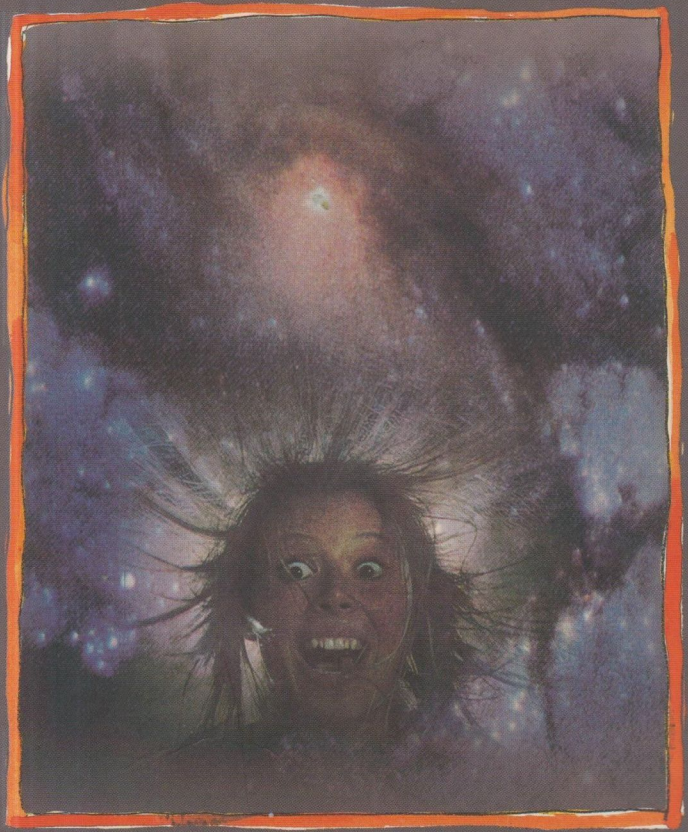
Pınar Çekirge

Nokta

YAZ YAYINLARI

Pınar ÇEKİRGE

NOKTA

YAZ YAYINLARI
Molla Fenari Sok. Kavlak İş hanı No: 27
Kat: 1 34410 Cağaloğlu/İST
Tel: 0212 513 22 86 Fax: 0212 513 98 78

Yazan: Pınar Çekirge
Yayımlayan: Cengiz Özgün
Copright Yaz Yayınları/Pınar Çekirge
ISBN 975-8152-24-6
Adres: Molla Fenari Sk. Kavlak İş Hanı No: 27 Kat: 1 34410
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel.: (0212) 528 08 84 - 522 35 23 Tel/Fax: (0212) 513 98 78
Baskı/Cilt: Umut Matbaacılık: (0212) 637 04 11 - 637 09 34

Mart 2001 - İSTANBUL

Umut Güneş gibi her sabah yeniden doğar.

NOKTA

Pınar ÇEKİRGE

Yaz Yayınları

Pınar Çekirge

1960 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü'nde yüksek lisansını tamamlayarak, 1986 yılında eğitim uzmanı olarak mezun oldu.

Yazın dünyasına, eşcinsel erkeklerin kişilik yapılarını anlatan "Yalnızlık Adası'nın Erkekleri" (Altın kitaplar, 1991/Arma Yayıncılık, 1999) adlı kitapla girdi. Sevilay Nihan ile "Marjinal Kadınları yazdı. (Altın kitaplar 1992, 1993). Derken hastalıklı aşkları, öteki kadınları, candan firarları, terk edilişleri doladı kalemine.

"Marazi Aşklar-Lila Rengi Hüzünler" (Cep Yayınları, 1992), "İntiharıma İki Saat Kal" (Cep Yayınları, 1993), "Niçin İntihar?" (Altın, 1996), birbiri ardı sıra yaşadığı kırıklıkların, hüzünlerin ürünüydü kuşkusuz. İntihar hep yedeğindeydi zaten... Tıpkı sepya rengi filmler, Güzide Sabri, Kerime Nadir'in romanları, Ajda şarkıları gibi... 1997 de Davut İbrahimoğlu ile "Öteki Kadın" (Cep Yayınları, 1997/1998) ve Nuh Köklü ile "Profili Olmayana Kadın"ı (Cep Yayınları, 1998) yazdı. Tiyatro yıldızlarıyla yaptığı söyleşileri "Benim Stand-Up'm" (Cep Yayınları, 1999) adlı bir kitapta topladı.

Seda, Zeynep ve Hakan Gören'e sizleri ömrüm boyunca en çok seveceğim, öldükten sonra da...

Pınar Çekirge
29 Mayıs 2000. İstanbul

SAKIN, BU BİR...

Ne demek "intihar"? Hayır, sözlük anlamını sormuyorum. Öyle bir gereklilik duyulduğunda açarsınız bir sözlüğü, "intihar" maddesini bulur, okur, öğrenirsiniz.

İnsanın, nedeni ne olursa olsun, kendi canına yine kendi elleriyle son vermesi, bence, çok yadırgatıcı. Ama, oluyor işte. Görüyor, duyuyor, okuyoruz.

Nasıl bir kararlılıktır o, neye dayandırılır da ansızın dünyadan çekip gitme kararı verilir ve... uygulanır?

Hiçbir neden (hiç ama hiçbir neden) sizin ya da onun bu dünyayı bırakmasına, bırakıp başına buyruk çekip gitmesine inandırıcı bir özür sayılamaz. Derler ki; canına kıyan çok gözüpek, çok cesur, çok yürekli bir kişidir. Hayır, doğru değil bu, yanlış!

Yanlış, çünkü yaşamaktan kaçmak, yaşamak için savaşı göze almamaktır. Üstelik, yaşama korkaklığıdır. Toplum kaçakçılığı ve insan olarak kendine saygı duymazlıktır.

Sylvia Plath diyormuş ki: "Ölmek bir sanattır her şey gibi/ Eşsiz bir ustalıkta yapıyorum bu işi/Öylesine ustaca ki, insana korkunç geliyor."

Nedir bu şimdi?

İnsanın canına kıymasının savunması mı? Haklılığının gereksiz çabasına bir örnek mi?

Yazar Pınar Çekirge kimi konuları özgün bir biçimde ele alıp inceleyen, o konularda gücünü okuruna kabul ettirmiş bir yazar. Kitabı "Niçin İntihar?" da bu kez ana konu, insanın canına kıyması; yani, intihar. İnsanın yaşarken bu noktaya nasıl ve niçin gelişinin irdelenmesi. Ama (belki yanılıyorum) gizliden gizliye haksız (bana göre, tabii) bir haklılığın savunusunu da yapıyor. Bunun için elinde sağlam örnekler, bir o kadar da ilk bakışta tartışılmamış gibi görünen (ya da öyle sanılan) kanıtlar var. Belli, konuyu yakından biliyor ve... dersine çok iyi çalışmış.

Tarık Dursun K.

SALİH BOZOK

(Atatürk'ün Yaveri)

Hekimler büyük ölünün odasından çıktıkları zaman yüzüm kimbilir nasıl korkunç bir hal almıştı ki, operatörü Mim Kemal Bey telaşlanarak:

"Nereye gidiyorsun?" diye sormaya mecbur kaldı.

"Hiç," dedim, "...gidiyorum. İşim bitti artık."

Fakat Mim Kemal Bey bırakmadı. Kolumdan tutarak aşağıya kadar indirdi. Kalbim, iki değirmen taşı arasına düşmüş buğday tanesi olsa ancak bu kadar ezilirdi. Ne ağlayabiliyor, ne konuşabiliyor, ne de konuşulanları anlıyordum. Bir ara büsbütün kendimden geçmişim. Odadan deli gibi fırladım.

"Nereye?" diye arkamdan koştular.

"Şimdi geliyorum," dedim.

Bundan sonrasını hiç, ama hiç hatırlamıyorum.

Atatürk'ün yaveri Salih Bozok, şuursuzca Saray'ın merdivenlerinden aşağı koştu. Alt katta boş bulduğu bir odaya dalıp kapıyı kapattı. Az sonra içerden tek el silah sesi duyuldu. Sesi duyup odaya koşanlar içerde O'nu kanlar içinde buldular. Tabancasından kalbine sıktığı bir kurşunla devrilmişti.

(Can Dündar; "Sarı Zeybek", 1994)

İLKSÖZ GİBİ

"Sıkılgan bir katilsin," diye yineledi Gisel'e.

Sıkılgan bir katildim. Yıllardır kendi yaşantımı sonlandırmayı planlıyordum sürekli. Hep yedeğimde taşıyordum intiharı. "Yüreğinin salvolarından korkuyorsun gerçekte."

Yazdım, anlattım... ama, intihar edemedim bir türlü. Erteledim. Oysa, her sevişmemiz bir intihardı onunla.

Sigara dumanına boğulmuş camlarda silik gölgeler oynaşmakta. Eti, etime yüreği bir başkasına takılı... susuyorduk.

Sessiz, tepkisiz yüzüne baktım. Âşık olmak uçurumlara savrulmaktı benim için. Bozgundu. Ne vakit sevsem yağmalanırdım sonunda.

"Neden ürküyorsun peki, böyle bir düzende yok olmaktan korkulur mu hiç?"

Başını kaldırdı. Kaşları hafifçe çatılmış, sesi pürüzlüydü. Gülümsedi belli belirsiz. Hüzünlü bir gülümseyişti bu. Azıcık boşvermişlik, biraz yenilgi vardı gülümseyişinde. Uzun uzadıya sustuk bir zaman. Ardından çıngıraklı bir kahkaha savurdu Giselle. Gözleri yaş doluydu. Dudakları tükürüklü...

Işıkları yarı sönük loş koridor boyunca ayak seslerini duyar gibi oldum annemin. İrkildim.

"Cevapsız kalan bir özlem senin için intihar..."

Tutkuyu gördüm. Giselle'de. Birbirine kenetlemiş

bedenlerin umutsuzluğunu gördüm. Tek başına yaşanan sevişmelerde çoğalmayı gördüm çığlık çığlığa. Her sevişme sonrası yaşanan, hüznü, hasreti, yanıp buz kesmeyi, ezimleri gördüm.

Kül rengi bir sessizlik vardı salonda. Bir damla tad için günlerce keçiboynuzu çiğnemekten yılmıştım. Otuzlu yıllarımı da ortalamıştım üstelik.

"Artık geciktirme... yeniden ertelemeye filan kalkışma."

1992 ilkyazında bir ölüm yaşamıştım. Hiç beklenmedik bir acıydı, bitişti. Ayrılıştı. Yüzüstü bırakılmıştım, çıkışsız kalmıştım. Şiddetli bir çöküntü içindeydim. İşte tam o günlerde, "İntiharıma İki Saat Kala" (Cep Yayınları, 1993) adlı kitabımı yazmaya başladım. Bir tür sağaltım deyin isterseniz. İntiharımı anlattım. Şekline, gününe, saatine varıncaya kadar anlattım. Dosyayı yayıncıma teslim ettiğimde candan firar da kararlıydım. Ama olmadı. Beceremedim. Engellendim daha doğrusu. Erteledim intiharımı. Füsun Erbulak sorumludur bundan.

M. Candan haklıydı. Tuz kokan bir rengi vardı intiharın. Bunu bilen bilirdi ve ben korkak bir katildim...

"Birbirimize karşı bedeller ödüyorduk sürekli. Sevgisizce..." dedi Giselle. Parmaklarının arasında gözyaşlarıyla fiske fiske kabarmış bir mektup. "Kullanılacak kelepir bir organdın gözümde," diye mırıldandı.

'Sürünüzden ayrılalı nicedir,' diyecektim. Sustum. Sürüden ayrılanı kurt kapardı oysa. Yalnızlık kurdu. Ruhumuzun AIDS'ydi yalnızlık. Tüm direncimizi, bağışıklığımızı yok ediyordu çünkü. Pavèse doğru söylemişti. İntiharı düşünen bir insan için en kötü şey kendini öldürmesi değil, bunu planlayıp gerçekleştirememesiydi bir türlü. Bu bağlamda korkak bir katildim ben.

Ne denli geciktirsem de, 'edeceğim ve edebileceğim' intiharlar beni bekliyordu. Tuz kokan bir rengi vardı ya intiharın. Dahası, Othello işlediği cinayete bir yenisini eklemekte özgürdü:

"Öpmüştüm seni öldürmeden önce... öyle olacak yine, öldürüyorum kendimi can vermek için öpüşünde..."

"İntiharımı bir kez daha erteledim. Erteledim; çünkü, intiharı farklı bir açıdan yazmaya karar verdim. Edeceğim intiharı değil, intiharla ilgili görüşleri, intihar düşüncesinin gelişimini, intihara yönelik toplumsal tavır alışları... Kısaca, biraz edebi, biraz psiko-sosyal açıdan intihar olgusunu yazmaktı amacım. Zor bir konuydu. Aykırı hayatlara, aykırı duygulara olan tutkum nedeniyle olacak; Marjinal Ölüm koydum kitabın adını önce.

Sanatçılar, psikologlar, doktarlarla konuştum.Sıkı bir yayın taraması yaptım. Boyalı basında, reality show'lar da sıcağı sıcağına sunulan intiharları, özellikle Boğaz köprüsünden atlayışları (atlayamayışları daha çok) yakından izledim. Katıldığım televizyon programları, söyleşi ve imza günlerimde, özel sohbetlerimde intiharı savunuyor (!) oluşumun nasıl cezalandırıldığını, nasıl ilgi topladığını, kınandığını aktardığım notları bir kez daha gözden geçirdim. Araştırmam sırasında dikkatimi çeken bir nokta da intihar konusunda Türkiye'de yaplan ciddi, kapsamlı çalışmaların sayıca azlığı oldu. İntiharı romantik edebiyatla karıştırmış, sansasyonel yanıyla ilgilenmiştik nedense. Zaman zaman istatistiklerin insanları yanılgıya düşürdüğünü gözledim. Bu nedenle kendi izlenimlerimi de kattım kitaba.

Marjinal Ölüm'ü yazarken Türkiye'de intihar konu-

sunda bilimsel bir araştırma yaptığımı elbette savunmuyorum. Benimkisi, intihar takıntılı bir yazarın gözüyle, insanların intiharla ilintili görüşlerini yansıtmak elden geldiğince.

Candan firarını son kez askıya aldım. Bir süre daha geciktirebilirim işleyeceğim cinayeti. Ama sadece bir süre için...

Her intihar bir şiir çünkü. Hüzün, acı, lanet dolu bir şiir. Ve ben artık korkak bir katil olmaktan bıktım galiba!

Tunca Arslan 'Yaşamın ve Sanatın Karanlık Gerçeği' olarak niteliyor intiharı. Ve "işçiler neden intihar etmezler, hiç düşündünüz mü," diye soruyor.

TANIK VE SUÇ ORTAKLARIM

"Aydınların görevi bir sınıf olarak intihar etmektir."
(Ché Guevera)

Kapalı, geçmişin değer yargılarıyla dolu toplumların pek çoğunda olduğu gibi, bizim toplumumuzda da bazı konuları, tabuları dillendirmemenin gerekli olduğu üzerine yaygın bir inanış, bir reddediş vardır. Yasak aşklar yoksanır örneğin. Eşcinsellik, aile içinde taciz, ikicinsel yaşam hep geçiştirilir, örtbas edilir. Hatta inkâr edilir. Tabudur çünkü. Tabular dokunulmazdır; intihar gibi...

Kural bozuculuğu en başta kabullenip, her türlü yaftayı yakasına takıp dolaşmayı seçerek eşcinselliği, sayrılı sevgileri, aykırı yaşamları yazmak, intiharı anlatmak da bir intihardır aslında. Tıpkı bazı siyasal çevrelere oy vermek gibi.

"Kişi bir bunalıma tanık olduğunda," diyor Füsun (Erbulak), "hemen kendine acımaya başlıyor. Derdini anlatan insandan daha mı mutsuzum; o kötü durumdaysa, ben ne haldeyim vb. sorgulamalar devreye giriyor. Yirminci yüzyıl defolup giderken, genci, yaşlısı büyük bir çoğunluk bıkkın. Sevinçler, kahkahalar cimrileşmiş."

İntiharı hep yedeğinde taşır Füsun. Tıpkı benim gibi...

İntihar edenlere getiriyorum sözü. "Hayır, deme haklarını kullandıkları için onlara acımıyor, anıları önünde şapka çıkartırıyorum," diyor.

Virginia Woolf, Şevkiye May, Vladimir Mayakovski, Van Gogh, Tchaikovsky, Jack London, Ernest Hemingway, Franz Kafka, Cesare Pavèse, Dalida, Jerzy Kosinsky, Marilyn Monroe, James Dean, Nilgün Marmara, Antoin Artaud, Stefan Zweig, Heinrich Von Kleist, Kaan İnce, Sergey Yesenin, Atilla Jozseff, Alemdar Mustafa Paşa, Primo Levi, Abdülaziz, Nathalie Wood, Paul Laura Lafargue, Seher Şeniz, Gérard de Nerval, Elenor Marx, Ezo Gelin, Fikriye Hanım, Metin Akbaş, Sylvia Plath, Can İren, Hedwig Hintze, Beşir Fuad, Rasih Güran, Kara Kemal, Yıldırım Beyazıt, Rabia Bayraktar, Sadullah Paşa, Saliere, Miralay Çiğiltepe, Salih Bozok, Suphi Kaner, Nevzat Pesen, Yüksel Menderes.

Bir de gizli intiharlar var elbette: Afife Jale, Cahide Sonku, Altan Erbulak, Nureyv, Deniz Gezmiş, Sinan Cemgil, Ayberk Çölok, Ché Guevera, Sabahattin Ali, Mahir Çayan.

Kendini öldürmüş roman, öykü, opera kahramanlarına gelince: Emma Bovary, Bihter, Aida, Romeo, Juliyet, Mihri Cihan, Zebercet, Ziya, Dalgıç Aliş, Zehra, Suad, Woyzeck, Kirilov, Madam Butterfly, Matmazel Julia, Moulde, John Barleycorn...

Anımsadıklarımız ciltleri doldurur kuşkusuz. Beni en çok etkilemiş olan söyleyeyim sadece- Anne Karenina!

İntiharın güzeli var mıdır bilemiyorum; ne ki, Anna Karenina'nınki çok güzel bir intihardır.

Sartre soruyor: "Edebiyat ne yapabilir?" Ve ekliyor: "İntihar dünyada varolmanın bir başka yoludur..."

İntihar, ağıt yakılasıdır Füsun (Erbulak)'a göre. "İntiharın eşiğindeki bir insanın varolma ereğini yaşarken somutlaması durumunda intihar tutkusu ertelenebilir," çünkü.

Anna Karenina! Tanığım ve suçortağım...

İnsülinle intihar etmek de mümkün. Her intihar bir şiir madem. Bir öykü... bir vazgeçiş söylencesi.

"Yaşam hakkında herkes kendisi karar vermek zorunda," diye mırıldandı Van Gogh. Elbette tuz kokan bir rengi vardı intiharın. Havada zambak kokuları dolaşıyor olsa bile.

"Ölmek yeni bir şey değil yaşamımızda; peki, ya yaşamak, o hiç yeni değil," demişti Yesenin. Son noktayı koyduğunda otuzlu yaşlardaydı. Bileğinden boşalan kanın tuzlu tadına baktı diliyle.

Atilla Jozseff yoksulluk ve hastalıktan umarsız bir durumdaydı. Yalnızdı. Çıkışsızdı. Bir an demiryolu boyunca üzerine doğru hızla gelmekte olan trene baktı. Büyülenmiş gibiydi. Yaşamak acı veriyordu. Tren... Raylar... Boşlukta sürüklenirken haykırdı: "Ama ben..."

Tanığım ve suçortaklarımdı.

Ümit Yaşar, intihar eden oğlunun yasını tuttu yaşadığı sürece.

Her intihar başlı başına bir şiirdir.
Galata Kulesi'nden İstanbul'a süzülmek
Bambaşka bir şiir.
Bir fincan kahve, bir kadeh konyak
Ölüm yolcusunun son arzusu buydu.
Bir adam düştü Galata Kulesi'nden.
O adam,
Benim oğlumdu.

Her intihar, bir şiirdir. Bambaşka bir şiir. Sanatçının intiharı ise, olabildiğince bireyselleştirilmiş, bencil bir intihardır, gerçekte. Yaratıcılığının bittiğini, tükendiğini, inişe geçtiğini duyumsayan sanatçı ıssızlığını sonlandırır kimi kez. Kendi elleriyle solandırır gözünü bile kırpmadan. Kurt Cobain gibi.

Sanat ve intihar örtüşür mü yoksa? Aslında tam aksi değil mi, doğrusu? Sanat, yoktan var etmektir... Nedim Saban, "Bir gün tiyatro yapamazsam intihar edebilirim," demişti bana. İntihar ederek ölümü reddedecekti belki de. Hiç kimse yaşamımda bir uzlaşmazlık, bir hata olmadığı sürece intihar etmez derler ama... bilemiyorum...

Şevkiye May'dan söz açıyor Füsun:

"Yunanistan'da Kaluta Kardeşler'le oynadığı müzikalleri. 'Lüküs Hayat' operetindeki Şadiye rolünü, 'Memiş Memiş ah sevgilim / Tıp tıp eder bak yüreğim,' şarkısını özleyerek intihar etti. Çok mutsuzdu. Onu onarabildim mi diye, düşünmüşümdür Pınar.

"Yazlığa giderken uğramıştık; jübile sonrası satın alabildiği evine. Kiralık bodrum katı Elmadağ'daydı. Son masa örtüsünü, kapıcı Maria'ya armağan ettiğinde çok söylenmiştim. Vere vere hiçbir şeyi kalmamış kadınlardandı Şevkiye May. Verdikçe sevinen bir kadın. Yazlığa gelmek istemişti bizlerle. Araba tıka basa doluydu. İki kedimizi de götürüyorduk. Selim Paşa'ya. 'Daha sonra gelir seni alırım' demişti Altan. Ertesi sabah intihar ettiğini okudum gazetelerde. Minnacık haberlerdi. Resmi bile kullanılmamıştı çoğunda. Bizimle gelseydi, ölümünü erteler miydi, saplantısı yakamı bırakmak bilmedi.

'Yalnızlığı taşıyamıyordu. Şevkiye abla.'

Şevkiye May güzeldi. Büyük oyuncuydu. Güzel olmayan, ölümüdür. Havagazı musluğu öldürdü onu. Ölümsüzlük anımsanmak mıdır?"

Bu kitabı hazırlarken itiraf edebilirim, en büyük suçortağım Füsun olmuştu. (Bir gün birlikte intihar etme kararımızı hep saklı ve yedekte tutarak...) İntiharı yargılamadığı için belki de.

Muhlis Sabahittin'in kızı Melek, Şevkiye May'a bir kolye hediye eder. Zarif bir kolyedir bu. Ve Melek çok geçmeden intihar eder. Yıllarca saklar o kolyeyi Şevkiye May... Garip bir önseziyle saklar. Sonra bir gün Füsun'a verir. Birkaç hafta sonra lanet yinelenir. Şevkiye May hayatını noktalar. Altan Erbulak kırıp atar o kolyeyi. Parça parça edip atar. Bir parçası belki de hâlâ cebimde, kimbilir.

"Baby Jane bir film kahramanıdır; (Beni intihar ettiler, hiç bilmeden) gençliğine, gençliğinde oynadığı roller, canlandırdığı karakterlere âşık bir kadın kahraman. Yaşlanınca o yıllarına öylesine takılı kalıyor ki, eski filmlerini izleye izleye evinde yıpranmış kostümlerini giye, çıkara, ses bantlarını dinleye, sevgililerinin dokunuşlarını hayal ede ede çıldırıp intiharı seçiyor. Psikologlar bu konumdaki insanları onarıp, iyileştirmeye gayret ededursunlar kanımca Baby Jane durumunda intihar iyi geliyorsa, tek çözüm haline dönüşmüse, sorgulanmamalıdır..."

Füsun'a göre, Marjinal Ölüm'ü yazarken, 'öteye geçiş sorunu'nu gözardı etmemem gerekiyordu. İntihar bir öteye, diyelim ki, kemikli bahçeye geçiş ya da Montaigne'nin belirttiği gibi 'fırtınalı bir denizde' sakin limana sığınış sorunu muydu? Yoksa asıl ağıt yakılası do-

ğum muydu, yaşamak mıydı? Nazım Hikmet'in sesi yankılanıyordu yüreğimde: "Diyelim ki, dövüşülmeye değer bir şeyler için, diyelim ki, cephedeyiz. Daha orada ilk hücumda, daha o gün yüzükoyun kapaklanıp ölmek de mümkün. Tuhaf bir hınçla bileceğiz bunu, fakat yine de çıldırasıya merak edeceğiz belki yıllarca sürecek olan savaşın sonunu..."

İntihar. Marjinal ölüm. Son nokta. "İntihar normal dışı bir davranıştır," diye mırıldanıyor Giselle. Susuyorum. "Önce bir düşünce, bir tasarıdır, belki bir tehdit sadece, ardından eylem gelir... Gevşeyen aile bağları, rekabet, bireyselleşme, hortumlanan güzel duygular, yarın kaygıları... niçin intihar, diye sormamalı aslında..." ürperiyorum.

HİÇ AYRILAMAM DERKEN

Ölgün bir ışık yayılıyordu pencerelerden. Hüznün çekik perdeleri aralanmıştı nicedir. Sabah olmak üzereydi. Camlar yağmur damlalarıyla çizik çizikti. Geriye dönmek için artık çok geçti. Anlatacaktı. Her şeyi anlatacaktı.

"Hayatınızda hep müzik, hep alkışlar, hayranlar oldu. Hep şöhret, hep başarı oldu. Bense hep bir gün sadece bana ait olacağınızı düşünerek avuttum kendimi. Var mıydı böyle çekip gitmek... var mıydı?"

Meloş kendi uçurumunun kenarında öylece duruyordu. Devinimsiz. Zeki Bey şarkılarını artık sadece Meloş için okumalıydı. Meloş sevda çiçeğiydi çünkü. Bir demet mimozaydı. Ürperdi bir an. Yağmur şiddetlenmişti.

Bıyığın, sakalın erkeklik sayıldığı bir düzende mini etek giymiş, makyaj yapıp sahneye çıkmış bir erkeğin öteki kadınıydı. Kendisine "mırmıre", erkek arkadaşlarına "mırmır" diyen bir adam için yaşamdan vazgeçmişti bile isteye...

Issızlığın, bırakılışın saçlarını tarıyor gibiydi Meloş. Taradıkça uzuyor, ışıldıyordu ıssızlık. Yasaklarını da kurallarını da kendi koymuştu hep. Aldırışsızlığı bundandı. Mutluluksa... kim, çok mutluydu ki zaten... Hele, platonik, sayrısal bir tutkuyla, aşkla sevmişse... Zeki Müren'i sevmişse... Ona hiç ulaşamamayı kabul etmişse... ve tüm bunları 'bir tatlı tebessüm uğruna' yapmışsa...

Birdenbire sevginin yıllar boyu düşlediğinden çok farklı bir şey olduğunu ayrımsayıverdi Meloş. Vakit sabah alacasıydı. Akasyalar henüz çiçeğe durmuştu.

"Bazı fotoğraflar vardır hani... hayatın duvarına asılı kalırlar hep. Yüreğe çivilenmiş gizli bir sevdanın çiçeğidir onlar gerçekte..."

Düşlemi sınırsızdı Meloş'un. Ihlamur koruluğunda, bir yaz gecesi yitip gitmişti sevinçleri... uzaktan uzağa bir şarkı duyuluyordu... (Hiç ayrılamam derken...) Zeki Bey'i düşündü yine... sıcacık oldu içi... hayal aşkların bir tür intihar olduğunu söyleyemezdik ona... Gözlerinde hep o hüzün... Tenine saplanıp duran kıymıklar umurunda bile değildi.

"Zeki Bey'i içim titreyerek sevdim. Koşulsuzca sevdim..."

Sevgide bedel ödeniyor demek... Hele çizgi dışı, aykırı bir seviyse...

"Asla pişman değilim!... Zeki Bey olmasaydı, yaşayamazdım.

Tarih 24 Eylül 1996 Salı.

Muhteşem Final. Sanat Güneşi mikrofon elinde öldü. Sanat Güneşimiz Zeki Müren, 45 yıl önce Türkiye'ye sesini duyurduğu mikrofon kendisine hediye edildikten birkaç dakika sonra heyecanına yenildi ve hayata sahnede veda etti.

Ve belki de o intihar etti. Sıcak bir stüdyoda, patlayan flaşlar, alkışlar arasında sonlandırdı iç dramını. İntiharını milyonlarca insana naklen izlettirerek üstelik...

Ölümünden üç dört hafta önce kendisine yöneltilen

"Bir film çevirseniz nasıl bir rol oynamak isterdiniz," sorusunu şöyle yanıtlamıştı:

"Henüz alkışlar devam ederken... henüz hayranlarınızla kapınız dolup taşarken... henüz yüzlere mektup alırken... inzivaya çekilmiş, intiharı düşleyen bir bestecinin hayatını oynamak isterdim... hayret mi ettiniz? Hayır... intihar da büyük olay. Kuvvet ister, cesaret ister... Allah'ın verdiği canı muhakkak ki Allah almalıdır. Ama, bir başkaldırıştır, bir isyandır... insan, yaşadığı kadar yılı kâfi görüyorsa, pekâlâ ömrüne de bir son verebilir... böyle bir senaryo düşündüm... ben, bazen ölümü özlüyorum..."

Geçmişin altın sarısı tozları yağıyor fotoğrafların üzerine. Başıboş, dağınık gazete, dergi sayfaları... Rutubetten sararmış tüm o sayfalar... pas kokusu genzimizi yakıyor giderek.

O intihar etmiş... geride bir ceset bırakarak intihar etmişti. Hani 'hayat bazen tatlıydı... sevenler kanatlıydı?.."

"Saygıdeğer dinleyicilerim, hasret çeken gönüller için çok duygulu bir parça sunacağım efendim. 'Nasıl Geçti Habersiz...' Bu enfes şarkıyı sizlere korist arkadaşlarımla birlikte takdim edeceğiz... dilerseniz, sizler de katılabilirsiniz. Önce kıymetli saz üstadımızdan bir kanun taksimi dinliyoruz ve ben 'kalbimi ellerinle tut' adlı leylak rengi yine şıkır şıkır, pırıl pırıl, cici mi, cici bir kostüm giyip hemennn geliyorummm..."

Meloş anlatıyor. Meloş hiç durmadan anlatıyor. Bir ara "İşte bunu görmediniz," diyor. "Marazi Aşklar" adlı kitabımı uzatıyor. "İlk sayfasına bir not yazıp bana göndermişti... pek sevinmiş, pek hoşuma gitmiş..."

Notu okuyorum: "Sevgili Meloş, kitaplara da geçtik helal olsun. Zeki Müren. 27 Temmuz 1992, Bodrum."

On dokuz yıl önce bir tatil kasabasında tanımıştım Melahat Ercan'ı. Bütün hayatını, gençliğini Zeki Müren'e adamış; gittiği her yerde, gazino kulislerinde, konserlerinde, Şile'de, film setlerinde, seslendirme stüdyolarında, Bardakçı'nın sarhoş, argo gecelerinde parçalanmış, dağılmış bir gölge gibi izlemişti Zeki Müren'i. O, Zeki Müren'in vefakâr, kadirbilir Meloş'uydu. Benim, "Marazi Aşklar" (1992), "Niçin İntihar" (1996) adlı kitaplarımda sözün ettiğim tutku dolu Melanie'ydi.

Melahat Ercan'ın kapısını çalıyorum. Kapı açıldığında donakalıyorum bir an. Karşımda Zeki Müren. Dudağının kenarına iliştirdiği, hafif alaylı bir gülümseme, omuzlarından taşan pırıltılı apoletler, en az on beş santim kabartılarak geriye taranmış sarı saçları ve derin bir koyuluğa bürünmüş sürmeli gözleri, ağır makyajlı yüzüyle bana bakıyor duvardaki fotoğraflarından.

"İçeri geçin," diyor Meloş. Artık kurumuş gözpınarları... boşuna, ağlayamıyor. Zeki Müren'siz bir hayata nasıl katlanabileceğini soruyor sık sık...

Tekrar o mevsim gelse... tekrar yasemenler açsa... aşkımızın anısını o beyazlıkta yeniden yaşasak... yaşayabilsek!

Eski kırk beşlikler, uzun çalarlar... gazino ve film afişleri... kasetlere çekilmiş Zeki Müren filmleri, konserler... sonra fotoğraflar... albümler, valizler, çekmeceler dolusu fotoğraf... Zeki Müren imzalı yüzlerce fotoğraf...

"Canım Meloş'um, Bodrum Kalesi'nde ne geceler yaşandı. Bunu en iyi siz hissedebilirsiniz. Sevgilerimle. Zeki Müren.

Sevgilerin en kutsalı Meloş'umun sevgisidir. Mutluyum. Zeki Müren. 1985.

Sevgili Meloş, yeşil gözlerinde denizi görebiliyor musun? Ben görüyorum."

Bir fotoğraf düşüyor yere. Fotoğrafta, bir televizyon çekimi esnasında mizansen gereği, ellerini dua edercesine havaya kaldırmış ipekler, şifonlar arasında Zeki Müren... ve fotoğrafın arkasında şu cümle: "Bütün dualarımda sen varsın Meloş." Bir başka fotoğraf, yine işveli, cilveli gülümseyen, çapkın bakan bir Zeki Müren. "Sevgili Meloş, bu gülümseme senin içindi." Kalp içine alınmış diğer bir fotoğraf. Zeki Müren Meloş'a sarılmış sımsıkı. "Bir yürekte iki duygu. Aslında tek duygu bu. Mutluyum. Zeki Müren 1986"

Yavaş yavaş çeviriyorum albüm sayfalarını. Zeki Müren belli ki, çok uzaklar da olsa hipnotik etkisini hep sürdürmek istemiş bu fotoğraf ve his dolu satırlar aracılığıyla... Bir tatlı tebessüm, bin vuslata bedel madem...

Çürük gözkapaklı sabah silkinişleriyle ürperiyor Meloş.

"Kilitledim gönlümü... başka kimse giremez... Seviyorum diyenler, benim kadar sevemez!" Bir naylon torba koyuyor önüme. İçinde buruşturulmuş, ezilip bükülmüş kâğıt mendiller, peçeteler. Bodrum'da Zeki Bey'in terini sildiği mendillermiş onlar. (Gönül hicranla doldu...) Şu el aynası Aspendos konserinden sonra kuliste rujunu tazelerken kullandığı aynaymış. (Sevda bahçelerinin çiçekleri hep soldu...) Bir kutudan özenle çıkarttığı bordo renkli bir kuşağı uzatıyor Meloş. Zeki Müren'nin bornozunun kuşağıymış... (Zehretme bana hayatı canânım... elemlerle doldu benim her anım...) O

ipek mendilin içinde saç telleri varmış Zeki Müren'in. (İnan ki ben yine ah, sana hayranım... sana kurbanım...) Fırçasından gizlice çalınmış mimoza kokulu saçlarmış. Bir başka kutuda, Zeki Müren'in başından aşağıya dökülen gül petalleri. Kurumuş begonviller. (İstersen yum gözlerini tıpkı düşünür gibi... benden evvel başkası bakıp seni görmesin...) Ötedeki çantada Zeki Müren'in giysilerinden dökülmüş payetler, otriş parçaları... Sandık lekeli bir geçmişin, tutkulu bir sevginin izini sürüyoruz saatlerdir. (Sana gelen yollarda daima beni bekle...) Zeki Müren alaylı bir ifadeyle gülümsüyor gümüş çerçevelerin içinde. "Ya bu kurdeleler," diyecek oluyorum. Hemen atılıyor Meloş: "Kavuşma kurbanları keserdik annemle... Zeki Bey yeni gazino programına başlamadan bir gün önce... çifte kurbanlar keserdik... İşte o kurdelerle süslerdik kurbanları... pek hoşuna giderdi... duygulanır, gözleri dolardı. İlahım derdim kendisine. Her defasında, estağfurullah Meloş, insanlar 'ilah' olamazlar derdi..."

İnsanlar ilah olamazlardı. Ama kitle kültürü onları sanat güneşi ilan edebilirdi....

Akşamın mavi gölgelere boğduğu loş salonda Meloş'u dinliyorum... Leylak ağacının kar beyaz çiçekleri çoktan dökülmüş. (Gönül veda ediyor eski hatıralara... şu zavallı gönlümde şimdi her şey kapkara...)

Meloş, Zeki Müren'in sahne aldığı tüm gazinolarda, her gece hiç aksatmadan en öndeki masasında oturur, mütevazi memur aylığının büyük bir bölümünü olduğu gibi gazino patronlarının kasasına gönderirdi, gözünü bile kırpmadan. O Zeki Müren'in maskotuydu... gönül çiçeğiydi. Dahası, Zeki Müren sahneye çıkana kadar

hep kapalı tutardı gözlerini. Gözlerine başka hayal girmemeliydi Zeki Bey'den başka...

"Giysileri, makyajı," diye üsteliyorum. 1974 yılında Bebek Belediye Gazinosu'nda çekilmiş bir fotoğraf takılıyor gözüme. Zeki Müren ve Meloş yine yanak yanağa, gönül gönüle, sine sineye... ama ya o, Zeki Müren'in kelebek kanadını andıran kirpikleri... ("Kirpiklerimi takma zannediyorlar hep Meloşşş.")

"Mini eteğiyle, platin saçlarıyla gerçek bir erkekti," diyor. Susuyorum. "Cennet yüzlüm, derdi bana. Gönderdiğim küçücük bir çiçek bile gülistanlara bedeldi nezdinde. Hep kıskanabileceği bir sanatçının karşısına çıkmamış olmasından yakınırdı. Kıskançlık, kapris nedir bilmezdi..."

Anlatılanlar geliyor aklıma... Yoo, Muzaffer Akgün'ün kendisinden daha fazla alkış aldığı için gazino programından çıkartılması... bazı şarkıların kadrosundaki sanatçılar tarafından okunmasını yasaklatması... Adnan Pekakar'ın başına gelenler... hepsi söylenti olmalıydı.

O Meloş. Zeki Müren'nin vefakâr Meloş'u. Benim Melanie'im. Özel bir bankadan emekli, altmış yedi yaşında, zorlukla yürüyen, yapayalnız bir kadın. (Herkes hayatını yaşar, anılarla yaşıyorum...) O, Meloş. (Şiirlerde, romanlarda, gelmiş geçmiş zamanlarda, tamburlarda, kemanlarda... şarkılarla yaşıyorum....) Elleri titriyor anlatırken. Soluğu daralıyor. Gözleri yaş içinde. (Sevgilerden nakışlarla... mutlu mutsuz bakışlarla... kalpten kalbe akışlarla... alkışlarla yaşıyorum...) O Meloş. Kadirşinas Meloş. Mehalat Ercan.

"Çok yordular Zeki Bey'i... etkilediler. Belgesel gös-

terildikten sonra, telefonlar, fakslarla yordular... aklını çeldiler..."

Sabahın ağdı ilk saatler.

TRT Genel Müdür Yardımcısı Altan Kınal, bir paket içinde kendisine 45 yıl önce önce radyoda ilk şarkısını okuduğu mikrofonu verdiğinde Zeki Müren'in gözleri parladı ve 'Gerçekten o mu' diye sordu.

Mikrofonu zorlukla eline alan Müren, 'Güleyim mi ağlayayım mı' diyerek heyecan ve mutluluğunu dile getirdi.

Meloş cinselliği yaşamadığı, sadece tutkuyla sevdiği, her şeyden, herkesten çok sevdiği o adamın arkasından gözyaşı döküyor... 'Keşke mezarı burada, yakında olsaydı,' diye yineliyor... 'Hiç olmazsa gidebilirdim... Hem Zeki Bey de Zincirlikuyu'yu isterdi mutlaka...'

Kendini, velinimeti olarak tanımladığı halkına adamıştı Zeki Müren. Saygıyla eğilirdi önlerinde. Geyşa selamıyla yüreklerine akardı adeta. Cinsel tercihiniyse hep gizledi. Sürekli oynadı, inkâr etti. Yine de erkek arkadaşlarının 'mırmıre'si olduğunu fısıldadı kimi zaman. Masallara sığınmaktan vazgeçmedi ama. Efsanenin yaşaması için gerekliydi belki de o masallar. Evlendi, evleniyor haberleriyle oyaladı izleyicilerini. Gün oldu ikiyüzlü ahlaka teslim oluverdi usulca. Fareli köyün kavalcısıydı resmen. Kitle kültürünün 'sönmeyen neon'u, 'sanat güneşi'ydi. Ağır ağdalı makyajı, kürkler, otrişler, strass, sim, payet, pullarla işlenmiş sahne kostümleriyle her daim gündemde kaldı. Liberaci'ye benzerdi giyim ve davranışları. Besteleri, üstün okuma tekniği, şairliği, desinatörlüğü, oyunculuğuyla hep alkışlandı. Taltif edildi.

Hayır, hiç yadırganmadı. Cumhurbaşkanının önünde mini etekle şarkı söylemesi bile yadırganmadı. Yüceltildi. Adı gibi "zeki"ydi. Basınla, düzenle ilişkilerini hep olumlu, sıcak tuttu. Asla tekzip yollandı hakkında çıkartılan haberlere. Reklamın iyisi, kötüsü olmazdı çünkü. Erkek egemen bir toplumda hem boyalı kuştu sonuna kadar. Hem değil... Yalnızların yalnızıydı gerçekte. Âşıkların aşkıydı. Vefa arıyordu. Şefkat arıyordu. Kandilindeki yağ tükenmek üzereydi. Kaçtı... insanlardan, meraklı bakışlardan, sorulardan... esrik gecelerden kaçtı. Dönüşü muhteşem bir finalle noktalanacak inzivasına çekildi. Kendisini özlettirdi... arada bir telefonla katıldığı televizyon programlarında hasret giderdi sevenleriyle... Hayır megolaman değildi. Çok büyük bir tevazusu vardı. Tabii, bu aşırı tevazunun kibirden geldiği de söylenebilirdi...

Her şey 1950'li yılların ortasında puslu bir pazar günü İstanbul Küçük Çiftlik Parkı Gazinosu'nda başlıyor. Kaymak tabakanın Müzeyyen'i, Safiye'yi, Münir'i dinlemeye gittikleri, şampanya patlattıkları birkaç lokalden biri Küçük Çiftlik Parkı.

Meloş ailesinin tek kızı. Üstüne titriyorlar adeta, ne isterse yapıyorlar... tek üzülmesin, eksiklik çekmesin... mutlu olsun.

Felsefe bölümüne kaydını yaptırdığı yıl teyzesinin de ısrarı ile uzaktan akrabaları olan bir gençle nişanlanıyor... ancak evlenmelerine üç ay kala çekip gidiyor nişanlısı. Geride gözyaşlarıyla fiske fiske kabarmış, rengi ruhsarı atmış bir mektup kalıyor sadece... "Seninle olamayacağımı anladım Melahat. Sevgin rahatsız etti beni, özgürlüğümü kısıtladı. Gelecekte mutsuz olmaktansa da-

ha yolun başındayken ayrılmak daha doğru gibi geldi bana."

Dünyası yıkılıyor Meloş'un. Evden dışarı çıkmaz oluyor. Kucağında bir demet düşbozumu... aşkının tek hatırası.

Kızının durumundan endileşelenen Fatoş anne belki iyi gelir, hava alır, azıcık ferahlar diye düşünüp, zorla adeta ite kaka Meloş'un bir arabaya atıp Küçük Çiftlik Parkı'na götürüyor.

Meloş ilgisiz... Meloş donuk...

"Gözlerinin içine başka hayal girmesin..."

Bir an başını kaldırıyor Meloş. Bir çift kahverengi gözle iç içe geçiyor bakışları. Aynalı dar ceket, dudakta vişne çürüğü ruj kimin umurunda? Daha o dakika yüreğindeki boşluğun doluverdiğini duyumsuyor Meloş. Ve aylar sonra ilk kez gülümsüyor sahnedeki genç adama... ilk kez gülümsüyor.

"Kıskanırdım seni ben... kendi gözümden bile..."

Avuçları patlarcasına alkışlıyor, tempo tutuyor. Gözlerinde yağmur esintisi, çiçek atıyor sahneye. Yeniden âşık oluyor Meloş. Hayata bağlanıyor... Koklamaya kıyılamayan manolyalar, körfezdeki dalgın suda aranan sancılı, memnu aşklar, bir bahar akşamının bungun çoşkusu... mehtaba bürünmüş gecenin simli ayazında yalnızlığın çıkışsızlığı... yıldızlar altında ümit edilen, beklenen şarkılar... Gazetelerden, dergilerden kesilmiş özenle, deri kaplı bir deftere yapıştırılmış resimler.

Tanıştıklarında bu sevginin kendisi için nice gülistanlara bedel olduğunu söylüyor Zeki Müren.

Bir sevgi bozumu ardından tam da intiharı düşünürken Zeki Müren'e âşık olarak ayırdına varmadan bir

başka intihara yöneliyor Meloş. Bir hayale kapılıyor çünkü. Tuksak eden bir hayale.

Bir akşam yine fenalaşıyor Fatoş Anne. Meloş çaresiz. Doktor, ellerinden geleni yaptıklarını, yine de Tanrı'dan umut kesmeleri gerektiğini söylüyor. Donuk bakışlı hemşire usulca çekiliyor... Meloş bilmem kaç valtlık ampulün hüzünlü aydınlığında annesinin can çekişmesini izliyor, eli kolu bağlı... Dudaklarında yarım yamalak bir dua... bir an gözlerini aralıyor yaşlı kadın. Sandalyenin üzerindeki küçük pilli radyoya takılıyor feri söndü sönecek gözleri... Meloş düğmesini çeviriyor radyonun: "Ben gamlı hazan..." 'Zeki Müren'in sesi dolduruyor odayı. Fatoş Anne'nin başı yana düşüyor.

Donakalıyor Meloş. Koridora fırlıyor hemen. Telefon açıyor Zeki Bey'e... saat sabahın dördü.

"Meloş'um" diyor Zeki Müren. "Metin ol," diyor. "Derhal geliyorum," diyor.

Elinde, bahçesinden koparttığı tek bir kırmızı gülle giriyor hastanenin kapısından Zeki Müren. "Benim de anan sayılırdı..." diyerek sarılıyor Meloş'a yanakları buğ buğ. Sonra o gülü, yaşlı kadının henüz sıcaklığını yitirmemiş dudaklarına değdiriyor...

"İnanmayacaksınız biliyorum, ama gülümsedi annem..." diyor Meloş.

Sanrıdır, diyecek oluyorum. Vazgeçiyorum. İçini çekiyor...

En güzel şarkıları yaşamıştı Meloş. Hicran dolu şarkıları da...

Pencereden dışarıya bakıyor. Işıklara... Bodrum'un yanıp sönen ışıklarına, votkayla ile ıslanmış Antalya, Şile gecelerine...

Kupkuru şimdi. Kenarları çiçeklerle süslü albümlere kilitlemiş anılarını. Bir duvar örmüş kendisine... ötesi düğümlenip kalmış boğazında.

Zeki Müren'in imzaladığı fotoğrafları uzatıyor:

"Senin sevgini hiçbir bulut gölgeleyemez.

Karşılık beklemeden sevmeyi tüm yaratıklar Meloş'tan öğrenmeli..."

"Musiki ibadettir. Aşk ise ibadetlerin en ulvi olanı. Yıllardır bana 'ilah' dediniz... Ben de size 'ilahem' diyorum Meloş..."

"Bu fotoğrafta program bitmiş. Selam alıyorum. Acaba içlerinde senin kadar beni seven, anlayan kaç kişi var... sanmıyorum... Tek Meloş'um."

"Hayattaki en gerçek dost kim deseler canım Meloş, derim..."

Şile, Antalya, Bodrum gecelerine dönmek istiyorum... "Zeki Bey," diyecek oluyorum. Uzakta gitar sesleri... Zeki Müren bir hatıra gibi çok uzaklarda... ışıksız kalıveriyor şarkılar, ut taksimleri...

"İntihar etti, diyorlar yalan... Meloş inziva bitti artık, demişti telefonda. Yılbaşından hemen önce çıkacak kasetinden söz açmıştı... sendeki fotoğrafları kullanırız belki kapakta... demişti. İntihar edecek insan böyle şeyleri düşünür mü hiç... hayata bağlıydı Zeki Bey... Uykusu kaçtı mı gecenin bir vakti arardı... sabahlara kadar konuşurduk... Yalnızdı. Çevresindekiler hep ondan aldılar... istediler... çıkarları gereği yanında oldular... bunları biliyordu elbette... ama, dedim ya çaresizdi... yalnızdı..."

Can Dündar'ın Aynalar belgeselinden Zeki Müren ile ilgili bölümü izliyoruz:

"... bu kadar güzel yaşayan bir insan tabii ki ölümü de tatmalı. Ondan kurtulmak yok. Sizleri çok seviyorum... her şeyimsiniz benim. Bodrum'daki sessiz odamdayım... ve ne güzel ki sizlerleyim... sizlerleyim."

Göğsüne sıkıca bastırdığı gümüş çerçeveli bir fotoğrafla kalakalıyor Meloş. Hiçbir şey görmek, konuşmak, dinlemek istemiyor. Zeki Müren dışındaki bir hayata katlanası yok...

"İhanetleri, özlemleri, şarkılarıyla yaşattı bana..."

Süt rengi bir maviliğin içinde buluyorum kendimi. Tüller, parfüm şişeleri, gümüş el aynaları... 'Gurbet akşamları' isimli giysisi içinde, sırça kahkahalarla gülümsüyor Zeki Müren bir fotoğrafında... Kirpiklerinin arasından süzüyor beni... ürperiyorum bir an.

Gözyaşlarının ilk sağanağı...

Meloş'un hiç kimseyi o kadar sevmemiş oluduğunu giderek, sonra sonra ayrımsıyorum. Halbuki en çok sevdiği, taptığı Zeki Müren, onsuz olmayacağı bir noktada, yorgun, yıpranmış bir çehreyle son kez karşısına çıkacak ve birkaç dakika içinde ölüme yenilecekti. Zeki Müren öldüğünde geride bir başka ceset bulacaklardı. Yaşayan bir ceset. Melahat Ercan.

Rivayetler çoktu. Çekimlerin ille de İzmir'de yapılmasını kendisi şart koşmuş. Yüksek tansiyonunu öne sürerek Bodrum'dan İzmir'e helikopterle gitmek yerine, minibüs yolculuğunu seçmiş. Her gün kullanması gereken ilaçların hiçbirini, çekim esnasında terlerim, kaygısıyla almamış... Evinden ayrılırken helallik dilemiş... vergisinin son taksidini ödemiş... Paparazzi programlarında göbeği, gıdısı ,sağlığıyla malzeme olur korkusuyla ne ambulans, ne bir doktorun stüdyoda bulun-

masına şiddetle karşı çıkmış... Ödülünü ayakta almayı istemiş... "Halkımın, sevenlerimin huzurunda dimdik ayakta durmalı, sönmeyen neon olduğumu kanıtlamalıyım," demiş.

"Onu paylaşmak... onu milyonlarca insanla paylaşmak kolay mıydı," diye soruyorum Meloş'a.

"Zeki Bey sadece bana aitti..." diyor.

Sevginin yasaklandığını, yağmalandığını, tutuklandığını, parayla satın alındığını, yok sayıldığını, can çekiştiğini, hep yaşadım... gördüm. Ama Meloş'un Zeki Müren'e olan sevgisini, aşkını tanımlayacak hiçbir kelime, cümle bulamadığımı şimdi itiraf etmek istiyorum...

Dedim ya, Meloş çok farklıydı... Yaşananansa sadece bir melodram. İçinde cinsellik, intikam, kıskançlık olmayan bir melodram. Tek taraflı hırpanışlar, yıpranışlarla dolu bir melodram... Ötesi önemli değil! Sevmiş, taparcasına sevmişti... Ölümü göze alarak...

BİR GEÇİŞ SORUNU

Umut besleme olanağı kalmamışsa, yaşamın anlamı da kalmaz. Şimdi varoluşçular, "O halde acının anlamı bulunmalı," diyecekler ama...

"Her insan aklında en az bir kez öldürüyor kendini, çünkü biliniyor artık, tek içgüdü değil yaşam içgüdüsü," diyor Ahmet Oktay, on iki şairin ölümünü anlattığı "Yol Üstündeki Semender" (Adam Yayınları, 1987) adlı kitabında.

"Bu kitabın adını andığı, ölümlerini bir bir denemeye çalıştığı on iki insan korkak olduğu kadar umutluydular. Yaşamlarından da ölümlerinden de çıkaracağımız dersler unutulur gibi değil, eserleri ise içlerinde kendi surutlerimizin yansıdığı kristal aynalardır..."

Peki ya, diyorum, intiharın kökenindeki karmaşa... soru, diyelim: ONAYLIYOR MUYUM?

"Buradan bakıldığında," diyor Ahmet Oktay. "Bir öteye geçiş sorunu değildir intihar. Tam tersine; bir burada oluş sorunudur."

Sartre'ı anımsayalım
İntihar bir başka yoludur
Dünyada varolmanın.
Camus'den yüzyıl önce
Novalis yazmıştı:
"İntihardır tek felsefe sorunu"

Bu yüzden de yaşamın da sorunudur.
Yaklaşık olarak, her yerdedir yaşam, diyor Seneca.
Ama bu yaklaşım
dünyanın aydınlıktan görüntüsünü yansıtıyor.
Gelgelelim, bir de karanlık yanı var, tarihin içine işleyen,
Bu ikilemi şöyle dillendiriyor Moscovici:
Ölüme hayır demek yetmez, yaşama evet demek gerekir.
Eveti söylerken, kekeleyen adayıdır ölümün.
Ve insan en beklenmedik anda, en beklenmedik durumda
Kekeleyebilir.

Kekeleyebilir. Sevgi yüzünden, ihanet, anlaşılamama, parasızlık, işsizlik, okul başarısızlığı, töresel değerler, iflas, dayak, hakaret, dışlanma, bir anlık öfke, kıskançlık, öç alma, özenti, merak, yalnızlık, şantaj yapmak, ilgi toplamak, ölümcül bir hastalığa tutulmak düşbozumları, aşırı doyum ya da şiddetli duygusal, ekonomik, sosyal doyumsuzluklar nedeniyle kekeleyebilir. Yer değiştiren değerler, yükselen en yeni değerler nedeniyle kekeleyebilir. Kekelemesi birden çok etkenin kozmik buluşmasıyla ilintilidir gerçekte. Önemli bunalım dönemlerinde de kekeleyebilir insan. 12 Eylül Cuntası, 5 Nisan Kararları, seçimler, yargısız infaz kekeleme katsayısını arttırır kuşkusuz. Ergenlik, menapoz, andropoz dönemleri de kekeletebilir insanı. Uyuşturucu, alkol bağımlılığı da. Bir de otobiyografik etmenler vardır, kekeleten. Ailesinde intihar olayları yaşamış çocuk, yıllar sonra benzer olaylarla yüz yüze geldiğinde candan firarı seçmiş yakını gibi kekeleyiverir ansızın. Bazıları da ortada hiçbir patolojik gerekçe olmamasına rağmen kekeleme yanlısıdırlar. Belki de anne karnında geçirdikleri huzur dolu ortalama bir an önce geri dönme çabasın-

dadırlar... Şiddetli çelişkiler, olağanüstü uzlaşmazlıklar yaşadıkları için kekelerler kimileri. Sorumluluktan kaçmak adına kekelerler. Çok aciz ya da çok güçlü oldukları için kekelerler. Özlerine yönelik saldırılarda bulunan anaşist kimlikleri kekeletir onları. Kimileri de onurlarını korumak adına kekeler...

HAYATI ÇOK SEVEN İNSANLAR DA KEKELER BİR GÜN...

Hayatı çok seven insanların intihar edebileceklerini düşünüyor Cezmi Ersöz. Sıradan ideale sahip, hal ve gidişi iyi olanların intihar edebileceklerini aklına getirmiyor pek. Okullarda arkadaşlarını ispiyonlayanlar, onlar yaramazlık ederken adlarını tahtaya yazıp, çarpı koyanlar intihar etmezler Cezmi Ersöz'e göre... intihar edemezler ya da. Yaşama çok bağlı, bütün bunlara isyan eden, fakat aksaklıkları gidermeye gücü yetmeyen sanatçılar kekeler ne yazıkki! En beklenmedik anda, en beklenmedik durumda yaşam ve ölüm içgüdüleri arasındaki denge bozuluverir. Ölüm içgüdüsüne yenilirler... Bilinçaltlarında yasaklı "öldürme, öldürülme, ölme" arzularından biri 'ölme' diğerlerini arkaya iter... geriye bir mektup kalır bazen... birkaç satır. Hepsi bu!

"Düşünün ki, yaz geceleri sinema dönüşlerinde yollarda dans eden Nilgün Marmara intihar etmiştir. Bize, 'Yıldızlara bakın,' derdi, dünyayı, ağaçları, denizi, gökyüzünü bir tapınak gibi görürdü adeta. İnanılmaz bir sevinç vardı onda... Kendisini her gördüğümde hayatı nasıl da seviyor derdim. Dünyaya bu denli sevgiyle bağlanan, fakat insanların içindeki vahşeti görüp derin bir hayal kırıklığına uğrayan Nilgün..."

Nilgün Marmara'nın "Kahverengi Defter"ini okur-

ken Gérard de Nerval düştü aklıma. 'Nasipsiz'di. Morga kaldırılmadan az önce tanınmıştı.

Soğuk bir kış günüydü. Yalnızlığını gecelerden ödünç almıştı Labrunie. Yalnızdı. Dibine kadar yaşadığı duyguları, dizgin tanımaz, çoşkuları, depresif kişiliği, karmaşık ruh süreçleri nedeniyle yalnızdı. Örselenmişti. Elleri titriyordu. Derisi yangınlı. Sokağın kirli yüzüne mavi bir ışık düşüverdi usulca. Yağmur hızlanmıştı.

Defalarca bozguna uğramış biriydi. Tehlikeli olması bundandı belki de. Her defasında ayakta kalabilmeyi başarmıştı çünkü. Bir an küçük titreyişlerle sallanmakta olan ilmeğe baktı. Hazırdı. Denizden kopup savrulan rüzgâra kulak verdi yeniden. Denizi hissetti içinde. Çoook ötelerdeki denizi. Denizin tuzu ciğerlerini dağladı önce. Soluğu tıkandı. Islak derin bir sevişmeydi bu yaşadığı, acı ve haz bir kez daha birbirine karışmıştı. Gözlerini yumdu. Deniz nemli bir esintiyle harelendi. Bir aşk, bir tutku, bir erinçsizlik sonlandırılmıştı nihayet. Bu bir vazgeçişti. Adanıştı. Denizin misillemesiydi ya da. Bu misillemeyi ne güzel anlatır Ahmet Oktay:

Morg Kaydı
Giriş Tarihi : 26 Ocak 1885
Adı Soyadı : Labrunie Gérard de Nerval
Cinsiyeti : Erkek
Yaşı : 47
Doğum Yeri : Paris (Seine)
Medeni Hali : Bekâr
Mesleği : Edebiyatçı
Giyim / Eşya : Siyah ceket, siyah-yeşil-kırmızılı gömlek, flanel yelek, gri-yeşil pantolon, kızıl çoraplar, boyalı ayakkabılar, siyah şapka

Ölüm Biçimi	: Asılma
İntihar ya da cinayet	: İntihar
Ölüm Nedeni	: Bilinmiyor
Gözlem	: Morga kaldırılmadan az önce tanındı. Cesede Edebiyatçılar Derneği sahip çıktı.

Selim İleri bir mektubunda Attila İlhan'a şunları yazıyor:

"Kalbim bir sızı, bir yara. Bunu anlatmak istiyorum. İnsanının yalnızlığı nasıl biter, bir tek ölümle mi? Öyle. Ölmek gücünü bulamayışıma müthiş şaşırıyorum. Hiçbir sevgiyi yürütemeyecek miyiz? Aşk, hep bizim benliğimizde mi kalacak? Galiba"

"Gecelerce Pavese okudum, belki cesaret gelir diye. Üstelik yalnızdım, ablam Avusturya'daydı, olabilirdi ve pek bir şey değişmezdi gerimdekiler için. Yapamadım ama. Beceremedim. Ölmek korkutuyor."

"YENİDEN SEVMEK, kendimi aldatmak için oturup bir de yazı yazdım, galiba yeniden sevdim de, sonra eskisini, daha büyük bir özlemde daha da eskidekini hep artan şiddetleriyle sevdim, her şeyi ve herkesi böyle yitirdim... Evin içinde bir yabancı gibi dolaşıyorum. Burada ben mi yaşadım? Bütün bu kitaplar benim mi? Şu avcumu açıp baktığımda gördüğüm yaşam, oradaki dünya ufağı hepsi bana ağır bir hüküm giyer gibi öleceğimi ve çoktan belki de öldüğümü söylüyor. Bu ağır hüküm, duyarlıktır."

"Ne kalır geriye bir öyküden başka? Bir romandan ve yazamadığım bütün bir şiirden başka kalmaz kumsalda iz, kalmıyor, kalmadığı bilinmektedir." (*)

(*) Atilla İlhan'a Mektuplar: Derleyen; B. Sarmaşık, 2001

TÜRKAN ŞORAY'IN KEKELEMEK ÜZERE OLDUĞU SANİYELER...

Atilla Dorsay "Sümbül Sokağın Tutsak Kadını" (1997) adlı kitabında, Türkan Şoray'ın oyuncu ve yönetmen olarak hemen tüm yükünü üstlendiği "Dönüş" filminin çalışmaları esnasında yaşadığı bir anlık kıldan ince, kılıçtan keskince savruluşu şöyle anlatır:

"Ancak her şey hep iyi gitmiyordu. Çekim uzuyor, bütçe büyüyor, prodüksiyon amiri Türkan'a açıkça bir şey söylemese de bakışlarıyla yakınıp duruyordu. Hava beklenmedik biçimde soğumuş araya yağmurlu günler girmişti: bir film çekiminin en doğal olayları... Ama Türkan çok hassastı, tüm olanların suçlusu olarak kendisini görüyor, her şeyi içinde biriktiriyordu (.....) ve bir gece, saat 11.30 - 12.00 sularında, hızla yol alan bir arabanın arkasında çekimden dönerken, Halaskargazi Caddesinde Site Sineması'nın önlerinde Türkan birden kapıyı açtı. Yol gözlerinin önünde akıp gidiyordu, dışarı doğru eğilmeye hazırlandı:

- Çılğın bir andı. Siyah, ıslak bir asvalt gördüm. Ve bir anda her şeyden kurtulmak istedin. O noktaya gelmiştim, o anı yaşadım. Ama birkaç saniye içinde kendimi toparladım ve kapıyı kapattım..."

Şair Enver Ercan ise intiharın kesinlikle bir çözülme anı olduğuna inandığını anlatmıştı bana. "Hiç" in tam ucuna geliverdiğimiz an. "Ama benim gibi, "hiç" in içine yol alıyorsanız, o eşiğe gelmeniz zaten imkansızdır."

diye devam etmişti Ercan. "Hem ne diyor Cioran; neden intihar edecekmişim ki, yaşayacağım onca hayal kırıklığı varken henüz..."

Oğuz Atay'ı hatırlıyorum. "Tutunamayanlar" içimi kanatıyor hiç nedensiz: "Bütünüyle unutulmaya kimsenin gücü yetmiyor. Bir duvarda iki satır yazı, bir albümde soluk bir resim, bir hafızada silik bir hayal olarak kalıyor istemesede (...) Beni de al, Selim: ölümden, unutulmaktan öteye götür, birlikte tutunamayalım..."

Yağmur ıslağı, paslı akşam alacalarına tutunmaya çalışıyorum.

TÜRK EDEBİYATI'NDA İNTİHARLAR

Gürsel Caniklioğlu "İskenderiye Yazıları" Dergisinde (Aralık-Ocak / 97 - 98 / sayı: 15) Türk Edebiyatında intihar olgusuna değinmişti. Bu detaylı incelemeyi sizlerle paylaşmak istedim:

Her intihar eyleminde iki olay birden saklı:

Birincisi, intihar edenin bu kararı vermesine ve uygulamasına yol açan öznel sebepler. Burada bir "var"lar alemindeyiz. İlaç var, bıçak var, tabanca var, kan var, ölüm var. Bir organizmanın biyolojik ölüme sürüklenişi, bir bilincin silinişi var.

İkincisi, intihar edenin bıraktığı boşluk "yok"luğunun ışığı ve sesi. Hayatın bilenen en anlamlı boşluğu. Bilinen en kesin, telafisi imkansız eksiklik." diyor bir yazısında "Siyah Makamı"nın yazarı Ümit Kıvanç... Siyah Makamı"nın baş kişisi olan öğretmeni de elektrikle intihar ettiren yazarın bir yazısından aldım bu bölümü. Anlatacaklarıma çok yaklaştığından belki; yazının girişini ona ayırdım.

Son günlerde sıkça rastlamaya başladığımız intiharın edebiyatımız etkileyen yanına bakacağız birlikte:

Küçük İskender, "Uzun şiirlerden söz eden şairlerden korkacaksın/ Hani bir de intihar fiyakalı bir sustalı gibi duruyorsa arka ceplerinde" (Uzun-Yaşasın Edebiyat 1. Sayı) dizelerinde, şiirle intiharın ya da edebiyatla intiha-

rın ikiz kardeş gibi yanyana aynı fotoğrafa suret düşürdüğünü anlatıyor gayet güzel (...)

Bir tren düdüğü gibi uzayıp giden gecelerde yaşamlarını sona erdiren edebiyatçılarımıza geçelim şimdi... Soysal Ekinci, şair ve devrimci. Bir gece kendini astığında kalorifer borusuna yapayalnızdı. "Bir insanın mutluluğu için bir çok insanı mutsuz ettim" di son notu. Aynaya iliştirdiği kağıtta ise "Ölüm kapıya geldiğinde, ah edip vah edip ağlama" tümcesi vardı.

Nilgün Marmara, pencereden uçurmuştu yüreğini. Şairdi... Yalnızdı... Gece başlıyordu.

Beşir Fuat, ilk Türk materyalisti. Bileklerini kesmeden önce, ölümü iki-üç yıldır kurguladığını bir dostuna yazmıştı. Ve bilinen ilk edebiyatçı intiharı onun ki.

Edebiyatımızda intihardan söz ederken Ziya Gökalp'i yazmadan olmaz. Ziya Gökalp intihar için tetiği çeker ama beynine saplanan kurşun öldürmez onu. Beynindeki kurşunla yaşamayı öğrenir. Yıllar sonra kurşunun hareket etmesine bağlanan nedenlerle ölür. Ziya Gökalp'inki sonucu çok gecikmiş bir intihar mıdır? Değildir elbette (ya da öyledir). Tartışmaya açık bir olgunun altını çiziyoruz, yalnızca.

İntiharlara dönelim tekrar:

Sadullah Paşa, şair ve devlet adamı. Sürgüne gönderildiği Viyana'da havagazıyla ölümü seçtiğinde yıl 1890. Kenan Özcan'da bir şair. Politik nedenlerle tutuklu olduğu Amasya Cezaevinde bir gece kendini asıp, şöyle bir not bırakmıştı hücresinde; "Dostlarımın ihanetini kaldıramıyorum."

İntiharları yazarken bir tarih sırası gözetmiyorum. Aklıma geldiği gibi yazıyorum. Edebiyat tarihçisi değilim. Yalnızca bir anımsatma notuyla sınırlıyorum yazıyı.

Rabia Bayraktar, İzmir'li bir kadın şair. Denize atlıyor. "Suda boğulmak, ona karışmak arzusudur" demişti bir kadın şairimiz. Yine iki genç isim; Can İren ve Güngör Rona. Biri ipi seçmiş öteki zehiri. Üç isim içinde Ahmet Oktay'ın "Bir Sanrı İçin Gece Müziği" (Telos Yayınları)'ne bakılabilir.

İlhami Çiçek, şair... Ölümle kucaklaşmak isteği şairlerde daha güçlü herhalde... Onbeş kişiden onbiri şair, dördü öykü yazarı. Ahmet Oktay "Yol Üstündeki Semender" de şöyle yazmış İlhami Çiçek için;

"Her göz başka bir hayatın vampiri
Yaşım 27 - insan
Kökü çürmüş çınar gibi
Apansız ihtiyarlar-
Azaltmıyor, azaltmıyor
Müezzinin sesi
Göğsümdeki kederi

Veronal ve Luminal
Naylon ve plastik
Kent ve çöl
Dün geceydi yandım
"Yaşayan sağlar dediler
dayanarak yaşasın"
Diyen Ayetle.

Hür Yumer, nahif bir çevirmen ve öykücü. Marguerita Yourcenair'i ilk Türkçeye çeviren o. Önce bileklerini keser, sonra atlar oturduğu evin en üst katından. Ölümü bu kadar isteyecek ne yaşar insan? Niye bu kadar istenir böylesi bir trajik ölüm? Öyküleri ölümünden sonra yayınlanır Metis Yayınlarınca.

Erbay Bulver, "Sevginin Zaferi" isimli yapıtıyla 1990'da Akademi Kitabevi öykü başarı ödülü almış bir öykücü. Alkolü sevdiği söylenir. Ödülü aldıktan dört yıl, oğlu Güney'in ölümündense bir yıl sonra 1994'ün Aralık ayında denize atar artık taşıyamadığı yüreğini, Bakırköy'de deniz otobüsü iskelesinden. "Ölüm nereden ve nasıl gelirse gelsin"dir artık. İşi iyi gitmemektedir, eşi evi terketmiştir, sevgilisi hayatından sessizce çıkıp gitmiştir. Yaşamak ağır bir yük olduğunda: "Tek yol ölümdür" "Yaşasın intihar" der Erbay Bulver.

Yetik Ozan (Turgut Günay), bir başka şair. Bir kaç şiirinden başka bir şey bilmiyorum hakkında. Bir de Türkeş'in damadı olduğu söylenir. O da ölümü seçenlerden.

Şekip Tokadizade, hem şair hem milletvekili. 1932'de oğlunun ölümüne dayanamaz ve intihar eder. "Yalnız hüznü vardır kalbi olanın." (Ahmet Oktay - "Yol Üstündeki Semender." Ada Yayınları)

Ümit Yaşar Oğuzcan, Tezer Özlü kaç kez intiharı deneyen isimlerdir. Biri kalpten ölür, biri kanserden. İntiharsa bir tutku olarak hep avuçlarında saklıdır. O imgeyi ayırmazlar yanıbaşlarından. Pınar Çekirge ise "İntihar" üzerine yazıp duran, ama intihar edememiş bir başka yazardır son zamanlarda.

Metin Akbaş ve Kaan İnce son iki isim... İkisi de şair...

Kaan İnce Kadıköy'de bir otelin penceresinden atladığında, bir arkadaşı "İntihar eden bir şairdi, giderken bizim arkadaşımızı da götürdü," der.

Onlar antolojilere, isimler sözlüğüne girememiş şairler ve yalnızca intiharlarıyla anımsanıyorlar.

İple-bıçak- uçmayla-boğulmak arasında giden gelen zehir zemberek ömürlerdi onlar.

Felsefe olarak intiharı seçerlerken, yüreklerindeki kuşları çoktan uçurmuşlardı. Cuci Han'ın "Felsefi İntihar ve Ötesi (Kora Yayınları-1997) ve İrfan Özen'in "İntihar" (Ozan Yayıncılık - 1997) İsimli yapıtları konumuza ışık tutmaları ve son dönemde yayınlandıkları için başvuru kaynağı olarak okuyucuya önerilebilir.

Kökeninde "yabancılaşma" olgusu yatar intihar eyleminin. "Çağdaş insan hemen her alanda yabancılaşmıştır. Kendisi artık bir merkez değildir. Ona bir saat olduğu söylenmiştir sanki ve nedenini bilmez şekilde çalışmaktadır. Varolmasının nedeni nedir? Bu soruyu sormamıştır bile kendisine." (Nevzat Çalışkan - Üç Nokta - Şubat' 87- Çağımızın Yazgısı Yabancılaşma) Yabancılaşmanın ardından gelen yanıtsız soruların hengamesinde boğulur insan. Şair ya da yazar en iyi ve en son yapıtını intihar olarak mı düşünür?...

Ya da artık üretemediği noktada mı bulur ölümü?...

Eninde sonunda bir yabancılaşma yatar seçimin kökeninde.

Türk edebiyatında Beşir Fuat'la başlayan, Dünya edebiyatında ise daha uzun bir listeye sahip olan "İntiharın" Türkiye hanesinde bu isimler kayıtlı. Japonya'daki harakiriden, batının intiharına fırlatılmış bir bumerang bu..."

JULIA VE BİHTER

İnsan ve umulmadık bir anda kekeleyebilir, demiştim. Barometrik basıncın birden düşmesi, ani ısı değişimleri de kekelemeyi etkiler kimi kez. Yaz mevsiminde, mevsim dönümlerinde intiharların, intihar girişimlerinin sayıca artması bir rastlantı değildir elbette.

Julie bir yaz dönümü şenliğinde sonlandırır korkularını.

Strindberg, "Matmazel Julie"de zamanın evlilik anlayışına, cinsiyet ve sınıf ayrımına karşı çıkan bir kadının hikâyesini konu alır. Julie, artık çökmekte olan aristokrat sınıfın çelişkileri, uzlaşmazlıkları içindedir.

En aşağıdakilerin gün gelip efendilerinin yerine geçmesinden korkmaktadır en çok. En aşağıdaki sefillerin efendilerinin yerine geçmelerini protesto etmek amacıyla öldürür kendini. Ama kaygıları bitmez, çelişkileri de. Çünkü intiharından sonra Tanrı tarafından bağışlanmak için en aşağıdakilerden olmak ister, onların kendisini aralarına kabul etmelerini ister.

Ve bir yaz dönümü şenliğinde babasının uşağını baştan çıkartır, tüm kuralları yadsıyarak. Ertesi gün de intihar eder.

Halit Ziya "Aşk-ı Memnu"da Bihter'in içdramını nasıl noktaladığını anlatır:

"Kendisini odasında, elinde o zarif bir oyuncağa ben-

zeyen şeyle, yapayalnız karanlıkta bulunca titredi. Bütün kuvvetli birden söndü. Sahi bunu yapacak mıydı? Böylesi genç, güzel henüz yaşamaya vakit bulmaksızın.

En evvel mumu yakmak istedi. Herhalde karanlıkta ölmeyecekti. Kendisini bir defa daha görmeksizin ölmek. Demek öldükten sonra artık her şey bitecekti- o da, kendisi de bitecekti. Artık bir daha yaşamamak üzere? Karanlık, bitmez tükenmez bir karanlık içinde ebedi bir gölge olacaktı.

Elinden silahı bırakmayarak sol eliyle kibrit kutusunu arıyordu. Birden aralık kapısının, bir dakika evvel sürmelenen bu kapının gıcırdadığını, birisinin onu açmak istediğini işitti: ve birden dizlerini gevşeten bir kesinlikle bulunduğu yerde duramayarak gözleri karanlıkta, hâlâ gittekçe şiddet kesbeden bir gıcırtıyla sarsılan kapıya dikilmiş bakıyor ve elinde sedef kaplı kabzayı sıkıyordu.

Bu kapı karanlıkta kudurmuş bir intikam hırsı ile gıcırdayan yırtıcı, parçalayıcı bir ağız idi ki, ona vahşi bir hande ile sırıtan dişlerini gösteriyor gibiydi; gözleri oraya dikilmiş, beyni donmuş. Titriyordu. Bu bir korkunç rüya mıydı?

Sonra, bir saniye içinde bütün hakikat nazarında seri levhalarla deveran ederek tecelli ediyordu. Ve o zaman gittikçe kilitlenen parmaklarının arasında sedef kabzayı daha ziyade sıkıyordu; o kadar ki, avucunun acıdığını hissediyordu. Bunu ne için sıkıyordu? Bu menhus şeyi ne için kaldırıp o dişleri gıcırdayan müthiş ağzın önüne atmıyordu? Onu, sahih kendisini öldürmek maksadıyla mı gidip almıştı?

Şimdi o elin yapışmış dişleriyle oraya kilitlenmiş bir canavar idi, onu silkip atamıyordu. Şimdi o, bu canavarın mahkûmuydu. Sanki kendi iradesinin haricinde bu kuvvetle bu küçük zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor ona çevrilmek istiyordu. Ve kapı artık sarsılıyordu; örtü-

lü müthiş fırtınalar saklayan bulutlar altında bir sesle kocası ona: "Açınız," diyorum. "Lakin neden açmıyorsunuz?" diyordu.

Demek o ne bu kapıyı açmaya, ne bu sese cevap vermeye, ne bu adamın karşısına çıkmaya kuvvet bulamıyordu. Demek, böyle, zelil, sefil ve müstahkâr titriyordu; hatta kaçamayarak, hatta yalan söylemeyerk, hatta: "Sizi aldatıyorlar," demeye kuvvet bulamayarak... Ve elinde hep o küçük zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek, karanlıkta onu bulmak istiyordu.

Şimdi o ses, sarsılan kapının arkasından adeta yalvararak: "Bihter," diyordu; "Açınız, reca ederim... Anlamıyor musun? Reca ediyorum..."

O karanlıkta bir adım atmıştı; dişlerini sıkıyordu ve odanın o yığın yığın zulmetlerine gülen asabi, geniş bir hande ile sanki çehresi yırtılıyordu, birden titreyen dizlerine bir şey, bir alçak sandalye dokundu. Ayaklarının önünde onu yürümekten men eden bir duvar yükseldi. Oh... açamayakcaktı, o adamın karşısına çıkamaycaktı... Ve elinde hep o zarif oyuncağın siyah ağzı kıvrılıyor, kıvrılıyor, ona çevrilmek, karanlıkta onu bulmak istiyor ve ikna eden, bir sesle: "Evet, güzel, genç, nefis kadın, senin için yapılacak yalnız bu var," diyordu.

Kendisini aldatmak isteyen o hain şeyi silkip atacaktı, ölmeyecekti. Bu güzel, genç, nefis kadın yaşayacaktı, sonra birden, artık kıvrılmaya müheyya, çatırdıyan kapının karşısında, bileğinin mukavemetine bir kesiklik geldi. Sanki onu bir kuvvet büktü, mağlub etti, nihayet o siyah ağzı kıvrıldı, bir yılan hiyanetiyle, karanlıkta, o elim aşk cerihasıyla sızlayan noktayı buldu."

İÇ VE DIŞ SESLER - HATIRLAYIŞLAR

Ev havasız. Haftalardır tozul. Eşyalar, oraya buraya saçılmış kitaplar, benimle yapılan söyleşilerden, hakkımda çıkan tanıtım yazılarından, gazete, dergi küpürlerinden derlenmiş dosyalar... eski film, tiyatro afişleri... Ajda'nın 60'lı yıllardan kalma plakları... oyuncak bebekler... çalışma masam... daktilom.. aksayan "ö" tuşu... pencereyi aralıyorum usulca. Sonra kendimi kanepeye bırakıyorum. Anıların, iç ve dış seslerin, çığlıkların ürpertisine bırakıyorum.

"İntihar etmekten korkuyorum," diye Dostoyevski. "Çünkü büyük olmaktan korkuyorum..."

"Kolay sanmıştım ilk düşündüğümde," diye atılıyor Pavèse. "Oysa, alçakgönüllülük istiyor bu son adım, kendini beğenmişlik değil."

"Hayır, kaçış değildir intihar. Reddediştir," diyor Schuman intihar girişiminden günler sonra.

"Yinelemenin, aynının dışına çıkmayı denemekti amacım," diye mırıldanıyor Beethoven.

Adalet Ağaoğlu bir söyleşisinde: "İntihar, hiç aklımdan çıkmıyor... en iyi yöntemi aramaktayım," diyor.

"Eğer insanı toplum intiharın eşiğine getirmişse... toplum utanmalıdır bundan," diye tekrarlıyor Nedim Saban.

"Şartlar ne denli zor olursa olsun kişi intihar etmemelidir," görüşünü savunuyor Tuna Serim.

"Ben yaşamaktan yanayım," diyor Cemil İpekçi, "Hem zaten hayat korkulduğu kadar uzun da değil..."

Osman İzzet yere çakıldığında duyduğu acı neydi acaba?

Nermin'den öğrenmiştim Osman'ın intiharını. Soğuk bir Şubat günü kısa bir tartışmanın ardından boşluğa bırakmış kendini... Yoksa ilaç mı almış fazla miktada, tam sormadım; sormak istemedim daha doğrusu.

Ürperek pencerenin aralık camını kapatıyorum hemen. Tam bir sayıklama içindeyim. Marjinal Ölüm'ü yazmak, marjinal kadınları didiklemeye, hastalıklı aşkları anlatmaya benzemiyor hiç. Her an kekleyebilirim, kekelemek ister gibiyim epeydir.

Kendini açık pencereden uğultulu boşluğa atıyor genç adam. Otuzlu yaşlarının sonuna merdiven dayamışken üstelik.

Ne sevinçler, ne geçmiş, ne çocukları ne şimdiki karısı, ne şu an...

Sinmiş, ikiyüzlü bir hayatla uzlaşmakta zorlandığı için sonlandırıyor hayatını, kimbilir? Tek kökten başkaldırı olarak alımlıyor intiharı. Düzenle, çevresiyle inatlaşıp durmaktan yılgın.

Asıl aykırı olan bu işte, diyorum...

Edward Bond "varoluşunu haklı kılacak herhangi bir ahlaki değere raslamadığını" söylüyor... Sesi kırık. Sesi pürüzlü. Bakışlarında hep o hüzün.

Evden çıkmak istiyorum. Hava almak... Belki Zeynep ile bir yerlerde oturup konuşmak... Her an kekeleyebilirim. Oysa, söylenecek sözlerim var henüz. "Marjinal Ölüm"ü yayıncıma bir an önce teslim etmem gerek.

Buket Uzuner'in bir kitabı geçiyor elime. Altını çizdiğim satırları okumaya başlıyorum yeniden: "Neden yaşam sofrasından doymuş bir konuk gibi kalkıp gitmiyoruz? Açgözlülük edip, sonuna dek yaşamakta direnmek, utanmazlık değil mi, yani?"

"Bir gün Azrail'e randevu verebilecek kadar ölüme yakın buluyorum seni," diyor Ümit Oğuztan.

İç ve dış sesler, hatırlayışlarla harmanlanıyor yüreğimde. Bunalıyorum. Bir sigara yakıyorum hemen. Bırakıp gitmeliyim. Tam kapıyı çekerken telefonun çaldığını işitiyorum. Dönüp açsam mı? Hayır, gerek yok. Açsam iyi olacak, sanırım. Arayan Seda olabilir. Belki de Hakan. Bir an bekliyorum eşikte. Zilin sesi kesiliyor. Ya yeniden çalarsa... Belki arayan gerçekten Seda'ydı.

Posta kutusundaki karta takılıyor gözüm. Giselle'den. "Yaşanacak fazla bir şey kalmadı," diye yazmış.

"Olmak ya da olmamak işte bütün mesele bu," derken Hamlet henüz kararını vermemiş olmalıydı. Bir yanda dayanılmaz acıları, vazgeçilmez mutlulukları, aşkları içinde barındıran biri olmak, diğer yandaysa sonsuz karanlığa ve bitmek bilmez sessizliğe ev sahipliği yapmak. "Olmak zordur ama olmamak kolay" diye düşünülür. Oysa olmamaya karar vermek en zorudur gerçekte. En acısı en lanetli olanı. Ve Murathan Mungan'ın dizelerini hatırlıyorum: "Çılgınlıklar otu ağzımda / Değişik kalibreli intiharlar denedim/ Dipteki arayış boş kovan / Başkalarının gecesi bitmedi daha."

"SANATÇININ UYUMSUZLUĞU" DİYOR CEZMİ...

"Çok üzüntü duyuyorum," Cezmi Ersöz, Kim Dergisi'ne verdiği söyleşide: "Sanatçılardaki uyumsuzluk delilik," diye tanımlanıyor, akli dengesini yitirdi deniliyor, psikiyatrik etiketler yapıştırılıyor. Bunlara şiddetle karşı çıkıyorum. Onları uyumsuzluğa iten yaşama, sevgiyle, büyük bir saflıkla, hasretle bağlanmış ve karşılığını görememiş olmalarıdır. Bir sebebi daha var: sanatçının suçluluk duygusu. Bütün olup bitenlerden, savaştan, sömürüden, adaletsizlikten dolayı sanatçının birey olarak kendini sorumlu görüp, bu yükün altında ezilmesi. Sanatçılar, dahası, yapıtlarının da bu dünyayı değiştirmede rol almasını istiyorlar. Fakat arzuladıkları gibi olmuyor herşey. Gogol'de görüyoruz bunu. Günlerce yemek yemeyerek sonlandırıyor hayatını.

Günlük yaşamın normal geçmesi yetmiyor sanatçıya, örnekse Kaan İnce. Onun intiharını birçok kişi anlayamadı. Okulda başarılı bir öğrenciydi, onu seven bir sevgilisi vardı. Genç yaşında çok başarılı şiirler yazıyordu. Bir gün Ankara'dan İstanbul'a geldi ve Ümit Oteli'nden kendini aşağıya attı. Burada, iyi bir aile, sevgili gibi kavramların çok önemli olmadığını görüyoruz. Sanatçı başka bağlarla bağlıdır yaşama... İçindeki özlemin nerede kırıldığını bilemeyiz bir türlü..."

Tüm güzel duyguların sömürüldüğü, intihara ipotek-

lendiği bir düzende umarım, 'Ancak bir benzeri öldürür.' Cezmi Ersöz'ü, kendisi değil...

Haluk Giray Kerime Nadir'e Sorar: "Günah Ben de mi?"

Kerime Nadir'in anılarında intihar eden bir roman kahramanının apayrı bir yeri vardır kuşkusuz.

Anlattığım konuyu dikkatle dinleyen Ahmet Emin Bey:

- Fakat, dedi; romanı intiharla bitiremezsiniz. Basın kanunu bunu yasaklıyor.

Oysa romanın bir intiharla sonuçlanması zorunluydu. Zira romanın kahramanı, yaşamına yön veren her düşüncede anormal duyguların baskısı göze çarpan, melez kanının kalbinde yarattığı isyan, onuruna düşkünlüğün doğurduğu bunalımlar kendisini sürekli olarak acılar içinde kıvrandıran bir gençti. Peşinde günahlar ve facialar sürükleyerek bütün ömrünü, vücudu berelenmiş tırtıl ya da kurt türünden bir varlığın ıstıraplı ve devamlı kıvranışlarıyla yaşayan bu gencin ancak kendi varlığının katlini de yapmak suretiyledir ki, vicdanıyla dimağı sükuna kavuşabilecekti.

Ahmet Emin Yalman'ın ihtarı beni şaşırtmış ve üzmüştü.

- Bu adamı öldürmeyip de ne yapayım, diye sordum.

- Uzak bir yere gönderin!

- Zaten uzaklardaydı. Kıtalar ötesinden geldi...

- Daha uzaklara gitsin ve artik hiç gelmesin!

- Bu gideceği yer öbür dünyadan başka neresi olabilir?

- Siz romancınız, bir yer uyduruverin!

- !?

Anladım, ne desem boştu. Müsveddeleri alıp matbaadan çıkmaktan başka yapacak şey yoktu.

"Günah Bende mi?" piyasaya çıktıktan hemen sonra gazetelerde yer alan bir haber Kerime Nadir'i hayli üzecekti.

ESRARENGİZ BİR SKANDAL

"Dün Marmara açıklarında boş bir sandal bulunmuştur. Sahibi bilinmeyen bu sandalda - son sayfası açık duran, Günah Bende mi? adındaki roman dikkati çekmiştir. Anormal ruh bunalımlarını işleyen ve intiharla biten bu roman, şüpheli durumla ilgili görülmektedir."

KÜÇÜK HANIMEFENDİNİN İNTİHARI

"Nedir bunca koşusu insanın
Ölümle yaşam arasında
Günler aylar ve yıllar
Sevinçler, hüzünler arasında..."
Oktay Tuncer

Sıcak, bunaltıcı bir pazar günüydü, hatırlıyorum. Kanaldan kanala dolaşırken birden sepya rengi bir filme takıldım. İncecik, tığ gibi bir Zeki Müren hasret şarkıları söylüyordu. Göz altlarına hücum etmiş buğuyla gülümsemeye çalışıyordu Belgin Doruk. Birden, minik bir şerit belirdi ekranda: "Türk sineması Küçük Hanım efendisi, Belgin Doruk'u kaybetti...

Donakaldım. Birkaç fotoğraf düştü aklıma. Birkaç eski film... bir dörtlük düştü: "Sabah artık, yorgun yüzler / Beklemenin ağırlığında / Herkes biraz yaşamdır belki / Herkes mutlaka ölümdür...

İntihar etmiş olabileceğini düşündüm Belgin Doruk'un. Sanatçının intiharı "en bir" intihardı çünkü. Sarsıntı doluydu, depremliydi. Ünün doruğunda kendini bitiren sanatçıları hatırladım...

Janis Joplin aşırı dozda uyuşturucu.

Elvis Presley yüksek dozda ilaç yüklemesi

Jimi Hendrix fazla miktarda esrar

Donny Hathaway, Jim Morrison aşırı alkol ve uyuş-

turucudan ölmüşlerdi. İntihar etmişlerdi yani. Curt Cobain gibi... Cahide Sonku, Afife Jale gibi...

Şerit bir kez daha geçti ekrandan: "Türk sinemasının değerli yıldızı Belgin Doruk..."

"Belgin Doruk kurtulmuştu... aramızdan kurtulmuştu. (Uzayan bir ölüm sessizliği / Koridorlara kokusu sinmiş / Boşluk gibi bir şey ürküten / Sonsuzluk gibi durmadan inilen)

İntihar, bir tespittir, diye yineledim. Tercihlerin tespiti. Giselle dudak büktü. Yaşadığım hepsi de müebbet onlarca sevgiyi anlamasını bekleyemezdim ondan. Belgin Doruk'un "Akdeniz Şarkısı" adlı filmini neden hiç unutamadığımı da...

"Tek kurtuluşun ölüm olduğuna inandığım pek çok an oldu," diyor Belgin Doruk anılarında.

"İşte böyle bir gece vakti birdenbire ölmek istediğimi bir kez daha hissettim. Çünkü benim için tek kurtuluşun bu olacağına ilişkin bir duygu bir süredir bir soluk gibi vücudumda dolaşıyordu... orman içinde bir evde oturuyorduk. O gece yağmur yağıyordu... Özdemir yine tüm işkolikliği üstünde çalışma odasındaydı. Yani, ya Ankara'da, ya çalışma odasındaydı adam. Asla yanımda değildi. Zorunlu anlar dışında elbette. Birdenbire dünyada artık beni enterese eden, benim yaşamamı gerektirecek hiçbir şey kalmadığını hissettim. Tuhaf bir ruh hali elbete. Sağlıklı olduğu söylenemez. Ama beni oraya getiren koşullar çok önemliydi. Belki yağmurun o büyüleyici sesi, belki Bach'ın müziği, ortam bana cesaret verdi ve aldım elime bir kâğıt kalem 'Beni affedin. Yaşamak istemiyorum. Ben artık bu yaşamım yükünü kaldıramıyorum' diye yazdım. Sonra da bir kutu hapı yutarak kendimden geçtiğimi anımsıyorum.

"Allah'tan Özdemir beni vaktinde bulmuş. Gül'lere haber vermiş onlar da bir ambulansla beni hastaneye kaldırmışlar. Şimdi düşünüyorum da niye Gül'e haber vermeden, ona duyurmadan, ona o acıyı çektirmeden direkt olarak kendi götürmedi hastaneye? Sorumluluksa, kocamsın. Bunu yapabilirsin... ama hayır, o daima benim her sorunuma kızımı ortak etti. Beni tek başına yüklenemedi...

"Doktorlar uzun süre, damarımı bulamamışlar iğne yapmak ve serum vermek için, ayak bileğimden yapmışlar müdahaleyi. Kurtulduğumu hissetiğim an, inan bana, ne sevindim, ne de üzüldüm. Demek ki çekilecek çilelerim varmış, yaşayacağım güzelliklerin yanısıra.

"Bir daha intiharı düşünür müyüm, diye sakın sorma bana. Buna ne yanıt versem, gerçek anlamda duygularını yansıtamam. Kimi zaman da yaşıyor olmama şükrettim. Düşünsene, ölseydim Gül'ümün, güzel Deniz'ini göremezdim. Yaramaz bızdığımı tanıyamaz, anılarımı yazamazdım. Ama ölseydim, belki çektiğim pek çok şeyi çekmezdim. O yüzden lütfen sorma... insan hali, hiç belli olmaz. Bir bakarsın, günün birinde bir kez daha en doğru çözümün ölüm olduğunu düşünürüm."

İntihar, kuşkusuz bir tespitti. Tercihlerin tespiti...İç ve dış dünyalar uyuşmazlığa düştüğünde, başarı, ün, yalnızlık sindirilemediğinde, bunalım çoğaldığında yönelinen bir tespit... Marqaux Hemingway'in intiharı gibi!

SİZE BİR SUÇ ARMAĞAN EDİYORUM İÇ VE DIŞ SESLER

İntihar düşüncesi ne zaman başlar içimizde?

Rastgele bir sığınma, kaçma, kurtulma isteği yüreğimize düştüğünde mi?

Kaçma, sığınma düşüncesini reddedeceğimize ya da kısa bir süre sonra bütün bütün unutacağımıza, geliştirmeye, yüceltmeye, vazgeçilemezimiz kılmaya yöneldiğimizde mi?

İntihar tutkusu kesin karara dönüştüğünde mi?

Hayır, o bitiş oluyor. Karara dönüştüğünde eylem kaçınılmaz çünkü.

Ama başlangıcı ne bu tutkunun?

Bilemiyorum.

Bu saydığım evrelerin hangisinden ne vakit geçtiğimi de ayrımsayamıyorum şimdi...

Eflatun aldırışsız bir ifadeyle:

"Dünya nöbet kulübesidir," diyor. "Bırakıp kaçmamız doğru olmaz."

Thomas Aquinas acır gibi bir tonla mırıldanıyor:

"Hayat, Tanrı'nın insana bir armağanıdır. Bu yaşamın ne zaman bitmesi gerektiğine de ancak Tanrı karar verir..."

Sanırım, her köşede yıkıcı güdülerimizi çoğaltabileceğimiz biri (birileri)ni umarsızca aramaktayız. Fotoğraflar, hayal kadın / erkekler... sonra kokain, diazem... ji-

let... Ve de birinin acı çekmesi, yere çalınması, ötekinin umursamazlığı, bencilliği kimin kimi daha önce seçtiğiyle mi ilintili? Ya da kimin daha önce yenildiğiyle, sayrısal tutkularını, intihar düşüncesini üretmekte kimin daha sabırsız, vurdumduymaz hatta korkusuz davrandığıyla mı? (Ölmekten çok korktuğum için mi, ölmek istiyorum bu kadar... bilmiyorum...)

"İntihar Yaradan'ın gayesine karşı gelmektir," diyor Immanuel Kant. "İntihar eden insan öbür dünyaya görevini yerine getirememiş biri olarak gider... isyandır yani..."

John Locke aynı fikirde olduğunu belirtiyor:

"Hepimiz Tanrı'ya aitiz. Ve dünyaya onun isteğiyle getirilmiş bulunuyoruz. Üstlendiğimiz görevleri yüzüstü bırakıp gidemeyiz."

Erkek yalanının okşayıcılığını arıyordu Giselle. Her saniyesi, her dokunduğu, her düşündüğü benim olmalı...

Oysa sömürülürdü her duygu. Her düşünce alaya alınır. Her dokunuş eskirdi zamanla. "Günün birinde ona bakarken sevmediğini anlayacaksın," diyor Füsun: "Nefretsiz, öfkesiz bir karar olacak bu..."

İntihar ederek yakmak geleceğimi....

Erkek yalanının ıslak sıcaklığı, kayganlığı ölümüydü Giselle'in. Etinde yağmamış çiğlerin ışıltısıyla sokuluyor bana. "Ölü severdin hani," diye soruyor. Susuyorum. Kafam karmakarışık... İç ve dış sesler, haykırışlar içimi üşütmekte...

Zweig'in karısıyla intihar etitğine getiriyor sözü Ahmet Altan:

"Niye intihar ettiğini tahmin edemezsiniz. Dünya sa-

vaşı çıktığı ve insanlar birbirini öldürdüğü için, böyle bir dünyayı daha fazla paylaşmaya tahammül edemeyip kendini öldürdü... Halbuki o sıralarda, Latin Amerika'da savaştan epeyce uzakta ve güvenlikteydi.

"Ama başkaları ölürken, kendini güvende hissetmeye dayanamayacak kadar ilgiliydi başkalarının hayatlarıyla. Bu ilgiyi kendi hayatıyla ödedi.

"'Ne kadar aptalca,' demeyin ne olur, beni çok kırarsınız.

"Zweig'in karısının niye intihar ettiğini de hep merak etmişimdir. Savaşa dayanamadığı için mi kocasıyla birlikte öldü, yoksa, kocasını ölüme giderken yalnız bırakmamak için mi? Dünyanın yanması mı o kadına daha çok acı veriyordu, yoksa sevdiği bir erkeğin acı çekmesi mi?"

Gel-gitler yaşıyorum. Marjinal ölümü anlatmak gelgitlerimi çoğaltıyor gerçekte.

Mutlu intihar var mı? Hitler'inki mi mutlu intihar?

"İnsan yaşamla ölüm arasına bir şey koymalıdır," diyor Gülriz Sururi. Yaşamla ölüm arasına intihar saplantımı koysam... 'Çıldırıyor,' muyum... Boş gözlerle süzüyor beni Giselle. "Bıktım, usandım senden," diyor.

Giselle berdelim oluyor.

Güzel duygularımı berdel ediyorum. Sevgimi, özümü berdel ediyorum.

Duygularımı yoksamak, elemlerimi öldürmek istediğim bu zaaf anında iki damla gözyaşı gittikçe ıssızlaşmaya başlayan gecenin tüllendirdiği kederler arasında yitiyor usulca.

Oysa, başlangıçta da hep hüzün vardı. Hangi yola adımımı atacak olursam olayım, yolun başında hep kırıklık, hüzün vardı.

"Zweig gibileri ise," diyor Ahmet Altan. "Ne o ana sığarlar, ne de geleceğin kancalarına takılırlar. Onların hayatı, karanlık bir boşluktan, arkalarında ışıklı bir iz bırakarak ölüme atlamakla geçer. İçinden geçtikleri boşluğu yazılarıyla ve bazen de aşklarıyla doldururlar..."

Sayrılı tutkularım oldu hep benim. Lila rengi hüzünlerim oldu.

Ulaştıkça ulaşılmaz olan hasretlere birer sigara tellendiriyoruz Giselle ile.

"Bir soru," diyor: "Sevdin mi?"

Kimleri, neleri sevmedim ki... Kitapları, daktilomu... öykü kahramanlarımı, kedileri, bir tek özlemleri, ayrılıkları sevmedim ben.

Bu defa ıssızlıklara mı içsek? Aman ihtiraslarımızın hatırı kalmasın...

"Haydi, şerefe öyleyse!.."

Gerisini getiremiyor Giselle. Ayağa kalkıyor. Gözleri yaş içinde. Sırtını duvara dayıyor. Bir sigara daha yakıyor en pahalısından. Duman bir acı, bir hatırlayış, bir bukağı halkası oluyor salonda.

"Seni sevmiştim," diyor.

Solmuş heyecanlarla, yalnızlıklar iç içe artık. Gözyaşlarımı kapıda bırakmalıyım. Cinnete varan gururumu da... yanımda bir tek intihar kalmalı...

"Cinayet, yazı ve aşk, insanın tanrısallığa en çok yaklaştığı üç durum," diyor Ahmet Altan. Kendisine güvenli bir ifade var sesinde:

"... biri öldürerek tanrısallaşıyor, biri yaratarak, biri de kendini çoğaltarak.

Cinayet, aşk ve yazı birbirine benziyor, ama Zweig

cinayetlere dayanamadığı için kendini öldürüyor, Yesenin ise aşka dayanamadığından vuruyor kendini.

Yesenin, Sovyet Devrimi sırasında yaşamış serseri bir şairdir.

Herkes de onun serseri olduğunu söylerdi zaten.

Bir şiiri, yanlış hatırlamıyorsam, şöyle başlıyordu:

"Bilmiyorum niçin bana şu Yesenin rezili
Bilmiyorum niçin bana şu şarlatan, diyorlar."

Devrime içi pek ısınamadı nedense, devrinciler de onu pek sevmediler. Sonra, Isadora Duncan adlı o dans büyücüsüne âşık oldu. Onun peşinde dolaştı durdu dünyayı.

Devrimin katılığına ayak uyduramadığı gibi, aşkın acısına da katlanamadı.

İntihar mektubu yerine bir şiir bırakarak vurdu kendini."

Gel-gitler devam etmekte... yitirdiğim sevgilere ağlamamak elimde değil... İntiharı kimi kez bir başucu çözümü olarak görmem bundan. Kimi kez bağlanıveriyorum yaşama. Sımsıkı. Hayır, bir suçluluk duygusu yok bu değişken ruh süreçlerimin altında. Kirli çamaşırlarını ortalarda yıkayanlardanım çünkü. Yıkayabilerdenim.

Sesler dökülüşüyor. Üst üste çalıyor telefon. Telesekreteri devreye sokuyorum.

"Zweig, sevgilisiyle birlikte intihar eden bir Alman şair olan Kleist'in biyografisini yazmıştı. Şöyle diyordu Kleist için: "Bazen ölmeyi beceren ve ölümde; zamanı aşan bir şair yaratabilen biri de bulunmalıdır."

"Yazdığı kitaptaki gibi," diyor Ahmet Altan. "...ölümden bir şiir yaratarak öldü kendi de."

Ölümlerin bu kadar çok olduğu ülkemizde, ölümden

bir şiir yaratanların çok az olduğunu biliyorum. Ölümü, şiirinden soyduğumuz ve sıradan acılara, manasızlıklara çevirdiğimiz bir zamanda yaşıyoruz.

Ölümün manasızlaştığı yerde aşk da ölüyor. Ben ölümden değil, şiirsiz bir ölümden kurtulmak için âşık oluyorum.

Zweig, ölümün manasızlaşmasına dayanamadığı için ölüyor...

"Bir suç armağan ediliyor bana. İntihar!

Bir suç gibi armağan ediyorum, intiharı. İntiharımı..."

"ÖLMÜYORUM Kİ," DEDİ MAUDE. "DEĞİŞİYORUM SADECE... KIŞTAN BAHARA GEÇER GİBİ..."

Colin Higgins'in "Harold ile Maude" adlı kitabını ne vakit okusam, intiharın ürkünç yanı silinir belleğimden. Heyecanlanırım... gizli bir özdeşime girerim Maude ile... Benim için sakıncalı (!) bir kitaptır Harold ile Maude Kışkırtıcı bir kitap...

Harold çok zengin bir ailenin tek çocuğuydu. Her şeyi vardı, ama çelişkiler içindeydi. En sevdiği şeylerden biri mezarlıklarda dolaşmaktı. Günlerden bir gün, mezarlıkta, kendisine benzeyen bir kadınla karşılaştı. Maude'la. Tek fark vardı aralarında: Maude, seksen yaşına basmak üzereydi.

"Ah, öyle mutluyum ki," dedi Maude. "Çok mutluyum. Bundan güzel bir ayrılış düşünemezdim."

"Ayrılış mı?"

"Tabii, şekerim. Bir saat önce ilaç aldım. Gece yarısı yokum artık."

"Ama..." Harold, Maude'a dikti gözlerini, uzun uzun baktı.

Maude gülümseyerek şampanyasını yudumladı.

Durumu ansızın kavradı Harold. Telefona koştu.

Cankurtaran, kırmızı ışıklar saçarak şehrin sokaklarında hızla gidiyordu. Uzun bir iniltiye benziyordu düdüğü.

Maude sedyeye uzanmıştı arabada, üstünü battaniyeyle örtmüşlerdi, elinde papatyayı tutuyordu hâlâ,

mutluydu. Tek üzüntüsü, yanına diz çökmüş Harold'ın hüngür hüngür ağlamasıydı.

"Hadi, Harold," dedi "gül biraz." "Bu kadar şamatanın anlamı yok. Saçmalık!.."

"Maude, n'olursun... ölme... dayanamam..."

"Doğar doğmaz ölmeye başlıyoruz, Harold. Ölüm o kadar tuhaf mı? Şaşılacak bir yanı yok bunun... Hayatın bir parçasıdır ölüm... bir değişmedir..."

"Niye şimdi ölüyorsun? Niye?"

"Yıllarca önce karar vermiştim; ölüm tarihimi ben kararlaştıracaktım. Yuvarlak hesap olsun diye seksen dedim." Güldü. "Gözlerim kararıyor," dedi.

"Anlamıyorsun, Maude. Seni seviyorum. İşitiyor musun beni? Hayatımda daha önce hiç kimseye söylemedim bunu. Seni ilksin, Maude, N'olursun... beni bırakma."

"Ah, Harold, bu kadar üzme kendini."

"Doğru... sensiz yaşayamam..."

Maude usulca eline vurdu onun. "Bu da geçip gidecek..."

"Hayır! Hayır! Seni hiçbir zaman unutmayacağım. Seninle evlenmek istiyordum. Bu gece soracaktım sana. Anlamıyor musun? Seni seviyorum..."

"Ah, harika bir şey bu, Harold.Git!... Daha çok sev!..."

Cankurtaran, hastanenin ilk yardım bölümünde durdu; birtakım adamlar koşup arka kapıyı açtılar.

Maude kendisini tekerlekli bir sandalyeye koyup götürürlerken güldü. "Bütün bunlar gereksiz," dedi.

Harold yanında yürüyordu onun. "Dayan," dedi. "Dayan biraz!"

"Dayanayım mı?" Yine güldü Maude. "Ah, Harold saçmalama!"

ŞARTLI ŞURTLU... HER TÜRLÜ PAZARLIĞA AÇIK OLAN İNTİHARLAR...

"Her intihar salgını altına bir ekonomik ya da siyasal bunalım yatar," demiş Durkheim. Peki, ya show amaçlı, koşullu intiharları nasıl açıklamalı?

Son yıllarda iş temini, sevgiliye kavuşma pazarlıklarına dönüşen intiharlara boyalı basında, özel televizyon kanallarında sık sık yer verilmekte.

Boğaziçi Köprüsü intihar makinesi haline dönüştürülmekte adeta... Bir de Atakule var... Nedense Haliç, Galata, Fatih Sultan Mehmet köprüleri pek revaçta değil... Sahi, bir de yüksek binalar var.

"Üzerime gelmeyin atlarım ha... Zehra'yı vermediler... nedeni bu... ölünce kabrime gelmesin anam da... atıyorum kendimi" tehditlerinin ardından anlaşma zemini için koşullar sürülüyor ortaya. A, acaip bir pazarlıktır başlıyor. Çıkar hesapları dökülüyor ortaya...

"İş bulun vazgeçeyim!..."

Medya orada. Foto muhabirleri, istihbarat servislerinden stajyer öğrenciler. tüm reailty show'lar elbette. A takımı örneğin. Böyle Gitmez ekibi, Fato, Sıcağı Sıcağına koşup geliyorlar olay mahaline. Aman, haber atlanmasın! Kameralar çalışmakta. Malum rating olayı.

"... atlarım ona göre..."

Çekişme devam ettikçe, Fato sinirlenmeye başlıyor.

Yumruklarını sıkıyor... 12 Eylül'den beter edecek çatıdaki adamı eline geçirse...

"Yaklaşmayın dedim... durun!..."

Derken polis müdahale ediyor. Karga tulumba yakalayıp, tartaklayarak ekip arabasına bindiriyorlar intihar girişimcisini...

Hiç unutmam, geçtiğimiz yıllarda Nedim Saban'ın sunduğu Dr. Stress programında intiharı tartışırken bu kurtarılmışlardan biri vardı karşımda. Genç bir delikanlıydı, bıyıkları yeni terlemiş... Nasıl kurtarıldığını anlatıyordu. Tam köprü parmaklıklarından kendini boşluğa atacakmış (gibi yaparken) ki arabasıyla geçmekte olan ünlü bir sporcu karışmış işe. İkna etmiş kendisini. "Yaşam güzel," demiş... taşı sıksan suyunu çıkarırsın hem ben de yardım ederim sana, sahip çıkarım filan, demiş. Medya günlerce yer vermiş bu kurtuluşun öyküsüne. Sonra unutulmuş, anılmaz olmuş adı sanı. Delikanlı bir bakmış ki pabuç pahalı, ünü sönmekte... özel kanallarda boy göstermeye başlamış...

Şaşkınlıkla dinliyordum anlattıklarını. Allahına sevmiş o kızı... ama gariban ya, vermemiş ailesi. Boynu bükükmüş ne de olsa, acıların çocuğuymuş. (Tam arabesk makamında bir söyleşi işte) Topraktan bir canmış alt tarafı... duysunlarmış abileri, abaları feryadını artık. Duyup da bir iş filan... Zaten kendisini kurtaran sporcuya da kırgınmış. Sahip çıkmamış, sözünü tutmamış diye. Bir daha intihar ederse, bitirecekmiş işi... o kadar!

İntihar 'gibi' intiharlar işte. Yalancı, sahte, çıkar amaçlı, show'a yönelik, heyecan yaratmak, ilgi toplamak adına edilen (!) intiharlar... Abuk sabuk intihar girişimleri.

Yeşilçam'da bir zamanlar pek yaygındı bu reklam intiharları. Kaç aktris gündemde kalabilmek amacıyla sahte intiharlara sığınmıştı. Saçlar kuaförden yeni çıkmış... yüzde bol fondöten ve allık... takma kirpikler, rimeller hep yerinde.

Tabii, bu sahte, 'mış' gibi intiharların bazen dozu kaçıyor. Hiç düşünmezken ölmek, bok yoluna gidivermek de var işin içinde.

Bir bakıyoruz, medya intiharı doluyor diline, bilmem hangi promosyonun bilmem kaçıncı mega kuponu kadar ilgi topluyor intihar halk arasında. Kanlı resimler de cabası.

İntihar medya ilişkisinde Savaş Ay'ın söyledikleri etkiliyor beni:

"Hasan Pulur"lar, Turhan Aytul'lar, Oktay Verel'ler, İlhan Turalı'lar, Ülkü Arman, Zeki Sözer gibi ustalar geç gazetecilere meslek adabını öğretirken: İntiharı, tecavüz olaylarını, aile içi cinsel tacizleri, ensesti yağ tenekesi gibi görün. Çok elzem olmadıkça bulaşmayın bu konulara. Hem üstünüzü başınızı, hem çevreyi kirletir, berbat edersiniz." derlerdi.

İntihar bir anlık olay aslında. Bir anlık kekeleyiş. Bir tık sesi ve en bulaşıcı salgın yeryüzünde. Genç Werther'in intiharına öykünen insanlar geliyor aklıma. Televizyonda gösterilen bir filmden etkilenip damlara üşüşenler geliyor. Valentino öldü diye intihar eden, intihara kalkışan kadınlar geliyor. İntiharın alternatif bir ölüm biçimi olmaması gerektiğini özellikle belirtmem gerekiyor.

KIRIK AŞK HİKÂYELERİ VE İNTİHAR...

Can Dündar, Fikriye Hanımın içdramını sonlandırışını şöyle anlatır:

"Bilinen; artık ölümün çok yakınında olduğunu hissetiği günlerden birinde yeniden Çankaya sırtlarına tırmandığı. Derler ki; ilk ziyaretinde trende bavulunu kaybetmiş, bu yüzden de Paris'ten aziz paşası için aldığı smokini ve sedef kakmalı tabancayı verememiştir. Kısa bir süre sonra, hem hediyelerini vermek, hem de son bir kez veda etmek için köşkün kapısını çalar.

Yine evine gider gibi gitmiştir.

Randevusuzdur.

Kapıda tanımadığı yeni yaverlerce karşılanır.

Kimliği sorulur. Randevusu olup olmadığı araştırılır.

"Ben Fikriye'yim. Paşam'a geldim," der. Ama yaver acımasızdır.

Direnir, ama kapılar açılmaz.

Kendi köşküne giremez. Paşasıyla vedalaşamaz. Hediye getirdiği smokin ve tabancayla kapının önünde bulur kendini.

Fayton köşk kapısında onu beklemektedir. Gözyaşları içinde biner faytona.

Atlar Çankaya'dan uzaklaştıkça, o da yaşamla bağlarının birer birer koptuğunu hisseder. Bir devrime tanıklık ettiği o dönem, elleriyle kurduğu bir köşk ve uğruna ölümü göze aldığı adam birer acı hatıradır artık.

Yaşam onlarsız anlamsızdır.

Bu deli yürek dursa daha iyidir.

Dönüp son kez Çankaya Köşkü'ne bakar... çantasında sakladığı sedef kakma saplı tabancasını çıkarır. Yüreğine sıkar."

Romantik edebiyatta kırık aşk hikâyeleri genelde intiharla sonuçlanır. Birbirine kavuşamayan sevgililer Romeo'yu, Jülyet'i örnek alırlar kendilerine. Vuslatı ölümde bulurlar. Son hıçkırığın kendilerini göklerde buluşturacağına inanırlar. Doyuma ulaşamamış cinsel güdüler yıkıma, saldırıya, cinnete dönüşür. Ah, bir bilseler ki Jülyet eğer Romeo ile evlenmiş olsaydı nasıl da eskiyecekti aşk molekülleri geçen zamanla... nasıl bitecekti istekleri... "Tarla Kuşuydu Juliet" oyununu şimdi nasıl hatırlamam. Koca göbekli bir Romeo ve saçında bigudileri, sarkık göğüsleriyle ortalıkta dolaşan Jülyet.

Aşk anarşistir Veysel Çolak'a göre. Kural tanımaz. Kendince savruk. Ve her daim hazırdık ayaklanmaya. Füsun Erbulak aşkın misellenmesine inanır benim. İntihar da bir misillemedir çoğu kez. Bir büyük misilleme...

NAYIR FİLİZ... NAYIIRRR-NO'LAMAZ...

Çocukluğumun filmleri düşüyor aklıma. Siyah beyazlı düşlerimi sakladığım Filiz Akın'lı, Ediz Hun'lu, Belgin Doruk'lu, Türkan Şoray'lı, Kartal Tibet'li, Suzan Avcı'lı filmler... Şimdi hepsi birer anı olan tüm o filmler. Benim filmlerim... En güzel intiharları ben o filmlerde yaşadım. "Yarım Kalan Saadet"te Zuhal Aktan'ın, "Utanç"ta Filiz Akın'ın, "Acı Hayat"ta Türkan Şoray'ın, "Boş Çerçeve"de Hülya Koçyiğit'in, "Teyzem"de Müjde Ar'ın, "Kambur"da Fatma Girik'in, "Umutsuzlar"da Yılmaz Güney'in intiharları tüm zamanlarımı altüst etmişti; saklamam yersiz.

Filiz, fabrikatör Hulusi Beyin zengin şımarık kızı.

Ediz, yoksul bir ailenin emekçi oğlu.

Uludağ'da tanışırlar. Sıcacık bir sevgi doğar aralarında. Dünya, düzen umurlarında değildir. Yeşil pancurlu bir evleri olacaktır. Ömercik adlı bir oğulları, Zeynep adında bir kızları... Ama kader ağlarını örmektedir.

Fabrikatör Hulusi Bey iflasın eşiğindedir ve kızını armatör Nubar Beyin yakışıklı oğlu Önder ile evlendirmeye kararlıdır. Nuh der de peygamber demez.

Tecimsel ve töresel değerler girmiştir sevgililerin arasına.

"Sevginin sınıflar üstü tek duygu olduğunu" mırıldanır Filiz umutsuzca. Ediz geçirdiği bir trafik kazası neticesinde kör olmuştur. Çaresizdir. İçkiye vurur kendini.

Filiz kararını çoktan vermiştir. Önder ile evlenmeyecektir. Nikâh günü, bembeyaz gelinliğiyle kaçar köşkten. Gazinocular kralı Ekrem'e rastlar yolda. Assolist olur hemen. Adı neonların en üstüne yazılır... Artık o ünlü bir şarkıcıdır. Ediz ise, âmâ bir bestekâr. Bir gün rastlaşırlar. Ama Ediz tanımaz sevdiği kızı. Anılarında bir şarkıcı kadına yer yoktur çünkü.

Filiz bir sabah alacasında kumsal boyunca yürür. Yanaklarında poyraz esintisi... Ediz'in mutluluğu için kendisini feda etmesi gerektiğini düşünmektedir. Bir an dalgalara bakar. Nayır, Ediz şarkıcı Semra'nın gerçekte Filiz olduğunu bilmemelidir. Asla! Denize doğru çevirir adımlarını. Geriye mavi bir eşarp kalır. Rüzgârın önüne katıp, hoyratça savurduğu bir eşarp... Ediz gözlerindeki bandajların açıldığı, ameliyathane odasında öğrenir Filiz'in intiharını... "No'lomaz..." diye haykırır...

Sevgi ölümle yazgılı olmamalıdır elbette. Vuslat intiharla, yok oluşla gerçekleşemez çünkü. Her acının bir sonu vardır. Hangi yalnızlık, hangi ıstırap öncesiz, sonrasıdır ki zaten. Hayat, korkulacak kadar uzun da değildir madem. O halde, intihar bir büyük yanılgıdır. Yüz yıl sonra ne biz olacağız, zaten ne de şimdi o çok önemsediğimiz açmazlar... öyle değil mi?

BİR BAŞKA TANIK... BİR BAŞKA SUÇORTAĞI: EMMA BOVARY

Mavi kavanozu kaptı, tıpasını çıkardı, elini daldırdı, ak bir tozla doldurup çekti, ak tozu yemeye başladı.

- Durun, diye haykırdı Justin.

- Sus... bir gelen olur.

Justin umutsuzluğa düşüyor, bağırmak istiyordu.

- Kimseye söyleme sakın, efendinin başı belaya girer.

Sonra, birden rahatlamış bir durumda, neredeyse bir görevi yerine getirmenin dinginliği içinde, geri döndü...

Emma yazı masasına oturdu, bir mektup yazdı, tarihini saatini ekledikten sonra ağır ağır mühürledi zarfı.

Sonra tuntunaklı bir sesle:

- Yarın bunu okuyacaksın; yarına kadar tek soru sorma bana rica ederim... hayır, bir tane bile...

- Ama...

- Of bırak beni...

Boylu boyunca yatağa uzandı.

Ağzında buruk bir tad duyarak uyandı. Charles'ı gördü yine yumdu gözlerini.

Acı duyup duymadığını anlamak için merakla kendini dinliyordu. Hayır... şimdilik hiçbir şey... Saatin tıkırtısını, ateşin gürültüsünü, yatağının yanında ayakta duran Charles'ın soluk alışını işitiyordu.

- Ah. Ölüm bir şey, değil diye düşündü. Uyuyacağım her şey bitecek.

Bir yudum su içti, duvardan yana döndü.

O iğrenç mürekkep tadı devam ediyordu.

- Susadım... çok susadım, diye içini çekti.

- Neyin var, dedi Charles, bir bardak su uzatırken.

- Bir şey yok... pencereyi aç... boğuluyorum...

Öyle beklenmedik bir bulantı başladı ki, yastığının altında mendilini alacak zamanı zor buldu.

- Kaldır onu... dedi hemen; at onu.

Charles sorular yöneltti; karşılık vermedi. En ufak heyecan kusmasına yol açar korkusuyla kımıldamadam duruyordu. Bu arada, ayaklarından yüreğine doğru yayılan buzlu dalgayı duyumsadı ürperek.

- İşte başlıyor, diye fısıldadı.

- Ne diyorsun?

Dilinin üzerinde çok ağır bir cisim varmışcasına, acı dolu, yumuşak bir hareketle durmadan çenesini açıyor başını döndürüyordu sağa sola... saat sekizde kusmalar yeniden başladı.

Charles, leğenin dibinde, porselenin iç yüzüne yapışmış bir çeşit kum gördü. Ve elini Emma'nın midesi üzerinde gezdirdi. Keskin bir çığlık kopardı. Charles dehşet içinde gerilede.

Sonra inlemeye başladı, zayıf zayıf... büyük bir titreyiş omuzlarını sarsıyor, Emma büzülmüş parmaklarının gömüldüğü çarşaftan daha solgun gözüküyordu... düzensiz atan nabzı, şimdi hemen hemen duyulmaz durumdaydı.

Mavimsi yüzünden damlalar sızıyordu, yüzü madensi bir buhar altında donmuş gibiydi. Dişleri çatırdıyor, gözleri büyümüş, bulanık bakıyordu. Yavaş yavaş iniltiler güçlendi. Sarsılmalar sardı bedenini. Boğuk bir çığlık taştı ağzından.

- Ağlama, dedi Emma. Az sonra, seni artık üzmez olacağım...

- Niçin... kim zorladı seni? Kim?

Emma karşılık verdi:

- Elzemdi, dostum.

- Mutlu değil miydin? Suç bende mi...

- Evet... doğru, sen iyisin... sen üstelik...

Emma elini onun saçları arasında dolaştırıyordu. Bu duygunun tatlılığı kederini çoğaltıyordu; Emma kendisine her zamankinden daha çok aşk gösterirken, onu yitireceğini düşününce, tüm varlığının umarsızca yıkıldığını hissediyordu; hiçbir ey bilmiyordu, cesareti yoktu, hemen bir çare bulmak zorunda oluşu kafasını altüst etmişti sanki.

Bitmişti artık, böyle düşünüyordu Emma, kendisini yiyip bitiren bütün ihanetler, alçaklılar, sayısız hırslar bitmişti. Kimseden nefret etmiyordu şimdi, bir alacakaranlık bulanıklığı içindeydi bilinci... Emma dünyanın bütün gürültülerinden uzaklaşmak üzereydi...

Emma kan kusmakta gecikmedi. Dudakları daha çok büzüldü. Elleri, ayakları soğumuştu, bedeni koyu lekelerle kaplıydı, nabzı, parmaklar altından, gerilmiş bir tel gibi, kırıldı kırılacak bir arp teli gibi kayıyordu.

Marjinal ölümlerden birisidir Madam Bovary'nin intiharı. Dün çoktan bitmişti onun için. Bugününü öldürmesi bundandı... Yarını ise, hiçbir zaman olmayacaktı. Arsenikten medet umdu. Anna Karenina tren rayları arasında parçalanmayı göze alacaktı.

HER TERCİH, BİR VAZGEÇİŞTİR

İntihar alıp başını gitmelerin kararıdır.

Nedensiz yere bazen.

Önünü arkasını ölçüp, biçmeden... hesapsız, kitapsız çekip gitmelerin kararıdır.

Şarap şişelerine penis muamelesi yaptırılan faşist düzenlerde bir başkaldırı biçimidir intihar.

Lacivert bir gece. Dışarıda sırılsıklam bir yağmur. Homogolus'un mektubunu yeniden okuyorum, kimi satırların altını çizerek:

"Otomobil altında vücudunun yarısı ezilmiş bir köpek gibi, yolların üstünde kanımı dökerek, sürünmeye cesaretim yok. Zaten söylemiştim ya, gece onun gözlerinde başka bir dünyaya baktıktan sonra etrafımdaki şeylerde bir tad bulmak kabil değil. Yarın bir motosiklet müsabakası var... galiba bir kaza olacak. O gece onunla kenarında dolaştığımız bayırdan yuvarlanacağım... buna cesaret edersem görüşmemize ancak yedi, sekiz saat kaldı Necdet."

Her tercih, bir vazgeçiştir!

"Akrebin intihar ettiğini savunmuyorsun ya." diye üsteliyor Giselle.

Kendini karaya vuran balinalar, yunuslar geliyor aklıma. "O denli intihara ayarlısın ki," diye ekliyor; "Neredeyse güneşin batışı bile intihar sana göre..."

Susuyorum. İntiharı savunmuyorum ben, hayır!... Medyatik intiharlara yataklık eden İstanbul'u da...

Cezmi Ersöz'ün sesini duyar gibi oluyorum bir an: "Ölen, yaşanmamış coşkulardır, görülmemiş düşlerdir, meçhul arzulardır. Kalplerdeki yemin, kalplerdeki sırladır. İnsanla beraber ölen, uçsuz bucaksız ve eşsiz bir dünyadır..."

Bir gün intihar etmeyi düşünmem, intiharı yazmam ille intiharı 'savunmam' anlamına gelmez ki...

"İntihar her türlü zihin hastalığı durumunda, hatta normal diye tanımlanan pek çok insanda ortaklaşa gözlenebilen evrensen bir davranış şeklidir," diyor Zilboorg.

"İnsan ancak delirdiğinde kıyabilir canına," diye mırıldanıyor Giselle.

Pautus'u anımsıyorum. Roma'lı soylu Pautus. Başkaldırmış, imparatorun yetkesini, düzeni sorgulamıştı. Çiğnenip duran insan hakları, etnik temizlik... Avrupalı hanım pralamenterlere "fahişe" diye haykıran bir bakanı kabinesinde barındıran bir hükümet... çekişmeler... Pautus bedelini ödeyecek kadar çok seviyordu hayatı. İsyanı bundandı. Cezası ise ölüm... Asmayıp da besleyecekleriydi yani Pautus'u... Ama bir soyluydu Pautus, asla ve katiyetle bir cellata teslim edilemezdi. Boş bir hücreye koydular Pautus'u... bir de bıçak verdiler yanına en keskininden... Korktu Pautus. Korkusuna yenildi. Öldüremedi kendini bir türlü.. Karısı dayanamadı buna. Onuruna yediremedi kocasının çekingenliğini, kararsızlığını... Alıp bıçağı, karnına sapladı bir anda... minik bir çığlıkta boğuldu son sözleri: "Pautus acımıyor hiç!.."

Pautus'un karısı delirmiş miydi? Peki, "Denerken damarlarında bir serumu ölmek ayıp olur muydu?"

"Var iki atımlık canı kederin," der Sabahattin Ali'nin, bozguna uğramış Ali'si. Hani, "Pusu kurmuştu ormanda, kendini ellere veren sevdiceğini öldürmek için... Hani, söğüt boyunca büyüttüğü sevgilisini... Bir kurşun kadına, bir de çobana inlesin orman yıllarca be," diye düşünmüştü... Sonra duraksamıştı Ali.

Görünce, uzanmış yar kucağına, boynunu dolamış zülfü bağına. Duraksamıştı Ali. Kurşunu kahpeye atacağına kendisine çevirmişti. Ali delirmişti belki de kimbilir?

Ernest Bornemann'nın intiharı da bir delirişti, ne dersiniz?

"Almanya'nın gelmiş geçmiş en ünlü sosyologlarından biri olarak kabul edilen Bornemann hayatını kadınların cinsel özgürlüğünü savunarak geçirmişti," diyor Can Dündar ve şöyle devam ediyor: "Sonra seksen yaşına geldi ve bir gün otuz sekiz yaşındaki sevgilisi cinsel özgürlüğünü kullanarak kendisine ihanet etti. Bornemann da kalbiyle beyni arasında sıkışıp kalınca intiharı seçti. Çünkü inandıklarınla, yaşadıkların arasındaki uçurum büyümüşse, sonu cinnettir. Ya koltuğa sarılır inandıklarını değiştirirsin, ya inançlarına sarılıp koltuğu... Üçüncü yol, dünyanı değiştirmektir. Çünkü beynin kalbe ihaneti: cinayettir..."

Ernest Bornemann intihar etmişti. Delirmiş olmalıydı...

Dünden sonra, yarından önce umut tükendiğinde, direnmeyi, tutunmayı beceremeyenler...

Beşir Fuad vücudunu deneye adayarak firar etmişti candan. Bileğini kesip son ana kadar duyumsadıklarını kâğıda döktüğü için zıvanadan çıkmış olmalıydı...

Oysa, umut hep vardı. Umut yenilgiden korkmamakta vardı. Denedik ve yenildik. Yine deneyebilir, yine yenilebilir, acı çekebilirdik. Sorun değildi... İntihar gerçekleşmemiş düşler, sevinçler kadar masum ve gizemli olabilir miydi? Suç ortaklarıma bunu sormak istedim en çok, yanıtlamayacaklarını bile bile... Gün oldu kendime de sordum bu soruyu.

ŞAŞIRTICI İNTİHARLAR... VE PAKİZE'NİN ÖLÜMÜ....

İntihar vazgeçişti. Şaşırtıcıydı. Cinnet dolu bir çığlıktı.

Tarih 6 Mayıs 1996. Trabzonspor'un yenilmesi üzerine bunalıma giren Mehmet Dalman kendini fındık ağacına astı. Giresun'da yaşayan Dalman'ın maçtan önce, "Trabzon yenilirse kendimi öldürürüm," dediği açıklandı. Dalman'ın cebinden, "Tabutumu Trabzonspor bayrağını sarın," notu çıktı.

Nisan 1996. Çin'de bir kadın hayalet olmak için intihar etti. Kendisini aldatan kocasından öç almaktı amacı. Kırmızı giysilerini giydi. Yüksek bir binanın en üst katından kendini boşluğa bıraktı.

Yirmi bir yaşındaydım. Babam yeniden evlenmişti. Apayrı bir insan olmuştu sanki. Değişmişti... bu denli kolaydı demek beni savurmak. İtmek. Hiç bağışlamadım galiba babamı. Evde, evimde iktidar savaşları yaşanıyordu. Birkaç yıl sürdü bu karabasan... Geriye tortular kaldı. Kırgınlık, nefret değilse de sevgisizlik kaldı. İşte o günlerde okumuştum Reşat Nuri'nin Çocuk Kavgası adlı öyküsünü. Pakize'yi nasıl unuturum şimdi?

Ali Rıza Bey, hayretten donmuş gibiydi.

Karşısında bildiğinden, tanıdığından büsbütün başka bir çocuk, adeta büyük bir insan vardı. Onun, yaşlarla do-

lu uzun kipriklerinin arasından; ölmüş zevcesi, derin sitemlerle bakıyor ve gülüyordu. Nasıl olmuştu da bugüne kadar bu çocuğa bu kadar uzak ve yabancı kalmıştı? Vaktiyle başkalarının hakları için o kadar zihnini yoran, gönlünü üzen bu eski hakim, nasıl olmuştu da bu çocuğun bu derece mağdur olmasına göz yummuştu?

Eski adliyecinin vicdan azabı, çocuğuna işkence ettiklerini gören babanın ıstırabıyla karışıyor, dayanılmaz bir acı şekline giriyordu. Teessürüne hâkim olmaya çalışarak.

Onun, biraz evvel söylediği sözü tekrar etti:

- Biliyorum ki, dinlemeyceksin, dedin, kızım; hiçbir baba, çocuğunun şikâyetini dinlemez mi? Bu nasıl söz?

Çocuk gülümsedi:

- Büyükannem söylerdi, dedi, ananın sağlığında babanın bir gözü görür... Ana ölürse, o da kör olur... Hem de beyhude üzülecektin baba... Elinden ne gelir ki...

Ali Rıza Bey, başını önüne eğmişti. Aile hayatını düşündü, ikinci karısına olan zaafını -ancak, o geçkin erkeklerde görülen ve her şeyi kabul ettiren o derin zaafını- düşündü. Çocuk, adeta bunu anlamış gibi söylüyordu.

Bu eski adliyeci, vak'alar ve mecburiyetler karşısında büsbütün zebun kalacak bir adam değildi. Bir anda kararını verdi, sakin, fakat kat'i ber sesle:

- Ben, senin babanım... Korkma... Kimse artık seni ezemez, dedi.

Çocuğunu kollarından tutarak havaya kaldırdı, kızının siyah kirpikleri arasından yüzüne bakan eski karısından af ister gibi, Pakize'nin ellerini öptü.

Ali Rıza Bey, birkaç dakika içinde büsbütün başka bir adam olmuştu. Karısına, üvey çocuklarına karşı vaziyeti değişmişti... Pakize'ye küçük prenses muamelesi edilmesini istiyor. Her akşam çocuğu uzun uuzn isticvap ederek, kendi yokken fena bir muamele edilip edilmediği anla-

mak istiyordu. Şayet böyle bir şey sezerse evi kasıp kavuruyor, karısına ve üvey çocuklarına etmediğini bıramıyordu.

Bu hal, ilanihaye devam edemezdi... Nihayet, bir gün evin içinde şiddetli bir fırtına koptu. Nacmiye Hanım, üst üste üç defa bayıldı ve ayrılmaya karar verdiler.

Son gece... Eşya ayrılmış, bohçalar bağlanmış... Evde cenazeevlerinin meşum sükûtu var... İki tarafta da inadında devam ediyor...

Naciye Hanım, ertesi sabah çocuklarıyla beraber İstanbul'a dönecek. Genç kadın, bu neticeden adeta menun gibi...

Ali Rıza Bey, yüzü sapsarı, gözleri karanlık, saatlerce bahçede dolaşıyor, ancak sabaha yakın eve giriyor, aşağı odada bir kanepenin üstüne düşüp uyuyor...

Pakize suçlu bir insan korkaklığıyla karanlıkta tavanarasına çekilmişti, ev-bark yıkımı ne olduğunu biliyordu. Bu felakete kendi sebep olmuştu.

Bütün gece uyumadı, gözlerini karanlığa dikip düşündü. Sabaha karşı aşağı indi, aralık kapıdan korka korka babasına baktı. Bu adamın kendisi için yaptığı fedakârlığı anlıyor; minimini olmasına rağmen, onun üvey anası için nasıl yanacağını hissediyordu. Belki de ölecekti.

Uyku, Ali Rıza Beyin yüzündeki sert maskeyi düşürmüştü. Bu ihtiyarlamaya başlayan adamın bütün ıstırabı yüzünde okunuyordu. Küçük kız, uzun uzun düşündükten sonra kararını verdi, ayaklarının ucuna basarak odaya girdi, babasını alnından öptü.

Pakize, kaybolmuştu... İki gün sonra onun ölüsünü civardaki metruk bir köşkün kuyusunda buldular.

Suyun derinliğini tahmin edemediği için, ölememekten korkmuş, pembe entarisinin kuşağıyla boynuna kocaman bir taş bağlamıştı.

ONMAR MARJİNAL ÖLÜMÜ SEÇTİKLERİ İÇİN...

Aforoz edildiler. Akıl hastası, deli, ruhsal çöküntü, cinnet içinde oldukları gerekçesiyle etiketlendiler. Hoş karşılanmadı yaptıkları. Yaşama karşı ölümü seçmeleri kınandı.

"Eski Roma'da ağrı, hastalık, onur kırıcı olaylar sonucu intiharı seçenler saygıyla anılır, ancak geçerli bir nedeni olmadan intihar edenlerin anısı lanetlenir, ailesi suçlanır, mal varlığına toplum tarafından el konurdu," diyor Prof. Dr. Özcan Köknel ve şöyle devam ediyor: "Eski Roma ve Yunan'da intihar edenlere önce saygı gösterilmiş, daha sonra intihar toplum dışı bir davranış olarak kınanmıştır. Milet kentinde genç kızların intiharı ahlakdışı bir davranış olarak değerlendirilmiş, intihar eden kızın ailesi ve yakınları toplum tarafından suçlanmıştır."

Marjinal ölümü seçenler günahkâr, suçlu, akıl hastasıydılar. Madalyonun bir de arka yüzü vardı. Yani, kabul edilen, saygıyla, övünçle karşılanan intiharlar: kamikazeler, kocası ölen kadınların, efendisi ölen kölelerin intiharları, tarikat intiharları, harakiri, Rus ruleti, düello kabul edilebilir, anlayışla bakılan intiharlardı. Elindeki bombayla düşman karagâhına girip cephaneliği havaya uçuran askerin intiharı gibi...

Kabul edilemeyen intiharlarsa yalnızca bilinç ve akıl

sağlığı bozukluğu yaşayan, nevrotik, paranoyak, müptezel insanlara özgüydü... İntihar marjinallere yaraşırdı. Bekâret kontrolüne götürülen kızın intiharı boyalı basında sansasyonel bir haberdi sadece. Utançlı, rezillik dolu bir haber! Her intihar bir itiraftı oysa. Albert Camus'nün dediği gibi: "kendini öldürmek, bir anlamda itiraf etmekti. Hayatın bizi aştığını ya da hayatı anlamadığımızı itiraf etmek."

Hayatı anlamadıklarını itiraf edenlerin son sürgünleri, içsel kıyametleriydi intihar. Kendi küçük dünyalarındaki kıyametleri sorgulamaya hakları vardı elbette. Kurt Cobain, Mayakovski intiharı seçmişlerdi. Kırık bir aynadan yansıyan ezik büzük insan parçalarının, çürümüş, parça parça dağılmış güzel duyguların, küçücük avuntularından biriydi intihar tutkuları. (Tutkulardan intihar, günlerden çarşamba ve ölmekten bir sayfa... sayfa...) içinde yaşandığımız dünyada mutlu olmanın olanaksızlığından yola çıkarak, kıyameti salt bir başlangıç olarak ele alıyorlardı belki de. Kendileri ve karşılarındakiyle yüzleşmek adına bir başlangıç (bitiş mi) noktası ve her intihar öncesi soruyorlardı: "İntihar gerçekte hangisi... ölüm mü; yoksa tüm mutsuzluklarıyla, umarsızlıklarıyla sürdürmek mi yaşantımızı... Hangisi?"

BİR GÜNAH GİBİ BAĞIŞLANAMAZ...

"Bir dağdan (ya da herhangi bir yüksek yerden) atılmak suretiyle kendini öldüren kimse, ebediyen kendini o dağdan atar olduğu halde cehennemde kalacak, kendisini zehirlemek suretiyle öldüren kimse de ebediyen zehiri elinde, kendini zehirler olduğu halde cehennemde kalacak, kendini bir demir parçası yani bıçak ve benzeri demirden yapılmış bir aletle öldüren bir kimse de, ebediyen o demiri karnına saplar olduğu halde cehennemde kalacaktır..."

Prof Dr. Özcan Köknel'e göre; "İlkel toplumlarda bile intihar eylemi sözkonusu olmuş, ilkel insanlar olaya kötü ruhların ya da şeytanın neden olduğunu düşünmüşlerdir. Kötü ruhların ortaya çıkması ya da insanın ruhunun şeytan tarafından ele geçirilmesi insanı kendisinin düşmanı yapar. Bu düşman, insanın kendisi ve içinde yaşadığı toplum kesimi, kabile için kötüdür, zararlıdır. Ortadan kaldırılması, yok edilmesi gereklidir. Bu amaçla düşmanını içinde taşıyan insan onu öldürmek ister. Bu isteğin etkisiyle kendisini öldürür."

Vikingler intihar ederek ölenlerin anısına ve ailesine büyük saygı gösterirler, savaşta şehit olanların ve intihar edenlerin cennete gittiğine inanırlardı.

Gal'de yaygın bir mezhep olan Druid'ler arasında intihar; bir arkadaşlık, dostluk, ilgi ve sevgi simgesi olarak benimsenmişti. Birbirine çok bağlı eşlerden ya da arka-

daşlardan, dostlardan biri öldüğünde, onu çok seven yakınlarının intihar etmesi gerekir, böyle davranmayan, toplum tarafından suçlanırdı.

Eskiden olduğu gibi, günümüzde Afrika'da bulunan birçok kabilede intihar bir bağlılık, arkadaşlık, dostluk simgesi olarak benimsenmiş, intihar eden insanın anısı saygıyla hatırlanmıştır. Özellikle, kralların, kabile reislerinin ölümünden sonra onun yakınlarının, kölelerinin, onunla birlikte savaşa gidenlerin kendilerini öldürmeleri toplum kuralı olarak kabul edilip benimsenmiştir. Bu şekilde ölenlerin cennete gideceklerine inanılmaktaydı.

Markis Adasında yaşayan Eskimolar, Tanrı katında sonsuz mutluluğa erişmek, cennete gitmek için intiharın tek yol olduğuna inanırlar, bu dünyada birkaç yıllık sıkıntılı yaşam yerine öbür dünyada rahat olmak amacıyla genç yaşta bile intihar ederlerdi.

Nomade adını alan kimi Eskimo kabilelerinde, intihar toplumsal saygınlık simgesi sayılmıştır. Hastaların ve yaşlıların intihar etmesi topluma yapılan en büyük yardım olarak değerlendirilmiş, intihar edenlerin cennete gittiklerine inanılmıştır."

Dinlerin intihar karşısındaki tutumunu Prof. Dr. Nezahat Arkun şöyle açıklar:

"Doğu ülkelerinde bazı dinler intiharı hoş görmektedir. Nitekim Brahman ve Budist inanışlara göre, beden değersizdir ve sahibi tarafından her an terkedilebilir. Sonra "Suttee" gibi geleneklere kocalarının ölümünden sonra dul kalan kadınların kocalarının cesedi ile birlikte yakılması ve Japonların onur uğruna, bir görev düşüncesi ile harakiri yaparak kendilerini öldürmeleri, kendini öldürmenin sosyal gelenek şeklinde bazı ülkelerde

yerleşmiş olduğunu gösterir. Doğuda, bazı dinlerin intiharı hoş görmesine rağmen, İslam dini biraz önce de değindiğimiz gibi, intiharı şiddetle yasaklak, hatta intiharı adam öldürmek suçundan daha ağır bir suç sayar ve intihar edenlerden dini töreni -cenaze namazını- esirger. Ne Eski Ahit, ne Yeni Ahit intiharı açıktan açığa menetmemekle beraber Kuran kendini öldürmeyi başkasını öldürmekten daha büyük suç sayar. Judaism hayatın kutsallığı üzerinde durmuştur ve Yahudilikte intihar son zamanlara kadar az görülmüştür. Zalmut (Yahudilerin kanun ve tefsir kitabı) intiharı bir günah saymakta ve intihar eden kişi için geleneksel cenaze töreni kabul etmemektedir. İntihar eden kişinin cesedi adam öldürenlerin ve serserilerinki gibi törensiz ayrı yerlere gömülmekteydi. Hıristiyanlık intihara, intiharı bir günah sayan St. Augustin'den beri daima bir suç gözüyle bakmıştır. Zira Hıristiyanlık için yaşamak ve Tanrı'nın iradesine boyun eğmek, hatta ıstırap çekmek kutsal bir görevdir. Katolik inancına göre, intihar bir günah ve cinayettir. Protestanlık da intiharın aleyhinde olmakla beraber, Katolik Kilisesi bu konuda daha sert davranmaktadır."

İslam dininin bazı yönleriyle intiharı engellediğine değinen Faruk Güçlü'nün yine zina, bekâret, kadın vb. konulara yaklaşımıyla dinin intiharı körüklediği konusundaki saptayımı dikkat çekicidir.

Özetle, suçtur intihar. Tanrı katında bağışlanmaz bir günahtır. Kurallara, yazgıya karşı çıkmaktır!

" BİR ACI HİKAYE" ve HALİD ZİYA UŞAKLIGİL...

Tiran Elçiliğimiz başkatibi Vedad Uşaklıgil hiç beklenmedik bir anda Bakanlık emrine alınışını kabul edemez... Her şeyi silip atmak ister sanki. Kırılmıştır... Küskündür. Kararını verir. Sonrasını babası Halid Ziya Uşaklıgil'in kaleminden aktarıyorum.

"Yatmadan önce arkasından, odasında giydiği ceketi çıkarıyor, askısına asıyor. Bu ceket hâlâ üstündeki kokusuyla bize kadar geldi ve bugün annesinin dolabında duruyor...

Her vakit olduğu gibi soyunup pijamasını giyiyor. Ayakkaplarını kalıplarına yerleştiriyor. Anvers konsolosluğuna ve Tiran elçiliğine ilişkin belgeleri düzenli bir dosya halinde, göze görünecek bir yere koyuyor (Bunlar bende korunmaktadır)...

Ve sanki gelecek konuğu kabul edecek bir kıyafette ve durumda yatağına giriyor...

O geceyi yatağında nasıl geçirdi; bunu bilmek mümkün değildir. O geceden kalan tek andaçlar (yadigârlar) onun, uyku artık bütün yetilerini kaplamaya çalıştığı dakikalarda bıraktığı beş on satırla, sabahleyin bu acı olay ortaya çıkınca yüzünü kaplamış olan huzur ve rahata kavuşmuşluk anlamında başka bir şey değildir.

Sabahleyin, Vedad'ın alışkanlığı olan uyanmak ve işinin başına geçmek zamanı gelmiş olduğu halde, odasından hiçbir ses işitilmeyince, kapısına hafifçe vurulmuştur.

Yanıt alınmayınca daha güçlü, biraz sonra sanki gürültü yaparcasına şiddetle vurulmuş ve gene bir yanıt alınamayarak durum elçiye bildirilmiştir.

Bundan sonrası, elçinin bakanlığa yazdığı ayrıntılı mektupta bulunmaktadır. Bunu aşağıda aktarıyorum.

Kapıyı açmak mümkün olmadığından taraça tarafından dolaşılmış ve buradaki kapı zorlanarak içeri girilmiştir. O zaman Vedad'ın pek rahat bir uyku içinde, Heyhat!... artık bir daha uyanmayacak, sonsuzluğa değin sürecek bir uyku içinde, biraz yan yamış olarak uyumakta olduğu görülmüştür...

Yanıbaşındaki masanın üzerinde dört tane boşalmış Lüminal tüpü ve bunların yanında annesinin küçük boyda genç kızlık resmi -Vedad annesinin genç kızlık resmine adeta aşıktı- ve buna iliştirilmiş bir kartla biraz ileride başkaca iki kart bulunmuştur.

Elçi bu kartları, daha sonra kendisine özgü olarak göze görünecek bir yere bırakılmış olan mektubu okuyunca, anlaşılması pek mümkün olan büyük bir üzüntü içinde gerçeği anlamış ve herşeye karşın sağlıklı düşünme gücünü kaybetmeyen bir telaşla, hemen Arnavutluk yönetimini, ülke hastanesini ve öteki ilgili yerleri arayarak durumu bildirmiştir.

Bu çok acıklı olayın daha sonrasını izlemeden önce, talihsiz çocuğun yatağında, uykusunun arasında yazdığı kartları -ki bende ve Elçi Âlî beyde durmaktadırlar- olduğu gibi akratacağım.

Bunlardan annesinin resmime iliştirilmiş ve ona yazılmış olanı, daha bilincini kaybetmediği bir zamana ilişkin olacak. Ama kurşunkalemiyle yazılmış bulunan bu üç beş satırın darmadağınık anlatımı, bozuk yazısı gösteriyor ki bilinçte, büsbütün kaybolmuş olmamakla birlikte, düşünce gücü ve sağlamlığı, parmaklarda da yeterli bir güç kalmamıştır.

İşte bu birkaç satır: "Anacığım acıma sevin, korkmuyorum ve rahat konuşuyorum. Seni ve babamı çabuk beklerim. Daha sonra... ne rahat!.."

Yalnız bu kadar. "Rahat konuşuyorum" demekle rahat düşündüğünü anlatmak istemiş olmalı. Ama belli ki düşünceleri ve onları dile getiren anlatımı ve yazısı bilincini örtmeye başlayan ölümün karanlıklarına boğulmak üzeredir.

Bu kartı yazabildikten kimbilir ne kadar sonra, son bir atılım gücü harcayarak elçiye (yazılmış) iki kart daha var. Bunların anlatımı ve yazısı daha bozuk, pek zor okunuyor. Elçi Âlî Bey'le, birlikte çalışarak şunları okuyabildik:

"Uykudan başka bir şeyler duymuyorum. Ne rahat!... Hayatta çok talihsizdim. Bu bir çözümleme çaresi oldu. Ölüm ne kolay!... Uykum çok, bütün sevdiklerim Allaha emanet..."

ÖLDÜRMEYECEKSİN!..

Dr. Raymond A. Moody, Jr. ölümden son anda dönme olaylarını incelediği "Ölümden Sonra Hayat" adlı kitabında intihar ve intihar girişimlerinin hiçbir sorunu çözemeyeceğine dikkat çeker. İntihar eden kimseler, yazara göre öte dünyada kurtulmaya çalıştıkları acıları yeniden ve sürekli olarak yaşamaya devam ederler. Tıpkı Sisifos söylencesi gibi yineleniş hiç bitmez, ardı arkası kesilmez.

Tıbben öldükten sonra yapılan müdahale ile hayata döndürülen bir kadın intihar nedeninin adeta bir bulut gibi kendisini sarıp sarmaladığını şiddetli bir vicdan rahatsızlığıyla kıvrandığını dile getirmiştir.

"Size anlattığım sorun... tabii, şimdi bana bir sorun gibi de gelmiyor hiç... neden derseniz, olgunlaştım çünkü... ama o zaman, o an için çok önemliydi... bilincimi yitirmiştim... yükseldiğimi duyumsuyordum... doktorlar etrafımda telaşla konuşuyorlardı... hayır, dayanamayacaktım... o sorun hâlâ benimleydi... nasıl desem, tekrar tekrar gösterilen bir film gibi... hiç bitmeden..."

"Dr. Raymond A. Moody Jr.'a göre ölümden geri dönüşü yaşayan insanlar bir daha intiharı asla denemeyeceklerdir.

"Hayır, bir daha asla... kendime geldiğim dakika şunu iyice ayrımsadım hayat düşündüğümüzden daha kısadır... ve önümüzde yapmamız gereken daha çok şey var..."

Bu ve benzeri düşünceler çağlar boyunca pek çok teolog ve filozofun görüşleriyle örtüşmekte. (Kolektif bilinçaltının etkisi olmasın) İntihar bir görevin yarım bırakılması, Tanrı'nın armağanının geri çevrilmesi, bir azabın sonsuzluğa kadar yenilenmesi. Kurtuluş değil, müebbet tutsaklık. Öldürmeyeceksin, emrini vermişti Tanrı. On emirden biriydi öldürmemek. Ne başkasını ne kendini öldürmeyeceksin. Sana emanet olarak verilen canı geri almak sadece Tanrı'nın işidir.

Dertler bizden sonraya kalacaktır, bizden sonra asıl bizden sonrası kalacaktır. Bütün bir dünya ahvalini sırtımızda taşıyacakmışcasına yazıklanmak niye öyleyse? İntihar bir gecenin son bir sabahın ilk saatlerinde özseçkiye dönüşmemelidir... Çünkü bir gün her şey nasılsa sona erecek.

Ali Kırca'nın sözleri geliyor aklıma:

"Tarihte okuduğum onca macera, ona sorun, onca savaş, onca kavga kimbilir içinde yaşayanlara ne kadar bitmez görünmüştü, ne kadar uzun, ne kadar acı..."

Ve Tanrı emrini tekrarlamıştı: "Öldürmeyeceksin!" Ve işte tam o anda Lut'un karısı döndü ve arkasındaki o güneşten defalarca parlak ışığa baktı.

VE PERDE

Tuncay Özinal'ın yazıp, oynadığı "Nice Yıllara...!"yı hatırlıyorum şimdi. Yalnızlığa mahkum edilmiş bir aktör eskisi... işsiz ve parasız... belki de ilk kez doğumgününü tek başına kutlayacaktır. Ne çağıracak kimsesi kalmıştır... ne de çağırsa da gelecek. Artık son bir oyun vardır, oynaması gereken...

"Oyun oynamaya çalıştım hayatla, beceremedim... Oyun! Yaşamdaki en büyük tutkum oyun oynamak oldu hep... Bir tek onu becerebildim zaten... Evet bunu keyifle söyleyebilirim... Ama ne yazık bu mutluluğuda duyamıyorum... Hem de uzun zamandır... Eski çoşkulu seyircinin yerini şimdi gülmek sadece gülmek isteyenler aldı... Günün moda müziği ise "Seni sevmeyen ölsün" ... Laf aramızda ufacık bir role bile razı olabilirdim bu günlerde... Biliyor musunuz eskiden hep gerine gerine iyi ki başka bir iş yapmıyorum. Her işin emekliliği var. Ben emekli olsaydım hemen ölürdüm diyordum... Oysa bizim emekliliğimizde buymuş... Ufacık bir rol için "Artık yaşlandı oyun çıkaramaz" diyorlar... Ne hoş, hakkımda şöyle bir takdim olacak bundan sonra "İkinci kademeden emekli aktör Nebil Özsel" ... (Güler.) Aldanıyorsunuz! Ben hala aktörüm... ve bir aktör bir Romalı gibidir... (Gidip bir Roma pelerini giyer ve başına yapraklardan tacı takar.) Evet, gerçek bir aktör, bir Romalı'ya benzer... (Bir yüzük takar. Gidip içki

kadehini boşaltır.) Gerçek bir Romalı esir düşmez (içki kadehini havaya kaldırır.) NİCE YILLARA?.. (Kadehi sonuna kadar içer... Bir an ayakta kalır sonra kıvranarak masanın üzerine düşer... bir an sonra telefon çalmaya başlar... Kafasını kaldırır... telefona bakar...) Telefon, telefon çalıyor... (Kıvranarak kalkar, sürünerek telefonun bulunduğu yere gider. Telefon hala çalmaktadır. Elini nerdeyse değecek kadar telefona uzatır. Yetişemez, düşer. Perde ısrarla çalan telefonla birlikte yavaş yavaş kapanır.)

İNTİHAR BAĞIMLILIĞI YOKTUR İNTİHAR BAĞIMLISI VARDIR....

İntiharın temelinde bir yanda fiziksel, biyolojik, otobiyografik, öte yanda duygusal, ekomik, sosyal, kültürel nedenlerin yattığından söz açmıştım. Kimi kez insan hiç beklenmedik bir anda kekeleyebiliyordu, anlayacağınız. Apar topar oluyordu her şey. Alelacele... umulmadık bir zamanda.

Kimbilir belki de korkunç bir borç, bir vergiydi intihar Guetelet'in belirttiği gibi. Massaryk ise, uygarlığa atıyordu topu. Refah düzeyi arttıkça intihar olayları da artar, diyordu ısrarla.

Japonya, Danimarka, İsveç, Norveç, ABD, İngiltere, Fransa'da, insanların daha çok kekeliyor oluşları bir rastlantı değildir elbette. Gelişmişliğe, sanayileşmeye, kentleşmeye koşut olarak intihar ve intihar girişimlerinin oranı yükselir. Sosyal yapı değişmektedir çünkü. Roller, konumlar değişmektedir. Eviyle evli kadın çalışmak, ev dışında çalışmak zorunda kalmış. Adını sorgular olmuştur. Açık alan korkusu vardır oysa kadında. Eviyle asırlar boyunca evli olmasının sonucudur bu. Gerilir, çıkış yolları arar. Bir tüp yatıştırıcı hapta bulur bazen çözümü.

Merril intiharı, insandaki organizasyon bozukluğunun trajik, kaçınılmaz bir son noktası olarak tanımlar. İntihar sosyal bir olaydır yani ve sosyal yapıdaki çözül-

menin, dağılışın ifadesidir. Ve insanlar kekelemektedirler. Kekelemeye başlayan adayıdır intiharın. Öyle durup dururken ya da ölçüp, planlayarak... Bekârlar, yalnızlığa mahkûm edilenler daha bir yatkındırlar sanki intihara. Başedilemeyen dünyadan kaçıştır intihar bu bağlamda. İstençli bir seçimdir.

Dünya Sağlık Örgütü intiharları, intihar girişimleri ve gerçek intiharlar diye ikiye ayırmaktadır. Gerçek intihar ölümle sonuçlanan intiharlardır. İntihar girişimleri ise, insanın kendine zarar vermek ya da kendini zehirlemek amacıyla yaptığı, yinelediği, istemli ölümcül olmayan, intihara yönelik davranışlardır. Kuşkusuz intihar ve intihar girişimlerini kesinlikle birbirinden ayırmak doğru değildir. Çok ciddi olarak arzulanan bir intihar her zaman öldürücü olmayacağı gibi; gerçekte ciddi şekilde ölüm arzusu bulunmayan bir intihar girişimi yok eden bir sonuca götürebilir. Hatta, hiç ciddi olmayan, gösteri amaçlı intihar girişimleri de bazen kazayla ölüme yol açabilir. Uzmanlar, istatistik olarak da belgelendiği üzere intiharlarda tekrarlanmanın hayli yüksek olduğuna dikkat çekerek, her intiharın, hatta gösteri amaçlı olanların bile tehlikeli olabileceklerini vurgularlar.

Ve bir anımsatma; intihara, intihar girişimine yönelten nedenler kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Leyla için sevgiliden ayrılık intihar nedenidir örneğin. Ayşe için başkasına muhtaç biçimde yaşamak... Ali için sınıfta kalmak... benim için yalnızlık.

İNTİHARIN ÖNCEDEN ANLAŞILMASINA YÖNELİK İPUÇLARI:

Prof. Dr. Özcan Köknel "Deprasyon" adlı kitabında "intiharın önceden anlaşılmasına yönelik ipuçları"nı şöyle sıralar:

1. *Yaşama biçimiyle ilgili ve durumsal ipuçları:*
- **a.** *Yaşamın erken dönemlerinde evden ve okuldan kaçma, dürüst olmayan davranışlar.*
- **b.** *Baba tarafından erken reddedilme.*
- **c.** *Yinelenen ve başarısız olmuş evlilikler.*
- **d.** *Alkolizm.*
- **e.** *Düzensiz ev ve iş öyküsü, gelirde iniş çıkışlar.*
- **f.** *Çalışma gücü ve başarı arasındaki çelişki*
- **h.** *İş, evlilik ve yakın dostlarla ilgili kayıplar ya da sorunlar*
- **ı.** *İntihara kararlı olma, saldırgan yaşam deneyimleri*
- **i.** *Büyük zorlamalar getiren yaşantılar.*

2. *Davranışla ilgili ipuçları:*
- **a.** *Ruhsal bozukluk belirtilerinin bulunması.*
- **b.** *Ölüm riski olan ilaçları küçük dozlarda kullanma.*
- **c.** *Son altı hafta içinde duygusal ilişkilerde kesilme.*
- **d.** *Cinsellikle ilgilenmeme.*
- **e.** *Günlük rol ve sorumluluklara ilgisizlik.*
- **f.** *Toplumsal etkileşimlerden geri çekilme.*
- **g.** *Sevdiği eşyaları eşe dosta dağıtma.*

3. *İletişimle ilgili ipuçları:*
- **a.** *Ölüm isteğini belirten doğrudan ve yinelenen konuşmalar*
- **b.** *Dolaylı olarak mutsuz, olumsuz, karamsar düşünme içeriği, umutsuz konuşmalar.*

DENİZ DE ÖLÜM DOĞUMDUR

Oysa hep yaşamın tanığı ölüm, seçilmiş olsa da...
Cynthia: Her hayat bir adanış ve tarihe not düşmenin çok yolu var.

Romancı Ernst Weiss : *Veronal*
Oyun Yazarı Walter Hosenclever : *Jilet*
Gazeteci Kayser : *Striknin*
Yazar Walter Benjamin : *Uyku hapı (*)*

İntihar onaylayıp, desteklenemez elbette. Doğaya, yaşama aykırıdır çünkü. Her insan yaşam içgüdüsüyle gelir dünyaya. Korunma, beslenme içgüdüleriyle gelir. Yıkımı sonra öğrenir. Savaşmayı sonra. Cinnet, hezeyan halidir intihar. Ruhsal bozukluktur kimileri için. Aczin çığlığıdır. Bir kaçıştır sorumluluklardan, tüm rollerden... Sığınıştır. Korkaklıktır. Hayır, cesarettir. Seçeneğin kullanılmasıdır. Kişisel determinizmdir yani. Tepkidir. Öç alıştır. Belli psiko-sosyal ilişkiler çerçevesinde sayrısal bir gelişimin, bir diğer ifadeyle, umarsızlığın, kırıklıkların, acıların, erinçsizliklerin sonlandırılmasıdır intihar. Yitiriliştir. İmdat çağrısıdır. Sosyal alarmdır. Öze yönetilen tedhiştir.

Mavinin içindeki maviyi şöyle anlatır Altan Erbulak:
Denizde
Bir balıkçının oltasındadır yaşam

(*) A. Oktay

Küçücük bir demirin soğuk keskinliğinde
Çırpınmak kurtulmak mıdır, maviden?
Her mavi başka bir mavidir ister istemez...
Ve akvaryumları denizlerden bu mavi ayırır
Ayırır yaşanmamış zamanları maviler
Ve, balıkçının oltasındaki insafsız bir demirin
Soğuk keskinliğindedir yaşam.
Oysa akvaryumda yaşamaktansa denizde ölüm doğumdur.

İntihar bazen önerilmiş hayatlara karşı çıkmak, ayrıksı otu olmakta direnmektir. Kuralları, toplumsal değerli gözardı edip başına buyruk yaşamı seçmek de intihardır gerçekte. Ve bu bağlamda Cahide Sonku intihar etmiştir. Mari Tsvtayeva intihar etmiştir.

Dostoyevski'nin bir kahramanı Kirilov şöyle der: "Kendimi vurmak zorundayım... çünkü özistemimim en önemli noktası kendimi öldürmemdir."

Ölüm arzusu bazen tüm benliğini kaplayıverir insanın. Ama cesareti yoktur ipi çekmeye. Korkular içindedir. Sonunda öldürülmekte bulur çözümü. Öldürülmek için suça yönelir, öldürülmek için tecavüz eder, öldürülmek için cinayet işler. Duyumsadığı yoğun suçluluk duygularından arınmak uğruna silahların önüne atar kendini gözünü bile kırpmadan. Öldürülerek giderir ölme arzusunu. Cinayet ve intihar bir madalyonun iki yüzüdür o halde. Terör vardır her ikisinin özünde de. Saldırı, yıkım vardır.

"İntihara bir tutarlılık tanımazsak öldürmeyede tanıyamayız" der Albert Camus, "karşılaştırma yapıldığında öldürme eylemiyle intihar aynı şeydir, biri benimseniyorsa, diğerinin de kabul edilmesi, biri yadsınıyorsa ötekininde yadsıması gerekir."

BELKİ DE BİR ÖZENTİ...

Arabesk kültürün giderek intihar olaylarına sızmasını Faruk Güçlü şöyle anlatmakta:

"Kültürel bir temelden yoksunluğun, arabesk-gecekondu kültürünün etkisi özellikle genç nüfus üzerinde hızlı bir tesir gösteriyor: TV'de yayınlanan bir dizi filmin artisti kamuoyunda günün konusu olabiliyordu. İnsanlar filmde seyrettikleri bir artistle platonik bağlar kurarak âşık olabiliyorlardı. Ya da tip olarak hoşlandıkları, düşledikleri tiplere ya da çevrelere karşı büyük bir özenti duyabiliyorlardı. Hele bu insanların ekonomik ve siyasal bunalımla baş başa bulunmaları işi çözümsüzleştiriyor ve insanı kendi kendisini yok etme olayına kadar götürüyordu.

"1980 - 1985 dönemini kapsayan ve Ankara anakent sınırları içindeki adli ve hastane kayıtlarını esas alan çalışmamız, erişilebilen 681 intihar olayından 28 tanesinin sinemadan, basından ya da TV'de yayınlanan bir filmden etkilenerek zaten varolan açmazlardan kurtulmak adına intiharı seçtiklerini ortaya koymuştur. Sinema, basın ya da TV bunalımda olan insanlar için bir neden değil, yol gösterici bir sonuç olabilmektedir. Hele bu iletişim araçlarınca intihar olaylarının kahramanlık gibi gösterilmeye çalışılması, toplumumuzun genelinde varolan, erkek adam, yiğit adam vb. duyguları körüklemektedir. Ülkemiz genelinde kadınların intihara daha çok teşebbüs etmelerine karşın, erkeklerimizin

daha fazla kendilerini öldürmeleri bunun en güzel kanıtı sayılabilir."

Kahramanlarla açık ya da örtlük özdeşim sadece ilk gençlik ya da çocukluk dönemleriyle sınırlandırılamaz elbette. Özdeşim, taklit yaşantımızın her döneminde yedeğimizdedir...

Kimi araştırmacılar, model özelliği olan televizyon iletilerini içeren dizilerin intihara karar vermiş kişileri etkilediğini ve intihar kararını çabuklaştırdığını ileri sürmektedirler. Prof. Dr. Özcan Köknel'e göre, "İntihar etmeye kararlı ve bunu mutlaka gerçekleştirecek olan insanın, televizyondaki intihar iletisiyle daha çabuk intihar etmesi intiharları artırmamakta, yalnızca eylemi hızlandırmaktadır," görüşü pek de geçerli değildir. Zira, Almanya'da intihar konusunu işleyen bir filmin TV'de ikinci kez gösteriminin ardından gençlik intiharlarının oran ve yoğunluğunda yavaş yavaş bir azalma saptanmıştır."

Yirmi yıl önceydi sanırım. O zaman Şan Sineması vardı, şimdi bir yangın kalıntısına dönüşen... Kırmızı, bordo tonların hâkim olduğu, en güzel yerli filmlerin ardı sıra gösterime konduğu geniş, güzel bir sinemaydı Şan.

Filiz Akın'a hayrandım o yıllarda. Hiçbir filmini kaçırmazdım. Şan'da "Acı Hayat"ı izledikten sonra çok uzun süre etkisi altında kalmıştım. Sıradan, ağır ağdalı bir melodramdı "Acı Hayat". İki genç kan davası nedeniyle engellenmişler, birbirlerine yasaklanmışlardı. Çözümü intiharda bulmuşlardı sonunda. Uludağ'a gitmişlerdi. Arabayı durdurup birbirlerine sokulmuşlardı... Dışarıda tipi... soğuk bir ölümdü, ama yüzlerinde dingin bir ifade vardı kurbanların... bir tüp ilaç aldıktan sonra Uludağ'a karların arasında uykuya dalmak bir fantazi

olmuştu benim için. Kendimi mutsuz hissetiğimde sıklıkla sığındığım bir fantazi...

Televizyon yayınlarının intihar iletileri üzerine şunları söylüyor Prof. Dr. Özcan Köknel:

"ABD'de intiharı önlemek için yapılan televizyon yayınlarının intiharı artırdığı saptanmıştır. Yapılan araştırmalar, kahramanları ünlü olsun olmasın, intiharla ilgili ya da intiharı konu ve sorun olarak alan televizyon yayınlarının özellikle gençler arasında az da olsa intiharı anlamlı biçimde artırdığı kabul edilmiştir.

Amerika'da toplumbilimci Philips ve Carstensen kitle iletişim araçlarıyla, özellikle televizyonda verilen intahar iletilerinin gençler üzerindeki etkilerini incelemek için bir dizi araştırmaya girişmişlerdir. Bu amaçla çeşitli televizyon kanallarında yer alan programlarından intihar ile ilgili olanlarını arşivlerden bulmuşlar, yine arşiv araştırmasıyla bu programları izleyen günlerde basında çıkan intihar olaylarına dair haberleri toplamışlardır.

Bu programları izleyen günlerde intihar olaylarının artığı saptanmıştır. Öte yandan bu intihardaki bu artışın sayısal olmadığı da görülmüştür. Bu artış, intiharı konu alan dizinin, filmin çarpıcılığına, etki gücüne, süresine ve yayın saatine paralel olarak yükselmektedir.

1980'li yıllarda Fransa'da yayınlanan 'Nasıl İntihar Edilir' adlı kitabın 1980'li yıllarda intihar edenlerin evlerinde bulunması bu etkiyi bir kez daha vurgulanması açısından değerlidir."

İntihar Durkheim'in dediği gibi, "Bulaşıcı bir salgındır." insanlar, özellikle de gençler izledikleri, okudukları bir film ya da öykü kahramanından kolayca etkilenme onu taklide yeltenebilmektedirler. olay bir merak, bir deneme, bir özdeşim, bir ilgi çekme olayıdır bu bağlamda ve risklidir.

SAVAŞ YILLARI... TOPLAMA KAMPLARI VE İNTİHAR...

Bir grup Yahudi'ye sormuşlar: "SS'ler sizi götürmeye geldiklerinde neden direnmediniz, neden karşı koymadınız?"

Topluca şu yanıt gelmiş: "Çünkü gücümüz yoktu..."

"Peki," demişler, "o halde neden intihar etmediniz?"

Yanıt değişmemiş: "Çünkü gücümüz yoktu..."

Savaş dönemerinde, hemen her yerde, intihar sayılarında görülen azalmanın, İçben'deki saldırgınlık içgüdelerinin özgürlük, vatan gibi idealler uğrunda bütünüyle dışa çevrilmiş olmasıyla izah edilebileceğini söylüyor Prof.Dr.Nezahat Arkun ve şöyle devam ediyor:

"Savaş arası yıllarda intihar frekanslarında artma vardır. Savaş yıllarında ise frekanslar düşüktür. Kişi, içindeki yıkıcılık ve ölüm gücünü meşru yollarla dışa doğru boşaltmaya imkân bulduğu için, bu güçler savaşta en az kendine çevrilmiş durumdadır. Zaten erkeklere oranla kadınlarda intihar frekansının düşük oluşu, erkeklerin daha faal bir şekilde savaşa katılmaları, bir de erkekteki yıkıcılık güçlerinin fazlalığı ile yorumlanabilir.

Savaşı, ölüm olanağı aramak, ölüm isteklerini bu yoldan doyuma ulaştırmak biçiminde de tanımlayabiliriz. Nitekim 'Suicide And Mass Suicide' adlı kitabında J.A.M.Meerloo'nun bu konudaki dikkati çeken fikirleri-

ni şöyle özetlemek mümkün: Savaş bazı uluslar için bir bakıma kitle halinde bir intihardır. Öyle ki, kendini suçlu hisseden bir ulus, bir bakıma üstbenin baskısıyla kendini savaşa atmakta, kendi gözünde yeniden onur kazanma yollarını aramaktadır. Böylece, savaş bir bakıma kitle halinde bir intihar olayı sayılabilir.

Nörotik karakterde ve tıpkı bireydeki nörotik davranış gibi olan ve intihar anlamına gelen savaşın etkileri ve suçluluk duyguları özellikle savaş sonrası yıllarda daha iyi görülmektedir. Savaş ve savaş sonrası ilk yıllara ait intihar olaylarındaki sayısal artış bunu açıkça belirlemektedir zaten."

Kışla kapısında bir fener vardı.
Puslu akşamlarda bir garip yanardı.
Özlemiydi o herkesin... O, Lili Marlen...

Yukarıda sözü edilen suçluluk ve üstbenim eleştiri ve baskısıyla meydan agelen intihar olaylarına Nazi askerleri ve toplama kamplarında görev yapan gardiyanlar arasında sıklıkla rastlanmıştır. Auschwitz Toplama Kampı'nın komutanı, özyaşam öyküsünde: "tutsaklar arasında hemen hiç intihar olmadığı halde, gardiyanlar arasındaki intihar salgınının devamlı bir mesele teşkil ettiğinden söz açmaktadır. Milyonlarca insanı, aldıkları emir üzerine öldürmek kendi ahlak kurallarına uymadığı için, bu tutum gardiyanları ölüme sürüklemekteydi.

"Tüm olumsuzluklarına ve olağanüstü yaşam koşullarına rağmen, toplama kamplarında bulunan tutuklular içinde intihar, intihar girişimleri gerçekten de beklenenin ve sanılanın çok altında kalmıştır," diyor Teber ve

şöyle devam ediyor? "Fakat, toplama kamplarında yaşayan tutuklular arasında intihar etme tavrı, yaygın bir davranış tarzı olarak ortaya çıkmamıştı. Örneğin Theresian Toplama Kampındaki tutuklular arasında 24 Kasım 1941 - 31 Ağustos 1944 tarihlerini kapsayan dönemde sadece 259 Yuhudi intihar girişiminde bulunmuştur."

Kuşkusuz ruhbilimcilerin genel savına göre, kamplarda yaşayan insanları, son saniyeye kadar, günün birinde kurtulacakları hezeyanı hiç terketmemiştir. Belki de salt bu yüzden yüksek elektrik gerilimi verilen, nöbetçi kulelerince de denetlenen dikenli tellere doğru yürümeyi deneyenlerin sayısı hemen hiç denecek kadar azdı.

"Peki, neden intihar etmediniz de o aşağılık koşullarda yaşadınız?"

Yanıt değişmemiş: "Çünkü gücümüz yoktu..."

Cohen bu durumu tutukluların kamp düzeninde içine girdikleri kişilik yarılması, geri çekilme ve spiritüel düşsel yaşam tarzıyla açıklar. İşte toplama kampı sendromlarından biridir bu edilgin intiharlar...

Çoğumuz edilgen intiharlara yöneliriz zaten. Statü uğruna, özümüzü yoksamak pahasına boyun eğeriz düzene, sesimizi çkarmaz, pısarız. İntihar ederiz yani...

BU ÖYLE BİR SINIR Kİ...

Yesenin'i onaylamayan
bu hayatta ölmek kolay iş
yeni bir hayat başlamak
güç olan, diye yazan
Mayakovski yine de
öldürdü kendini.

Ahmet Oktay

Kırklı yaşlarının ortasında kolestrol düzeyi yüksek gıdalar almaya inat eden,

İçkiliyken trafiğe çıkan,

Aşırı sigara içen,

Uyuşturucularla sevişen,

'Bana nasıl olsa bi şey olmaz) savıyla herhangi bir önlem almaksızın tek gecelik ilişkilere soyunan (Strangers in the night AIDS in the morning yani...)

Temizlik uğruna pencere pervazlarında su ve sabun içinde cambazlık yaparcasına cam silen,

Duyumsadığı onca mutsuzluğa rağmen evliliğini çekeleyen,

Sanatın tükrük hokkası sanıldığı bir zihniyette sanat yapan insanlar intihar etmiyorlar mı gerçekten... Ne dersiniz, bu öyle ince bir sınır ki... kıldan ince, kılıçtan keskince... ben çıkamadım içinden bir türlü...

İNTİHAR AKILCA BİR SEÇİM OLSA BİLE İNSANOĞLU DUYGUSALDIR....

Amerikalı gazeteci Derek Humphry'in 'garantili intihar yöntemleri'ni anlattığı "Final Exit" adlı kitabının tanıtım yazısının yer aldığı "Aktüel" sayfalarını bir solukta ve tekrar tekrar okumuştum. Dehşete kapılmamak olanaksızdı, intihar satışa sunulmuştu adeta.

"Zaman zaman herkesin aklından bu anlamsız hayata, bunca sıkıntıya son vermek geçmiştir. Hele de kendisini beceriksiz ve yenik hissettiği dönemlerde. Birçok kişi hayatta hiçbir şeyi beceremediğini düşünerek intihara yeltenir ama, o damgayı boşuna yememiştir; ölmeyi de beceremez bir türlü. Kendini asacak düzeneği kurmak zor görünür, tabanca edinmek de zordur ve üstelik pahalıdır. İlaç içmeyi dener ama öldürücü dozu tutturamaz veya son anda paniğe kapılıp telefonda "iki kutu diazem yuttuğunu" ağzından kaçırarak yakınları tarafından kurtarılır, atlamak için sekizinci kata tırmanmaya karar verir ama ya bozuk asansöre rastlar ya da yükseklik korkusu vardır, başı döner vazgeçer...

Kısacası, yaralanıp berelenmeden, acı çekmeden, şöyle temiz pak işimizi bitirmemiz ne kadar zordur! Ama endişeye mahal yok, çünkü intihar heveslilerinin

kendilerine en uygun yöntemi bulup seçebilecekleri bir başvuru kaynağı var artık. Derek Humphry'in meşhur kitabı. En rahat, acısız ve kesin ölümün nesıl elde edilebileceğini bütün detaylarıyla anlatan, garantili bir intihar kılavuzu. "Do İt Yourself" yani "Kendin Yap" metodunun çok yaygın olduğu ABD'de yayımlanan ve kendi kendinize en iyi nasıl ölebileceğiniz ianlatan kitabın adı Final Exit yani 'Son Çıkış'.

'Son Çıkış' kesin ve acısız intihara ilişkin teknik ayrıntıların yanısıra, intihar eyleminin kendisine ve intihar anlayışına getirdiği yeni yorumla da dikkat çekiyor. Kitabın yazarı,intiharı bireysel bir eylem olmaktan çıkarıp sosyalleştirmeyi amaçlıyor. Derek Humphry'ye göre ölmek isteyen yakınlarmıza yardım etmeli, sevgi ve ilgimiz isunarak intiharlarını paylaşmalıyız!

'Son Çıkış'ın ölüm teknikleriyle ilgili bölümlerinde on sekiz ayrı ağrı kesici ve uyku hapının öldürücü dozuna ilişkin çizelgeler, siyanürün uygun kullanın tarifi ve acısız ölümü sağlayacak değişik ilaçların listeleri yer alıyor. İntihar sırasında ve sonrasında rahatsız edilmemenizi, yardım eden yakınlarınızın başının beleya girmesini engelleyen sosyal ayrıntılar da ihmal edilmiyor. Örneğin intihar günü çevrenizdekilerin başınıza olağanüstü bir şey geldiğini ya da geleceğini düşünmemesi için telefonun fişten çekilmemesi, sonradan kovuşturmaya uğramamaları için aile bireylerinin hiçbir şekilde doğrudan fiziksel yardımda bulunmaması, mirasçıların ölüm nedeninin araştırılması için gerekli otopsiye karşı çıkması gibi noktalar tek tek hatırlatılıyor.

Humphry'in intihara olan bu yoğun ilgisinde kişisel geçmişinin önemli bir rolü var. İntihar grafiği yüksek bir

aileden geliyor. Kardeşi, kayınpederi ve onu en çok etkileyen şekilde de karısı, yaşamlarına intihar ederek nokta koymuşlar. Humphry)nin yakınlarının intihar nedeni psikolojik olarak bunalmaları ya da cinnet geçirmeleri değil. Hepsi de yakalandıkları tedavisi imkânsız hastalıklar nedeniyle bu yolu seçmiş. Ve Derek her seferinde de yakınlarının yanında kalarak ölürken onlara yardım etmiş.

Derek Humphry'nin başı 1975 de yayımladığı 'Jean'in Seçimi' adlı kitabı nedeniyle de derde girmiş. Bu kitapta tüm ayrıntılarıyla karısının intiharını ve ona nasıl yardım ettiğini anlatır. Derek ve karısı, İngiltere'de yaşadıkları sırada, kadının amansız bir hastalığa yakalandığını ve bundan kurtulamayacağını öğrenirler; en iyi yol intihardır... (Hani, şu sevgili arsız intihar) Kararlaştırdıkları üzere en güzel giysilerini giyip müzikli hoş bir son gece yaşarlar. Yirmi yıllık evliliklerini, büyük kavgalarını, mutlu günlerini anarlar, sonra vedalaşırlar. Derek Humphry, Jean'e kendi elleriyle hazırladığı, en etkili zehirlerle (Sokrat'ın toprağı bol olsun) dolu bir fincan kahve ikram eder. Yatağa, karısının yanına ilişir ve onu kollarının arasına alarak bilincini adım adım yitirmesini izler... Ancak Jean'in kusma kirizi onu rahatsız edecektir. Bir daha kusarsa karısının ölümüne yastığı yüzüne bastırarak yardım edeceğine dair ant içer. (Bu kadarı da fazla ama...) Neyseki buna gerek kalmaz ve kadıncağız elli dakikada ölür. Humphry'nin sonraki çalışmalarında kusmayı engelleyecek reçeteler oluşturmaya uğraşmasında karısının intiharında yaşadığı sıkıntının payı olmalıdır.

Humphry, Jean'in Seçimi'nin yayımlanmasından

sonra soruşturmaya uğrar, temize çıkar ve ardından ABD)ne göçer. Yasal soruşturmadan kurtulmuştur. Fakat ahlaki suçlamalar yakasını bırakmaz. Öncelikle ve pek de haksız sayılmayacak bir şekilde, karısının ölümünü romantik bir öykü gibi sunmakla suçlanır. Karşısındaki çevrelere göre Derek Humphry intihar gördü mü dayanamamakta ve bunu kendi güçlü egosunu ifade etmenin tek yolu olarak kullanmaktadır. (Vay sen misin Marjinal Ölümleri yazan) Kilise ile başı hiç dertten kortulmaz, Uluslararası AntiÖtenazi Derneği tahmin edileceği gibi Humphry)nin baş düşmanıdır. Derneğin başkanı onu en büyük şarlatan ilan eder. (Marjinal Ölüm'ü yazmaya kalkanların kulağına küpe olmalı) Ama Humphry ne eleştirilerden, ne de hakkında açılan davalardan etkilenmiş görünüyor. İddia edilenin aksine, kitabında depresyonda olanlara ölümü değil, ısrarla tedavi olmayı önerdiğini yineliyor. Hiçbir zaman intiharı kolaylaştırmadığını, sadece onu daha az acı verici, güvenli, basit ve sevilenlerle paylaşılan hale getirmeye çalıştığını savunuyor. "Kitabımın amacı tıbba karşı çıkmak değil. Fakat doktorların her şeyi çözemediklerini de kim inkâr edebilir.. Tedavisi olanaksız hastalıklar nedeniyle ölmekte olan insanların ihtiyaçlarına yanıt vermeyen tıbbın bir vasiyetnamesi sayılabilir bu kitap."

Humphry toplumun bütün bu söylediklerini sindirmesinin zor olduğunun da farkında. Ailenin öteki bireylerinin intihar edenle dayanışma içine girmesinin, onun yanında yer almasının, toplumda çok büyük bir zihinel dönüşüm gerektirdiğini söylüyor. "Sevgilinin ölümü birçok kişi için kabul edilebilir bir şey olabilir ama, bu ölümü izlemek, hele o ölümde bir fiil yer almak; işte bu

olanaksızdır. Çünkü, ölen için sevdiklerinin desteğiyle intihar bir son çıkış olabilir. Oysa, sonu gelmez bir şüphe ve suçluluk duygusu geride kalanların peşini hiç bırakmayacaktır: İntihar rasyonel bir seçim olsa bile, insanoğlu duygusaldır."

Derek misyonunu sadece bireysel intiharla yardımla sınırlamıyor. daha felsefi bir problem onunki. Bir peygamber edasıyla, "İnsanlığın köklerinin ölüm sürecinde," olduğunu vurguluyor ve bu sürecin 'güzel' yaşanabileceğini, ölümün ancak bu yolla 'uysallaştırılabileceğini' savunuyor. eğer bir gün tedavisi olmayan bir hastalığa yakalanır ve intihar etmeye karar verirse hangi metodu seçeceği sorusuna, "Hiç şüphesiz pudingli ve naylon torbalı olanını" yanıtını veriyor.

Serap Mahmatlı ve Güner Kuban'a göre, Humphry'nin intihar söyleminin çıkış noktası olan ölümcül hastalıklara yakalanmış insanların acısını dindirmeye yaklaşımının soylu bir yanı olabilir. Ama o, kitabının, "İstediği notları almayı başaramayan on beş yaşındaki öğrenciye," de yol gösterdiğini söylüyor ve kimse de çıkıp, "Neden ona ölmenin yolunu göstereceğine iyi not almak için yırtınmanın önemini anlatmaya çalışmıyorsun," diye sormuyor.

İnsan, hayatının bir döneminde intihara kalkışan ama, daha sonra yaşama sıkıca bağlanan kişilerin öyküsünü dinledikçe "iyi ki Son Çıkış"ın garantili yöntemlerini okumamışlar," diye sevinmekten kendini alamıyor..."

Derek Humphry'e bu kitabın yazarı kadar hatta belki de daha fazla sinirlendiğinizi, belki de ana avrat düz gittiğinizi hissediyorum.. Ama ben sadece marjinal ölü-

mü anlatıyorum. Marjinal ölümü, intiharı övüp göklere çıkartmıyorum ki.

Diyelim ki, ağır ameliyatlık hastayız
yani beyaz masadan bir daha kalkmamak ihtimali de var...

Duymamak mümkün değilse de
biraz erken gitmenin kederini,
biz yine de güleceğiz anlatılan Bektaşi fıkrasına,

hava yağmurlu mu diye bakacağız pencereden
yahut merakla bekleyeceğiz en son ajans haberini...

Yani nasıl ve nereden olursak olalım hiç ölünmeyecekmiş
gibi yaşanacak, demiş Nazım Hikmet.
Umudun her koşulda diri tutulmasını savunmuş. İnsanı hiçleyen yeni, yükselen değerlere inat!

VE O PİŞMANLIK

Bu kitap tümüyle bir araştırmaya değil. Bir roman, bir öykü hiç değil. Bir anı kitabı, bir söyleşi, bir oyun da değil. (Editörüm, hangi dizi kapsamında yayımlanması gerektiği konusunda hayli zorlandı sanırım.) Olsa olsa bir anlatı... ya da bir tür deneme diyelim.. yoksa bir içdökümü mü?

Menzili 'dönüşsüz' bir yolculuğun hemen başında yaşanan ruh süreçlerini düşündüm çoğu kez.

Anna Karenina tren yoluna doğru kendini atarken acaba pişmanlık duydu mu?

Yaşam içgüdüsü bir anda ölüm içgüdüsünü yendi mi?

Hayata tutunmak istedi mi yeniden?

Ya bu soruların yanıtları 'evet'se...

Ölüm ve yaşam arasındaki savaş, dram, çatışma, rekabet, misillemedir intihar. Bazen insan ölme, öldürülme isteğiyle dolduğunu duyumsar. bir yandan kendisine karşı şiddetli, yok edici niyetler beslerken bir taraftan da bütün bütün kopmamak yanlısıdır hayattan.

Bir avucun sıcaklığını özledi Anna. Nemli, sıcak bir avucun. Vronski şimdi çok uzaklardaydı...

İntihar girişimleri ardından kurtarılan pek çok kişinin pişmanlıklarını dile getirdikleri, kurtarıcılarına minnettar kaldıkları, hayata genelde daha bir sıkı bağlandıkları bilinir. Yaşam içgüdüsünün yengisidir bu. Zaferdir.

'Her ölüm, erken ölümdür' Cemal Süreya'ya göre. Her intihar ertenilesidir belki de... tek bu nedenle bile ertenilesidir, kimbilir.

intiharı anlatmaya çalıştım size. Başkalarının intiharlarından, intihar girişimlerinden, düşüncelerinden yola çıkarak

psiko-sosyal, kültürel dinamiklerini anlatmaya çabaladım dilim döndüğünce. İntihar konusunda konuştuğum insanların çoğu intiharı çaresizlik, zayıflık, çılgınlık, günah olarak değerlendiriyor, intiharın kesinlikle savunulacak bir eylem olmadığını, ötenazinin intiharla bir tutulmaması gerektiğini vurguluyorlardı.

Tıpkı o şarkıda olduğu gibi, "Zor bir günün gecesiydi yaşadığımız, zor bir ömrün akşamı," diyorlardı. "Ama gün dönünce, geride kalan hep dündür..."

Evet, intiharı anlattım. Daha önce de belirttiğim gibi intiharı yazmak "öteki kadın"ları, marjinal sevgileri yazmaya benzemiyordu. Potansiyel katildim kimilerinin gözünde. Belki bir cani ya da azılı bir deli... İntihar riskliydi çünkü. Tabuydu. İntihar, ateşle oynamaktı, kışkırtıcıydı.

Bundan sonraki bölümde yaşadığım çok şiddetli bir duygusal çöküntü esnasında planladığım, ama korkak (beceriksiz mi yoksa) bir katil olduğumdan bir türlü gerçekleştiremediğim, ertelediğim bir cinayet- kendi intiharımdan az önce duyumsadıklarımı paylaşacağım sizle. Ama bir hatırlatma yapmak istiyorum; belki "intihar" takıntılı bir insanın sabuklaması olarak alımlayacak, belki sahtekârlıkla suçlayacaksınız beni. Kabulüm. Başım gözüm üstüne. Yine de yazmadan geçemeyeceğim. Hayatı sevin diyeceğim size, mavinin, sarının, sulandırılmış lila tonların ayırdına vararak yaşayın, diyeceğim.

Yani, nasıl ve nerede olursanız olun, hiç ölmeyecekmişcesine yaşamı sevin, diyeceğim.

23 Mayıs 1993

İLGİLİ MAKAM'a

Kendi isteğim ve özgür iradelemle yaşantımı sonlandırmaya karar vermiş bulunuyorum. İntiharım kesinlikle anlık bir edim değil. Çok önceden planladım, bilinçle seçtim Tıpkı Werter, Artauld gibi, isteyerek kopardım kendimi hayattan, yazgımı değiştirmeyi denedim.

Gereksiz soruşturma ve işlemlere girişilmemesini özellikle rica ederim.

Saygılarımla
Pınar ÇEKİRGE

ACI KAYBIMIZ

Ulviye Özgüç, Nurettin Özgüç,
Müveddet Çekirge, Ekber Çekirge'nin torunları, Güner Özgüç-Çekirge ve Saadettin Çekirge'nin biricik oğulları,

PINAR ÇEKİRGE

vefat etmiştir. Cenazesi 26 Mayıs günü (bugün) Teşvikiye Camii'inde kılınacak öğle namazını müteakip Feriköy Aile Kabristanı'na defnedilecektir. Mevla rahmet eyleye.

AİLESİ

'Yalnızlık Adası'nın Erkekleri', 'Marjinal Kadınlar', 'Marazi Aşklar / Lila Rengi Hüzünler' "Niçin İntihar" adlı kitaplarıyla tanıdığımız, araştırmacı-yazar **Pınar ÇEKİRGE** (33) dün sabah evinde ölü olarak bulunmuştur. Yapılan incelemede aşırı dozda uyku hapı alıp...

(.....Gazetesi, 26 Mayıs/ sayfa 2, sütun 4)

• • •

İNTİHAR MI, CİNAYET Mİ?

Yazar *Pınar ÇEKİRGE*'nin esrarengiz ölümü...

(Gazetesi, 26 Mayıs /sayfa 1, sütun 2)

• • •

Pınar ÇEKİRGE aşk yüzünden mi canına kıydı...

(..... Dergisi, 1 Haziran /sayfa 12-13)

• • •

Pınar ÇEKİRGE'nin intiharı ile ilgili olarak yürütülen soruşturma devam etmekte olup, çevresinde hayata bağlılığıyla bilinen **ÇEKİRGE**'nin neden intihar etmiş olduğu henüz anlaşılmamıştır...

(..... Magazin, 2 Haziran /sayfa 18)

Dostlarım toplanın öldüğüm zaman,
Yalanı o günlük bir kenara atın.
Tuttunuz tabutun bir kenarından,
Bir derin çukura beni fırlatın.

Dostlarım anmayın artık adımı,
Siliniz gönülden eski yâdımı.
Kırınız sonuncu itimadımı.
Ölünce bir daha, beni aldatın.

Yüzyüze getiremez bizi asırlar,
Meydana vurulsun saklanan sırlar.
Sayılsın şahsına ait kusurlar,
Korkmayın içine yalan da katın...

O.S.Orhon

KORKAK BİR KATİLİN MEKTUPLARI

23 Mayıs 1993

Sevgili Füsun Erbulak,

Yıllar ve yıllar önceydi. Ölüm tarihimi kendim belirlemeye karar vermiştim. Zebercet, Emma Bovary, Bihter, Prof. Aysel Dereli, Seher Şeniz, Şevkiye May, George Sanders, Mersault, Anna Karenina gibi. Anlayacağın, yaşamla ölüm arasında tercihimi yapmış, hayattan bilerek isteyerek vazgeçmiştim. Çünkü hiç sevmemiştim yaşamı. Bir yük gibi algılaşmıştım. Soluk alıp vermek bile zor geliyordu nicedir inanır mısın, değil ki yeniden sevmek, bağlanmak... Bunca düşbozumundan, vurgundan sonra... Bıkkınlık, de dilersen. Ölüme susamış gibiydim. Ortada intiharıma neden olacak hiçbir somut öğe (baskı, fizyolojik bir rahatsızlık, tehdit vs.) bulunmamasına rağmen, kararımdan vazgeçmeye, daha fazla ertelemeye niyetim yok artık. Dahası ölümle çoktan ödeşmiştim ben; ilk gençliğimde lila rengi hüzünler, ağdalı yalnızlıklar ruhumu sarmaya başladığında ödeşmiştim.

Ne garip, günün birinde intihar edeceğimi bilmek, yaşamın onmaz sıkıntılarına, açmazlarına, hatta elemlerine karşın tek dayanağımdı... Başkaldırımdı. Kanayan erinçsizliğimdi. Tutkumdu. Evet, tutkum. Çoğaltıp, beslediğim...

Şimdi sana, bu satırları çiziktirdiğim gün sonunda,

tam da güneş batmak üzereyken, Selim İleri'nin senaryosunu yazdığı, -adını anımsayamıyorum- bir filmden şu cümleler takılıyor dilime:

" ... insan kendi ölümüyle alay edemiyor. Başka türlü olmasını isterdim her şeyin. Gidebileceğim hiçbir yer kalmadı. Ölümümden kimse sorumlu değildir. Ölümümden hayatıma giren herkes sorumludur."

İntiharımdan kimse sorumlu değil, Füsun. N'olur boş yere abartıp, kafa yormasınlar, olası gizli nedenlerin izini sürmesinler, bir bardak suda fırtınalar koparmasınlar. Tekrar ediyorum, canıma kıymak tümüyle öz seçimimdir. Sorun Nietzche'nin değindiği gibi, "Bazıları çok erken, kimileri hayli geç ayrılıyorlar hayattan. Asıl mesele tam zamanında ölmeyi bilmek." Bu zamanı ben saptadım.

O geceyi anımsar mısın, Füsun? Sayrısal bile olsa, 'aşk gibi' sevebilmeli demiştin hani. Doğumgünündü. Bir şarabın buğusuna sığınmıştık...

Sahne koyu gölgelere boğulmuş. Siyahlı kadın, güz sarartısında eriyip, dağılan sevinçlerden arta kalan hüzzam bir yalnızlık gibi ilerliyor seyirciye doğru. Başını kaldırıyor bir an içinden. Spotlara bakıyor. Tam dekorların üzerinden süzülen soluk ışıkta, kirpiklerinin arasından biriken damlalar titreşmekte... Gözlerinde sevgisizlik, örselenmişlik, terkedilmişlik adına pırıldayan, bir türlü akmayan yaşlar. Dudaklarında buruk bir gülümseme: "...anılarımla yaşamayacağım bunda böyle. Anı istemiyorum!"

Sabah alacasıdır. Renkler bulanık, hüzünlüdür. Gökyüzü kapkaradır hâlâ. Kadın öylece duruyor. Devinimsiz hani neredeyse soluk bile almadan. Birden koşar adımlarla fırlıyor sahneden... Bir şeyi, bir şeyleri geride bırakmak istercesine...

- Beni unutma, olur mu? Seni hiç unutmayacağım.

-Görüşeceğiz. Nasıl gülüp, eğleneceğiz gör, bak. Dedikodu yapacağız. İki arkadaş gibi.

Ağlamıyor Aslı. Bağıra bağıra ağlaması gerek ama, tutuyor kendini. Merdivenlerde son kez sırtına dokunuyor Ali'nin. Taksiye bindiriyor O'nu. Hesabı kendi parasından ödemenin güveni var, bakışlarında. Sevgilisini yolcu eden bir âşık sanki... Taksiden el sallıyor Aslı. Ve bitiriyor.

N'olur bırakın yaşayalım.

Bırakın yaşasınlar.

Çetin Altan'ı bir kez daha analım mı?

Hüsranı ise bir tek yerde kabul ediyorum, yaşamak mümkünken yaşayamamış olmakta.

Sonra geriye dönüyor ansızın. Sanki bir şey unutmuşcasına. Çantasını masanın üzerine bırakıyor, konsolun karşısına geçip, aynada buğulanan görüntüsüne gülümsüyor bir an. Seyirciye çeviriyor yüzünü. (Duyguları dağlanmış, kimin umrunda?)

Doğru, düşler kimseye anlatılmamalı. Hep saklı tutulmalı. Örtülmeli...

Hem canım, sevgiyle tutkunun tam anlaştıkları dakikada buluştukları nerede görülmüş zaten?

Dingin sesi, sigara dumanları arasından sıyrılıyor:

"Yine sevmeye başladın. Yine acı çekiyorsun, Pınar," diyor.

"Hüzün ustasıyım," diye ekliyorum.

"Körelir, körelir; sevgiler de körelir. Geriye tek kişilik alın yazılarımız kalır. Üstelik bütün ayrıksıları benimsemişken..."

Dostluğumuzun bir aşk olmasını ne kadar isterdim, Füsun. Belki de bir aşktı. Bilemiyorum.

"Durup dururken, insanın yüreğini böylece sere serpe, gizlisiz saklısız dışa vurması doğru mu," diye soruyorum. Susuyor.

Heyecan bir gün bitecekti. Hem ne vardı ki: Ne umabilirdik ki! Zamanla tükenecekti. Öyleyse geçmişi bir daha hiç anmamalıydık...

Tutku sadece bir sanrıydı nicedir. Bakır çalığı yalnızlıklarımızda, giderek ürkünçleşen bir sanrı. İhtiras bir sağnak gibi boşalmıştı önce. Sonra sessizlik, umarsızlık kaplamıştı her yanımızı. Bozguna uğramıştık. Hiç nedensiz sürülmüştük. Biz iki reddedilmiş...

Hüzün dağılsındı artık, dağılsın!

Sarı, beyaz frezyalar, eprimiş film afişleri, çizilmiş taş plaklar, yaşamın gereksizliği... Simli düşlere bulaşan gözyaşları... Ütüsü çoktan bozulmuş kırlentlerde, taze ruj izleri...

- Bu nedir doktor bey? Nasıl kurtulabilirim? Sizce hâlâ birlikte olabilir miyiz? diye üsteledi Aslı.

- Çok ilginç, dedi Özcan Bey. "Ama kaplumbağaya koşmak öğretilmez. Siz tazısınız. Hem sizi gerçekten sevse korkmazdı, engel tanımazdı. Madam Simon'u bilirsiniz. Tahtlar bırakıldı tarihte, aşk uğruna. Devam ederse sürdürün, fakat nasılsa bitecek. Kaç yıldır birlikte yaşıyorsunuz?"

Tanrım ne mene bir soru bu? Kaç yıldır? Nasıl söylesem ALTMIŞ GÜN'dür diye?

"Yılbaşından beri..."

"Hangi yılbaşı, kaç yıl önceki yılbaşı?"

"Geçtiğimiz yılbaşı. ALTMIŞ GÜNDÜR beraberiz. ALTMIŞ GÜN içinde toplasanız belki de tam tamına otuz gün."

"Hiç korkmayın öyleyse. Bu kısacık süreye yılları sığdırmışsınız. Anlattıklarınız birkaç yıllık. Bu

yoğun sevgi aniden tersiyle yer değiştirecektir. Tıbben çözüm bu. Yani sevginiz acıma ya da nefrete dönüşecektir. Siz kocanızda baba eksikliğinizi gidermişsiniz. Aşığınızda ise erkek evlat özleminizi... Ne mutlu size! Yeni bir aşka gebesiniz. Bunu sizden başkasına önermezdim. Cinsel özgürlük gerekiyor, kırk yaşında."

"Peki bu adamı unutabilecek miyim doktor bey?"

"Hiç kuşkunuz olmasın, unutacak ve güleceksiniz..."

Silik soluk anılardan, çoktan dağılıp toza küle dönmüş sevilerin, heyecanların 'gamlı' yasından yola çıkarak Füsun'la nice yaşanmışlıklarla bezeli evinin mutfağında, salkım saçak bir söyleşi yapıyoruz. Tiyatrodan konuşuyoruz, kitaplardan, yayın dünyasından, parçalanmış, ezilmiş, sürekli tıkanan hayatlarımızdan, toplumsal göz altından ve tabii kedilerimizden.

Anlayayım kimlermiş, dost sandıklarım
O muhabbetini kıskandıklarım...
Anlayın ne boşmuş inandıklarım,
Şu yalan hayatı bana anlatın... (*)

Konuştukça açılıyor, rahatlıyor sanki. Kendinden emin, içten, dupduru bir insan Füsun. Neşeli, aldırışsız, alaycı görünmeye çalışsa da, o hep iyicil bakan gözlerinin derinliklerinde ağdalı bir hüzün, ağulu bir yalnızlık var sanki. Yanılmış olmam olasız...

"Asıl sorun, özel hayatları özel hayatlar olarak yaşamanın aykırı sayılması galiba," diyor.

Çeviri hayatlara devam öyleyse...

"Dahası hüzünlerimiz ne denli başkalarına bağlıysa, sevinçlerimiz de..."

Neyse ne be Füsun; hüzün küçükmüş, büyükmüş, azmış, çokmuş demiyor, bir her an sınıyor. Evet sınıyor...

Haklısın ortalama duyarlılıkların insanı olmadım ben. Olamadım. Bu nedenle aykırıyım. Anarşistim. Törel ve tecimsel değerlere karşı bir yanlışı seçtim, 'koşulsuz' sevgiyi savundum...

Vivaldi'nin, Neruda'nın, uçuşan sarı saçların esiriyim nicedir. Gündelik yaşamın soğuk, kaskatı kesilmiş acımasız burgacından sıyrılmak istiyorum. Ölümse bir saplantıymışçasına yıllar yılı düşlerimi işgal etmiş zaten. Ölüme gönül vermişliğimi, ta yüreğimde duyumsuyorum: "İntihara sadece... İnthara!" diye kaldırıyorum kadehimi.

Sabah alacasıdır.

Uykuyla uyanıklık arasıdır.

Varoluşumu açıklayacak herhangi bir gerekçe bulamıyorum artık. Nostalji bile üç dört fotoğraf, orada burada unutulmuş dizelerden ibaretse...

Beni bekleyen ilk şey, belki de tek şey, intihar.

İntihar.

Aykırı, yasak bir eylemin tılsımlı sözcüğü. İntihar suskunluk, intihar kaçış, terkediş... İntihar uzaklık, intihar başkaldırı, intihar bir daha dokunamamak, duyumsayamamak, sevişememek... intihar çaresizlik, zayıflık... Öte yandan intihar, göze almak demek... sonuna kadar gidebilmenin yürekliliği, korkusuzluğu demek...

Elveda arayışlar, yanılgılar, suzînak makamındaki pişmanlıklar. Pişmanlıklarım.

Askıda bıraktığım bir şey yok Füsun, inan bana. Piaf gibi 'hayatı iki kez' kez yaşadım. Ölebilirim.

(*) O. S. Orhon

MAŞA - Duyuyor musunuz, bandoyu? Bizi bırakıyorlar, içlerinden biri dönmeyecek; yapayalnızız, yeniden başlıyoruz hayatımıza. Yaşamalıyız. Yaşamalıyız.

İRİNA - Bir gün gelecek, herkes anlayacak; gizli kapaklı bir şey kalmayacak o zaman. Ama bu arada, yaşamalıyız... Çalışmalıyız, sadece çalışmalıyız. Yarın tek başıma gideceğim, öğretmenlik yapacağım bir okulda, hayatımı ihtiyacı olanlara adayacağım. Şimdi sonbahar, kış gelecek yakında, her taraf karla örtülecek, ben çalışacağım.

OLGA - Öyle neşeli çalıyor ki bando, insan resmen yaşamak istiyor. Ah, Tanrım! Yıllar geçecek hepimiz çekip gideceğiz, yüzlerimiz, seslerimiz unutulacak, kaç kişi olduğumuz unutulacak; ama bizden sonra gelecekler var, acılarımız sevince dönecek onlar için, yeryüzünü huzur kaplayacak, işte o zaman bizi sevgiyle anacaklar... Ah, kardeşlerim benim, hayatımız bitmedi daha. Yaşayacağız! Bando öyle neşeli, öyle güzel çalıyor ki. Sanki biraz daha çalsa, neden yaşadığımızı öğreneceğiz, niye acı çektiğimizi... bir öğrenebilseydik... bir öğrenebilseydik.

Bir öğrenebilseydik, Füsun. Bir öğrenebilseydik. Ah, keşke...

Mükerrem Bey'den söz etmiş miydim, sana? Dedemin yeğeniymiş, Mükerrem Bey. Boylu poslu, kapı gibi adammış, yerler titrermiş yürüdüğünde. Bir de yakışıklıymış ki, hiç sorma. Yüzbaşıymış galiba. Yoksa albay mı, aklımda kalmamış pek. (Ben doğmadan on sekiz yıl önce...) Bazen, aile arasında Mükerrem Bey'in 'vakitsiz' ölümünden, küçük yaşta yetim kalan Oğuz Ağabeyden, zavallı Nezihe Hanımdan bahsedilirdi. Silik soluk cümleler kalmış belleğimde...

Bir akşamüzeri tabancasını sağ şakağına dayayıp, kendini ortadan silivermiş, Mükerrem Albay. Bu kadar basit.

"Yaşamım arayışlar içinde geçti. Tutunmak, çekelenmek istemiyorum artık. Usandım. Mutsuzum. Sevgisizliğim kanıyor..."

İstençli seçimini bir tek kurşunla noktalamış. (Suçumun, suçlarımın tüm cezalarına razıyım...) Kafatası parçalanmış. Bünyan halıda soğumuş kan lekeleri.

İşte o akşamüstü, tam da yağmur başlamışken, Nezihe Hanımın konuk günleri, oğlanın dersleri, düşleri, geleceği, özlemleri, tutkuları sırılsıklam ıslanırken ve salt yaşadıklarından değil, duyumsadıklarından da yorulmuş, tükenmiş, pek çok acıyı üst üste çekmiş, hayatı niçin hiç sevmediğini kendine defalarca sormuş olarak, bütün bu vıdı vıdıdan, tedirgin edici bakışlardan, tekdüze yanıtlardan, emirlerden, talimatlardan, yükümlülüklerden bıkarak, o akşamüstü Mükerrem Albay evinde, yatak odasında intihar etti... Parmakları arasında dumanları hâlâ tüten, tere batmış tabancası.

Ver saki tazelendi derdim bu gece,
Bir tek daha ver, sorma gelen kim, bu gece...

"Radyoyu kapayın çabukkk," diye haykırdı Nezihe Hanım. Dizlerinin üzerine çöküp "Eşhedüenla ilâhe illâllah," diye mırıldandı sonra. Eğilip kan sızan dudaklarından öptü kocasını. Ağlamadı. Hiç ağlamadı. Kaskatıydı. Darmadağındı. Çaresizdi. İsyan edemezdi. Boyun eğdi. Ve hep sustu...

Ölümüne neden aramıyordu Mükerrem Albay. Yersiz bir ölüm istemiyordu. Usanmıştı. Taşamamıştı kendinden. Kendinin dışına çıkamamıştı bir türlü. İçini hep kendine saklamıştı. Dışınıysa kapıp gitmişlerdi.

Mükerrem Beyden geriye bir apolet kaldı. Nezihe Hanım o gece sırmalı apoletle uyudu sarmaş dolaş.

Bütün Der Saadet,

Bütün dullar,

Bütün sevinçler, ertelenmiş cinsel doyumlar, Vita kutularında unutulmuş fesleğenler, küpe çiçekleri, tel

dolapta soğumaya bırakılan bol biberli kapuska, sakızlı muhallebi, çivide yatırılmış mermerşâhi tülbentler, yılan derisi iskarpinler, o gece sırmalı apoletle uyudular.

Ertesi sabah,

Gelip cenazeyi götürdüler.

"Ortada hiçbir neden yokken nasıl kıymıştı canına? Böyle bağışlanmaz bir günahı neden işlemiş, Cenab-ı Hakkın emirlerine karşı gelmişti? Kelli felli bir adamdı... "Mürşide Kalfa yanıtlayamadığı soruların boğuntusu içinde ikide bir abdest tazeliyor, tebareke okuyordu. Öyle ya, mutlu, sayılan, sevilen bir aile babasıydı, geçimli, dirlikli, eteği belinde gül gibi bir karısı, nur topu gibi bir oğulcuğu... zoru neydi acaba?

Tabuttan kan sızıyordu. Emireri İsmail avucundaki pamuğu bastırıyordu habire, bayrağa sarılı tabutun sağ baş tarafındaki çatlağa... "Kimseler görmesin aman ha," diye tembihlemişti komutanı. Emre itaatsizlik olmazdı. Askerliği yanar adamın maazallah...

Nezihe Hanımın kurumuş dudaklarında hep aynı cümle:

"Ah gitti, bizleri böyle bırakıp..."

Acısı doruklara yükseliyordu. Kafasında onlarca soru...

Komşu kadınlar toplanmışlardı etrafına. (Dostluk böyle günde belli olurdu, değil mi ama, kardeş?) Gençti Nezihe Hanım. Kırkında yoktu daha. Revâ mıydı?

"Peki ben ne yapacağım şimdi?"

Gözyaşlarına evrilen, dile getirilemeyen bir özlemle, susuzlukla yineledi Nezihe Hanım: "Ne yapacağım?"

Birazdan yatağıma uzanacağım Füsun. Çok şey gerilerde kalacak. Çilehaneden kurtulacağım, en azından. Yetmez mi?

MAŞA - Düşünün, annemin yüzünü unutmaya başladım bile. Bizi de hatırlayan olmayacak. Unutulacağız.

VERŞİNİN - Evet, unutulacağız. Kaderimiz böyle, çaresiziz. Bize ciddi, önemli gelen ne varsa değerini yitiricek. Ne garip, gelecekte neyin büyük, neyin değersiz, saçma sayılacağını bugünden kestiremiyoruz. Herhangi birinin çiziktirdiği sabuklamaların birer doğru olarak kabullenildiği yıllarda Kopernik'in ya da Kolomb'un keşifleri pek dikkate alınmıyordu, öyle değil mi? Kimbilir, şimdiki yaşantılarımız da bizden sonrakilere tuhaf, karanlık hatta günah dolu gelecek...

Bu piyesi çok daha önce okumalıydım Füsun. Belki okumuş olsaydım, bunlar olmazdı. Ya da böyle olmazdı. Geç kalmış, ertelenmiş piyeslerden biriydi, "Üç Kızkardeş" benim için, şimdi daha iyi ayrımsıyorum bunu.

Benim geleceğimdiniz Mükerrem Albay. Siz olmasaydınız, cesaret edemeyebilirdim. Fotoğrafınızı gümüş çerçeveye yerleştirirken, bir gün aynı sona ulaşacağımızı düşünmüştüm. İçim ürpermişti, inanın bana. Sesinizi duyar gibi oluyorum:

"Yaşamım arayışlar içinde geçti... tutunmak, çekelenmek istemiyorum artık... Mutsuzum. Sevgisizliğim zonkluyor." (Yoksa o çerçevede özenle gizlediğim kaygılarım, beklentisizliğim miydi? Şimdi ne önemi var...)

Duyarsızlık hiçbir şeyi belgelemiyor ki, Mükerrem Albay. Sizde bilirsiniz bunu. Yaşadınız.

"Yepyeni bir düzen, sevginin yoğunlaştığı başka bir düzen kurulana dek kavgaya devam," diye yazmıştım defterime yıllar önce. Tarih 12 Eylül 1991. Boşmuş. Anlamsızmış. Saçmaymış. Değmezmiş. Biraz geç de olsa, anladım.

Susuyorsun Füsun. Oysa bu noktaya ulaşmayı göze alan, intiharı hesaba katmalıdır. Haksız mıyım?

Paskalya'da İsa şakirtlerine: "Yeruşalim'e çıkıyoruz ve ben ölüme gideceğim, ama üçüncü günün sonunda dirileceğim," dedi.

Sonunda sadede geldi babam. 'Neden' diye üsteledi. Neden intihara sığınıyorsun? Neden, neden... bir açıklaması olmalı. Susarak yutkundum, 'neden' diye üzerime geldikçe. İntiharı seçmiş birine 'neden' diye sorulduğunda, yüzlerce neden bulacağını, anlamazdan geliyordu? Neden? Yalnızlıktan... Neden? Terkedilmişlikten... Neden? Sıkıntıdan... Neden? Macera isteğinden... Neden? Yaşamı sevememekten... Neden? Ölüm içgüdüsüne yenilmekten... Neden? Sevgi yetersizliğinden... Neden? "İlle bir neden gerekli mi baba?" diye sordum. Başıyla 'evet' ledi. Nedeni şu, BIKTIM... "Lafı değiştiriverdi hemen. Başka konulara döndük. Son çıkan kitabımla ilgili görüşlerini sıraladı tek tek... Ona gerçek nedeni fısıldamıştım oysa. Aldırmamıştı. Aldırmamış mıydı?"

Ayrılırken: "Kendine edersin," demişti. "Yazık olur... Kalan üç bilemedin dört gün ağlar..." Hepsi bu. Beş kırk beş vapuruna yetişmesi gerekiyordu. Karısı beklerdi.

Yahuda başkâhine dönerek: "Onu size teslim edersem, bana ne verirsiniz," diye sordu. "Ḥelalinden otuz gümüş," dedi başkâhin. Otuz gümüşe satıldı İsa. Her şey satılıktı madem. Devir liberal ekonomi devriydi. Asıl önemli olan, kimin arabalandırılmadığı meselesiydi çünkü. Ya da kimlerin en büyük olduğu?

Bir önceki yılın ajandasına takılıyor gözüm. Gelişigüzel sayfalarını çevirmeye başlıyorum. Küçük notlar almıştım. Aynen yazıyorum Füsun, belki daha kolay açıklayabilirim sana çıkışsızlığımı, intiharımı... dahası beni bu karara yönelten gizli nedenleri...

5 Ekim 1992

O sıradan sabahlardan biri daha. O katlanılmaz sabahlardan... Hayatımla dalga geçiyorum. Katil ve kurbanım.

13 Ekim 1992

Ertelemeden yaşadım. Aklıma estiği gibi... Kimseye aldırmadım. Burnumun doğrultusunda yürüdüm. Doyumsuzluklarım oldu yine de... Tozlu kitap sayfaları arasında kurumuş menekşeler... İçimdeki tedirginlik depreşip durmakta. Puslu bungun bir gün sonu. Yalnızım. Satılık sevgiler de tenin açlığını gideremiyor, ayırdındayım. Geçmişin duyarlılıklarına sığınıyorum, ister istemez. İçe akıtılmış gözyaşları kalıyor elimde. Sayrısal bir yalnızlık ve tabii çapraşık ruh süreçleri de cabası... Zaaflarım çözülüyor giderek. Onursuzluğun zirvesindeyim sanki...

21 Ekim 1992

Mutsuzum. Bitmeli... hiçbir amacım kalmadı...

22 Ekim 1992

Hayat her şeyi verdi bana. Para, istediklerimi elde etme fırsatı... sadece bir tek konuda nekkes davrandı. Sevgiye sığınabilirdim, olmadı. Beceremedim. Sevgiyi ıskaladım, her defasında. Otuz yaşına gelmeden çöktüm. Çelişik duygular, düşünceler içindeydim. Bıkkınım. Artık birer yıkımdan başka bir şey ifade etmeyecek olan yaşanmışlıklar, yaşanacaklar...

24 Ekim 1992

Yükümlü olduğum kimse yok, arkamda. "Ah, bensiz ne yapar, ne eder!" diye kaygılanacağım ne bir

çocuk, ne sevgili... Dolayısıyla çekip gitmek zor değil benim için... Uyudu uyanmadı olacak. Hepsi bu!

27 Ekim 1992

İçim daralıyor. Boğuluyorum. Yaşamak çook zor geliyor. HALET REZAKİ gibi, "... bıktım dünyayı sırtımda taşımaktan, hayatın yorgunuyum ben." Ve dahası, "Hiç bilmedim fiyatını ömrünce, ekmeğin, şekerin, tuzun, muzun. Girmedin bakkal, kasaptan içeri. Ayağıma geldi ne istedimse, önüme kondu her ne yedimse." iyi de yozlaşmış burjuvazinin 'en seçkin' örneklerden biri olmadığımı iddia etmedim ki, zaten.

30 Ekim 1992

Gerçekte hepimiz umarsız ve yapayalnızız. Birbirimize yardım edemeyecek denli uzağız. o kadar kendimize kilitlenmişiz ki... Ölüm bile açamıyor bu kilitleri.

3 Kasım 1992

Yine de intiharım bir başkasının üzülmesine, pişmanlık elem duymasına yazgılı olmamalı. Kimse üzülüp, ağlamasın benim için.

5 Kasım 1992

Heyecanın tılsımı, tüm yanılsaması uçup gitmiş elimden. Umarsızım. Sevgi yitik bir duygu nicedir... Kimse -ben dahil- güzel duygular için çaba harcamıyor...

12 Kasım 1992

Sis inmiş. Sis dağılmış. Sis yeniden inmiş. Yeniden dağılmış. Hiçbir menzile ulaşmamış olduğumu sisten

anlıyorum. Sisten anlıyorum beklentisizliğimi. Yo, duygularım pörsümedi henüz. Sadece yollara saçıldı sevinçlerim. Yarıda kaldım. Yaşamak boş ve anlamsız geliyor nicedir. Acı çekiyorum. Hoşgörüsüzlüğüm, ölmeye yatmışlığım bundan...

13 Kasım 1992

Teke tek, yalnız bir yaşam da mümkün aslında. Bakalım rastlantı denilen 'kesin' kader parçası, nasıl bir karar verecek gelecek adına. Benim kararım şimdilik yalnızlıktan yana. Rastlantı bile değiştiremez diye düşünüyorum bu kararımı ama sanki bunu yazarken bile, herhangi bir rastlantının beni yenmesini bekler gibiyim.

14 Kasım 1992

Gri bir lodos savruluyor dışarıda. Hüznün minesi solmadı. Hiç solmadı yıllardır. "Neden bu karamsarlık?" Sorula sorula artık kanıksanmış, içi boşalmış, küflenmiş, sıradan bir soru? Neyim eksik? Boğuluyorum... içim daralıyor.

Prof. Alkan, "İntihar öze dönük terördür," diye yazmış. Öze dönük terör. ilginç!

18 Kasım 1992

Yıllar önce bir kez inanmıştım. Bir kez sınamıştım o'nu. Bedelini ödedim bu inanışımın. Yıpradım. Pıyrım pıyrım oldum. ihaetti bu yaşadığım...

Varacağım bir yer yok Döneceğim bir yer de... 'Neden yaptı, neden intihar etti,' diye soranlar çıkacaktır. Bir bilseler bıkkınlığımı, bir bilseler, yaşam sevincimi yitirdiğimi çoktan.

Notlarım burada bitiyor Füsun. Dokuz yıl öncesini hatırlıyorum. Henüz tanışmamışız seninle. Yüzyüze gelip 'konuşmuşluğumuz yok. iyi bir seyircinim

sadece. Kentler'de Zorba'yı oynuyorsun. Altmış Günlük Bir Şey hemen her çevrede tartışılıyor. Fırtınalar koparılıyor yarım bardak suda. Basının bir cephesi nedense sana cephe almış. Kitabın telif hakkı için milyonlar dökülüyor önüne. Şaka değil kucak dolusu para. Aldatan 'fettan' kadın, aldatılan 'masum' koca masalına biçilen fiyat. Sürek avıysa bütün şiddetiyle devam etmekte. (Burgulanıp duran güzel duygular mı... Kimin umrunda?) İnsanlar çekilvermişlerdi bir anda. Çil yavrusu örneği. Anarşisttin ya... Yerleşik değerleri, tabuları yadsımıştın ya... Filanca 'kariyerim' diyordu, feşmanca 'aman bulaşılmasın da' diyerek tabanları yağlıyordu. Nasıl hatırlamam sosyolog Vahit'i? Daha düne kadar sizlerle olan dostluğu nedeniyle sağda solda caka satar, Erbulak'ları yere göğe sağdıramazdı... Yok Altan'la yazlık evin bahçesinde tavla oynamışlar da, Sevinç kız kendisini pek seviyormuş da, ama ille de Füsun Hanım, "Aa, haşa hanımefendiymiş canım ne kibir, ne durup durup hava basmak ona buna..." 'Altmış Günlük Bir Şey' olay haline getirilir getirilmez, adam bir anda ağız değiştiriverdi. Malum 'saygın' bir insandı, ağır olmalıydı ki 'molla' desinler. Molla Bey olmak kolay mı? (Yıkkın aşklardan topluma ne, yahu? Hem bu kitabı nasıl savunurum ben konumumu, geleceğimi tehlikeye atamam...) Vahit nereden bilsin Nina'yı, Trigorin'i, Vanya Dayı'yı.

İnsanlar... sesler... uğultuya dönüşen, kulak tırmalayıcı hırıltılar:

"Düzen bozucu kadın!"

"Ahlaksız, hiç utanmadan hem de..."

"Bari yedin bir bok, anlatma. Kendini, kocanı rezil rüsva etme..."

"İsterik canım. Teşhirci de üstelik. Delirmiş olmalı..."

"Başına mı vurmuş ne?"

"Ruh hastası, hayatım. Başka açıklaması olamaz. Mümkün değil."

Kınamalar. Aşağılamalar. Çifte standartlara mahkûm edilen duyarlılıklar. Ölüm tehditleri. Kedinin ciğere bir türlü uzanamaması...Anlayışsızlıkta yitip giden alazlı heyecanlar. En çok sanatçı doslarının, sosyolog Vahit'in tutumları üzmüştü beni. Dahası seviyesizlik ve oluşmamışlıkla yaftalanmadan tedirgindim. O günler de Doç.Dr.Meral Çulha ve avukatın Natalie'den haberlerini alıyordum sık sık. Sonuna kadar yanındaydım, ama asıl sana destek vermesi gereken, sözümona dostların, arkadaşların kaçıp gitmişlerdi işte.

Pazar akşamı kızının, Zeliha'nın ve Sevda'nın ısrarlarına karşı koyamayıp Hidayet ile Taksim Sanat'a gidiyor Aslı. Siyah bir elbise var üstünde bir de siyah peruk takmış. Ali barda.

- Bilhassa mı getirdin buraya, diye soruyor kocası.

- Burada olacağını tahmin etmiştim.

Tuvaletin önünde kıstırıyor Ali'yi.

- Gel kol kola girip gidelim, çıkalım buradan. Son fırsat bu.

Gel yapalım. Bırakma beni.

- Kızım hemen kocanın yanına dön. Hadise çıkarma. Arayacağım seni, söz veriyorum.

Az sonra, elinde rakısı masalarına geliyor Ali.

- Oturabilir miyim, abi?

- Tabii, karımın yanına geç. Karşıma.

Kaç kez istemişti Hidayet ile konuşmayı. Ve kaç kez engel olmuştu Aslı. Belki de 'karınızı seviyorum' diyecek. Bir söyleyebilse. Daha önce söylemek istemişti, erkendi, şimdi söyleyebilse...

- Ben haysiyetsiz biri miyim sizce abi?

- Hayır. Suç karımda. Kendisine de söyledim.

- Böyle bir şey oldu abi. Özür dilerim.

- Ben tereceyim Ali. Tereciye tere satılmaz. Üstelik çok da yalan söyledim bugüne kadar. Sakın yalan söyleme. Yardım ederim, arkanızda olurum.

Aslı dürtüyor Ali'yi masanın altından. Susuyor Ali, burnu uzuyor rakı bardağının içine. Ölü gibi.

- Ben ne olacağım peki?

Aslı soruyor bunu. Kocası da, Ali de susuyorlar. Haysiyetli olmak 'karını seviyorum,' diyebilmektir. Haysiyet kadının evine gelmemiş olmaktan geçer. Haysiyet geniş, yüce bir kavram. Üçü de haysiyetsiz aslında, her üçü de...

Gözler üzerlerinde. Vantuz gibi gözler... Çevrelerindekilerin tümü çirkin o gece... Hidayet boncuk boncuk terliyor...

- Sizin evinize gelebilmek isterim abi. Dost kalmak isterim. Size saygım sonsuz. Ben aynı biçimde davranamazdım.

- Gençsin de ondan. Olgunlaşacaksın.

Eve dönüyorlar. Aslı gördü ya onu, içi rahat. Ayrılırken öpüştüler sanki. Kokusu hep aynı koku. Yataktaki koku...

Ne güzel bir geceydi. Yaprak kımıldamıyordu dışarda. Boğucu sırılsıklam bir sıcak. Her şey buharlaşmak üzereydi... Paylaşılan yalnızlıklarımız gibi... Saatlerce konuşmuş, yaşadığımız 'vahim, sayrısal' ama yeniden çekelemekte asla tereddüt etmeyeceğimiz takıntılı aşklarımızdan konuşmuştuk. Bir tür dışavurumdu, boşalmaydı, duygusal orgazmdı söyleşimiz. Şimdi daha iyi, ayrımsıyorum bunu.

Saat 01:48. Mayısın yirmi dördü. Birkaç saat sonra dünya hayatından tümüyle ayrılmış olacağım.

Ölümden korkmuyorum. Yine de 'bilinmezliği' heyecanlandırıyor beni, içimi ürpertiyor.

Seni, seni hep sevdim...

23 Mayıs 1993

Sn. Sadettin Çekirge,

Sizin için zor olacağını biliyorum baba. Ama benim için de yaşamak zordu, anlamsızdı. Günün birinde 'mutlaka' intihar edeceğimi söylediğimde, duymazdan gelmiştiniz, anımsar mısınız? Belki de salt ilgi çekmek istemiyle 'rol' yaptığımı düşünmüştünüz. Aldırışsızlığınız bundandı, eminim.

Ölümüm sizin üzülmeniz, perişan olmanızla yazgılı olmasın yalvarırım. Varsayın ki çekip İtalya'ya gittim. Orada yerleştim. Yeni bir düzen kurdum kendime. Zaten aynı şehirde yaşamamıza rağmen, karşılaşmıyorduk ki sizinle. Uzaktaydınız işleriniz vardı.

Tutunamadım. Tutunmak istemedim. Aşırı kerte gelişmiş duyarlılığım, alınganlığım engel oldu buna. Hüzün sunakları alevlendi içimde.

Peş peşe tüm sevdiklerimi, gönül verdiklerimi yitirdim baba. Annem, anneannem... Derken tek 'gerçek' dostum, birbiri ardı sıra 'âsude bahar' ülkesine çekip gittiler. Terkedildim. Yapayalnız kaldım. İçsel sürgünüme çekildim sonunda.

Sevgili Özcan (Ercan) "Çok blue yazdıkların," demişti bir defasında. "İçimi kıran bir duygusallığı var öykülerinin. Ayrılık gibi... nasıl anlatsam, kanırtan bir şey sanki..."

"Haklısın Özcan," demiştim. "Çünkü ayrılıkları yaşadım ben. Hüzünleri, düşkırıklıklarını doyasıya yaşadım. Bıkıp usanmadan. Hiç ara vermeden."

Bu mektup elinize geçtiğinde ben çoktan ölmüş olacağım, baba. Telaşlanıp, paniğe kapılmayın lütfen. Metin olun. Harap etmeyin kendinizi. İntiharın öz seçimim olduğunu düşünün en azından. Sorumlu aramaya da kalkışmayın boş yere, olmaz mı? Ne beni, ne kendinizi, ne başkalarını suçlamayın, kara çalmayın kimseye.

Ölümden sonra, farklı bir boyutta da olsa, yaşamın devam ettiğine pek inanasım yok. Yine de Mevlana'nın sözleri geliyor aklıma. "Ölüm günü düğün günüdür," der Mevlana. Ölümü vuslatla, erinçle eşdeşleştirir yani. Koskoca Mevlana yalan söylecek değil ya. Bir bakarsınız annemle, Şevkiye Hanımla, Ahmet Ağabeyle, hatta sevgili Altan'la, Yavuzer Çetinkaya'yla, Hüseyin Rahmi Beyle, Toto Hanımla rastlaşırım orada. Kimbilir...

Merhaba ölümüm!

Not: Lütfen eşiniz hanımefendi 'son seferim'de arkamdan mendil sallamak için ne camiye, ne de mezarlığa zahmet buyurup gelmesinler. Rol yapmanın gereği yok, birbirimizden hep nefret ettik...

23 Mayıs 1993

Sevgili Vahide Yaran,

Ölümü seçerek, o acımasız, soğuk dünya kapılarımı kapıyorum sonunda. Kapılarımı kapamak, gerçeğin katı, donduran ayazından kendimi yalıtarak varoluşumu noktalamakla eşanlamlı sayılabilir aslında.

Gitgide ıssızlığa kayıyorum... gitgide ıssız odalarda güneşi yakıyorum... gitgide ve inatla. 'Gel de yaşa, intihar korkaklıktır,' diyebilir misin?

23 Mayıs 1993

Sevgili Bruno Simon,

Bilirsin kimileri çekip gider. Dalida gibi. Kaan İnce gibi. Bilirsin kimileri sonlandırır hayatlarını. Yadırganır onlar. Utançtırlar. Yüzkarasıdırlar. Tutkulardan intiharı seçmişlerdir çünkü. Ölüm içgüdülerine yenilmişlerdir. Az buçuk farklıdırlar çoğunluktan. Ve farklılıklarının bedelini hayatlarıyla öderler sanki. Ölüm haklarını kendi adlarına saklı tuttukları için, cehennemde kütük olacakları, söylenir.

İntihar düşüncesiyle yaşam arasında, çok ince bir çizgi üzerinde haftalarca, aylarca, günlerce gidip geldim. Ölüme bu denli yakın olmak bir zaman sonra yok oluşu, 'ürperti, dehşet' kaynağı olmaktan çıkarıyor ister istemez. Yine de toprağa karışmak anlatıldığı kadar kötü bir şey değil gibime geliyor. İnsan sonunda tüm takıntılarından, bunalımlarından kurtulveriyor, diye düşünüyorum. Ama ya yaşamak? İşte asıl ürkütücü olan bu; yaşamak...

Hümeyra'nın şarkısını hatırlıyorum: *"Yarınlardan perşembe, tutkulardan intihar ve ölmekten bir gün daha vardı önünde..."* Garip bir yaştaydım Bruno. Bir de çok erken yoruldum sanki. Duyarlılığım gereksiz yere hırpalandı. Hırpalamalarına izin verdim her defasında. Yol gösterdim bile denebilir. Bu yüzden ilkyazlarda, Verdi'nin müziği de acı veriyor bana nicedir.

Tutkulardan intihar, günlerden çarşamba
Ve ölmekten bir sayfa... sayfa...

Bağlandığım her şey, avucumda kırılıyor çok geçmeden. Sürekli umarsızlık. Beyhude bir sevgi arama çabası. Hep bir başkası... hep bir başka hüzün. Ve sevinçten kırıklığa bir adımda geçiverişler... Hüzün

yorgunu olduğum doğru. Hüznüm hiç bitmedi Bruno. Hüzünler bitmez çünkü, tükenmez, birbirine eklenip devam eder. Mutluluksa tedavülden epeydir kalkmış durumda... Derken o yasak özlem: İntihar. Altüst olan anlamlar... Her şeyi uçlarda, sınırlarda ve çok yoğun yaşıyor olmanın çekilmez yorgunluğu... Sevinç, bir fahişe gülü gibi elden ele hoyratça dolaşıp, savrulurken solmakta.

Daha önce de söyledim, savaşacak denli güçlü değilim. Hayır, intiharı yücelttiğim filan da yok. Garip gelecek belki sana, ama intiharı, kendinden vazgeçişi savunan tüm inançlara karşıyım... Hoş bir şey değil intihar. İntihar eden insana, nedeni ne olursa olsun 'aferin' dememeli... Her konuda hamaset yapılsın, ancak intihar konusunda asla! Cinayet çünkü...

Sabah hiç olmayacak. İki gündür uykusuzum. Ölüme teslim olacağım birazdan. Ölünce masumuz madem, arınmış olacağım demektir... belki de huzurlu. Birazdan.

23 Mayıs 1993

Sevgili Güzver Yıldıran,

Beni özleyeceğinizi, arada sırada hatırlayacağınızı, dahası intiharımın İstanbul Cinayet Masası Amirliği'nce 'kuşkulu' ölümlerden biri olarak değerlendirileceğini biliyorum. Polisler, ölümümün bir intihar mı, yoksa intihar süsü verilmiş bir cinayet mi olduğuna dair deliller toplayacak, sorular sorulacak boş yere... Oysa bıraktığım mektuplar var...

"Hep dile getiriyordu, sonunda yaptı," diyecek kimileri ve ekleyecekler: "... belliydi böyle olacağı, yaşamıyla dalga geçiyordu."

Leyla'nın ne söyleyebileceğini bile kestirebilirim az çok; "Pınar, her ne kadar hayatttan soğuduğunu yineliyorsa da, onun ölüm arzusu alternatif bir yaşam gibiydi. Bu yüzden de didişti durdu zaten... hayatına karşıydı ama onu yok saymadı hiç; tam tersine hep yaşam platformunda kaldı. Çalıştı... sürekli çalıştı. İşini, görevlerini asla savsaklamadı... Yok etmek istediği şeyin karşısına geçip, tersiyle savaştı adeta... doğru, hayatı sevmiyordu ama kafayı yaşama takmış bir intihar tutkunuydu." "Aşırı duygusallığı, insanlara beslediği güven tek dibe vuruş nedeniydi aslında," diyecek Yasemin.

Adli Tıp Kurumu'nun otopsi raporu beklenecek, dosya kapatılacak... ve intiharım gerçekte kimseyi çok şaşırtmayacak!

Hastane muhabirleri, ses alma cihazları ve kameraları ile şeflerinin, yazı işleri müdürlerinin hoşuna gidebilecek görüntülerimi saptamaya çalışacaklar. Hiç gereği yok!

"Her sevginin başlangıcı ve süresi, o sevginin bitişinin getirebileceği boşluk ve yalnızlıkla dolu. Belirsizlikler arasında belirlemeye çalıştığımız yaşam gibi... Sevgi isteği, kendi kendine yaşamı kanıtlama dileği kadar büyük. Belki kendilerine yaşamı kanıtlamaya gerek duymayan insanlar, sevgileri de derinliğine duymadan, acıya dönüştürmeden yaşayıp gidiyorlar," dediği için, sanki 'acıya dönüştürdüğüm' sevgileri çağrıştırdığı için seviyorum Tezer Özlü'nün bu satırlarını. Bir intiharın izini sürüyorum... John O'Brien tabancayı şakağına dayıyor usulca... (İlgi çekmek mi amacım... ölüp gitmek mi... teşhircilik mi... Hepsi ya da hiçbiri.) Tetiğe uzanıyor parmağı.

Ne Brahman, ne Budist olmadığıma göre (inanış sistemlerinde beden değersizdir ve sahibi tarafından terkedebilen bir nesnedir.) Kendimi öldürerek cinayet işleyeceğim de kesin. Katil ve kurbanım!

Hep söylemişimdir Güzver'ciğim, insan doğuşunu bilemez, ama insanın ölümü salt dış koşullar yanında kimi kez bunlardan çok daha fazla kendindeki ölüm ve yaşam fikrinin, ölüm ve yaşama isteğinin gücünden hızını alır. Yine de intihar tutkumu, bu onmaz sayrısallığı enteletüelleştirmenin anlamı yok, biliyorum.

Kendimle yolculuğum bitmek üzere. Sabaha az kaldı.

Hep terkedildim ben. Yüzüstü bırakıldım. Yağmalandım. Bu defa ben terk ediyorum. Terk ediliş-lerimin, yatılı okulların, üvey kadınların bıkkınlığıyla terkediyorum. Misilleme hakkımı kullanıyorum ilk kez. Tellerle çevrili yasak bölgeler umurumda değil.

Son nabız atışı çekilip gitmeli damarlarımdan... midem bulanıyor. Kalemi tutmakta zorlanıyorum. Hayır, kusmamam lazım.. bir daha göze alamayabilirim çünkü. Gırtlağım kurumuş... başım dönüyor... boşluğa kayar gibiyim... ellerim buz sanki...

Hep sevilmek istedim ben... çok, çok daha sevgi istedim doyumsuzca... hayatımda tek yanlıştı sevgisizlik. Çırpıntılarımı, intihar saplantımı ancak bu yoksunluk açıklar... ve ben her anımı bu yoksunlukla yaşadım, kimi kez artılar; kimi kez eksiler girdiyse hayatıma, suç yoksun bırakılışımdı.

Onarılmam mümkün değildi. Otuz üç yıllık bir geç kalış vardı çünkü. Yoksunluk sağıltılamazdı. Yine de ertelendim intiharımı... biraz daha katlandım hayata.

Ve bugüne geldim...

23 Mayıs 1993

Sevgili Uğur İlhan,

"Gerçek bu: Sen olmayan her şey için ölüyüm, ben..."

Tanıştığımızda "Kadın Sığınağı"nı yazıyordun. Emeksiz kazandığım koşulsuz seyilerden biriydin Uğur. Heloise'din benim için. "Tanrı böyle sevemiyorsa, sevgimi Tanrı yaparım," diye haykıran, haykırabilen bir kadın. İntihar düşüncemi açtığımda rahatsızlık duymuştun. Potansiyel katildim gözünde. Hayatın pırıltılarını anlatırdın sürekli ("Deme boşuna yaşamaktansa ölmeyi yeğ tutarım ne istersin ölümden," diye sorar Södergran, "Bir duysaydın gövdenden yayılan o kokuyu anlardın yılgısını kendi kendine kıyamanın...")

12 Eylül'ün hemen ardından hayatıma, anılarıma yağmalarcasına karışan o üvey kadının sesini duyar gibiyim şu an. Hep mücadele ettim onunla, yenilmemem gerekiyordu. Kâbuslarımda bile olmamalıydı yeri. Artık önemi yok!

Tutkulu sevgiler yaşadığım doğruydu Uğur. Duygusal ezimleri gözardı ederek, dibe vuruşları yadsıyarak tutunmuştum kimilerine. İntihar saplantımı çoşturan sevgilerdi...

Heloise'i (*) anımsıyorum: "Ben böyle seviyorum: Zerafetini, gaddarlığını, inceliğini, kabalığını, olduğun şairi, olmadığın erkeği seviyorum. Bir zamanlar çocuk olduğun ve bir gün ceset olacağın için seni seviyorum. Hem gövdeni, hem aklını seviyorum. Yalnızca boynunun düzgün çizgilerini değil, koltuk altının terini de seviyorum. Kanımı tutuşturan gücünü de, çocuk gibi elinden tutma isteği uyandıran güçsüzlüğünü de..."

Bir ara, Marjinal Erkekler'i yazmaya karar vermiş-

tik seninle. Başka projeler girdi araya bir türlü kotaramadık... bütün notlarımı bırakıyorum sana, belki devam edersin...

Birkaç rastlaşma, birkaç sevgi adına bekletilmez ki intihar...

Hâlâ Orhan Veli'nin o şiirini çok seviyorum biliyor musun?

Kimse duymadan ölmeliyim
Ağzımın kenarında bir parça kan bulunmalı
Beni tanıyanlar mutlaka birini seviyordu demeli.
Tanıyanlarsa zavallı demeli, çok sefalet çekti.
Fakat hakiki sebep bunlardan hiçbiri olmamalı.

İnsanlar hep ışıltılı yanımı gördüler benim. Koskoca bir denizin ortasında susuzluktan ölmek üzere oluşumu, yalnızlığımı hiç bilmediler. Yalnızlığımı simler, halelerle gizledim.

Bu ikiyüzlü hayatı sürdürecek gücü bulamıyorum artık kendimde. Son kullanım tarihim az sonra bitecek.

"Sende hani o cesaret, kitaplarında yazarsın ancak intiharı," diye mırıldanıyor Fikriye Hanım.

"Havlayan köpek ısırmaz," diye atılıyor Werther.

"Hiçbir sonucun nedeni tek değildir," diyor Füsun Erbulak.

"Kocan senin yüzünden öldü, suçlaması yakamı bırakmadı, yıllar boyu. Giderek alışkanlık kazandım bu karalamaya. Oysa bir erkek, bir kadın nedeniyle ölebilirse, bu mümkünse eğer, aynı kadının, ölmüş erkekten ötürü, çoktan mezarda olması gerekmez mi? Kimse kimsenin ölüm nedeni değildir Pınar. Her birey ancak kendini öldürebilir. Beklenmedik her ölüm, bir gizli intihardır çünkü..."

Duygularımı kemiren, vücudumu kaskatı yapan, sinirlerimi harap eden sevgisizlik. Yetmeyen bir şeyler

var içimde. Yine de itiraf edeyim, birçok şeyi güzel yaşadım. Bunun getirdiği bir doygunluk sözkonusu ister istemez.

Artık onunla olamayacağımı biliyorum Uğur. Tekedilmenin terkedilme anından onu terederek kurtarıyorum kendimi. Onun anısını, hayalini kafamdan silip atamıyorum şimdi bile. (Beklenmedik her ölüm bir gizli intihardır...)

Denizin sesini duyuyorum. Dalgalar... martı çığlıkları.

23 Mayıs 1993

Sevgili Sevinç Erbulak,

Niçin İntihar, diye sorardın bana. İntiharın kabul edilmezliğini savunurdun hep.

Verilen kalıpların içinde sıkışmak zordur Sevinç'im. Bilir misin hiç kimse bir anda intihar etmez. Sorgulayıcı olmayan, salt kendisine sunulanla yetinen, tepkisizliği yeğleyen insanlara uzak düşmütüm nicedir. Sürgünüme çekilmiştim anlayacağım.

Yıllar önce Adalet Ağaoğlu ile yapılan bir şöyleşide okumuştum. "Herkes yaşadığı kadar öldürür kendini," demişti Ağaoğlu ve şöyle devam etmişti yanılmıyorsam: "İntihar, gerçekleştireninden gayri kimsenin asıl yüzünü göremeyeği bir olgudur."

Geçen zamana karşın belleğimin solduramadığı cümlelerdi bunlar. "Herkes yaşadığı kadar öldürür kendisini."

Kimi adının büyüklüğünü, kimi dünyanın açmaz-

(*) *Abelard ve Heloise: R. Dunca. Çev. Z. Avcı*

larını, yeni değerleri taşıyamaz. Kimi Hemingway'e öykünür bir bakarsın. Günün birinde av tüfeğini kapıya bağlar, namluyu dudaklarının arasına alır, kapı ile tüfek arasında gerilen ipi çekiverir bir anda. Kimi bambaşka nedenlerle sonlandırır yaşamını. Ama şunu hiç unutma hiç kimse bir anda intihar etmez.

23 Mayıs 1993

Sevgili Yıldırım Öcek,

Varsın biyolojik olmasın, yine de babamdın benim. Üstelik aramıza ne ödipal karmaşalar girecekti, ne de bir üvey anne...

İntiharı 'kalleşlik' olarak tanımlardın hep. ("Sevdiklerini üzdüğün, sevmediklerini, seni sevmeyenleri mutlu ettiğin bir kalleşlik...")

Ümit Yaşar'ın dizelerini hatırlıyorum şimdi. Laf aramızda, 'korkak katil'lerdenmiş sanırım ozan. Halit Çapın'a bakılırsa." "Her ay olmasa bile, iki ayda bir intihar çekmekteymiş... ve günün birinde oğlu göze almış marjinal ölümü... İntihar gevezeliği yaptığımı söyleyenler çıktı kimi kez... intihar sömürüsünün getireceği gelgeç ünün peşinde oludumu iddia edenler de... İntiharı asla savunmadım... yanlış bir seçim olduğunu tekrarladım hep.

Koşullu ilişkilerle dolu, gönül çirkini bir düzende yaşamaktan yoruldum Yıldırım baba. Yalnızlığım katlanılmazdı. Dahası hızla geçiyordu seneler. Yalnızlık daha da çoğalacaktı bir gün. Islak günbatımları da. Hastalanmak, yaşlanmak, birilerine muhtaç olmak... korkuyordum. Çok korkuyordum.

Hayatla yüzleşmiş biriydim. Maskların ardına sığınmadım hiç. Güncelin argosuna yenik düşmedim

en azından. Yenildimse de güzel yenildim her defasında. "Mış" gibi davranmadım hiç. Gel gör ki, travesti bir düzende yaşıyorduk. Herşey imajdı...

Övgügüyü, başarıyı tattım. İftihar listelerine geçen, yüksek notlar alan "örnek öğrenci"ydim. İş hayatımda da sürdü bu. Bir gün olsun görevlerimi, sorumluluklarımı gözardı etmedim, kaytarmadım. Hep en iyisini yapmaya çalıştım. Sevdim. Çok da sevildim... ama sevgiye olan açlığım hiç azalmadı. Sevgi arsızıydım, doğru. Derin bir bilinçsizliğe düşeceğim birazdan. Düzensiz soluma, hızlı kalp atışları... dudaklarımın arasından boşalan bir kusmuk... morarma...

"Hayır" deme hakkımı ilk kez kullanıyorum işte. Kimseye 'hayır' diyemezdim ki. Hayata "Hayır" diyorum şimdi Mark Rothko, Arshile Gorki, Jackson Pollock, Mark Gerther Empedokles, Paul Celan, Hart Crane gibi koskoca bir hayır! Hayır...

Dedim ya, güzel yaşadım. Yokluk, parasızlık nedir bilmedim. Ciddi bir rahatsızlık, kaza geçirmedim. Tüm düşlerimi gerçekleştirdim. ...ve o güzel dostlarım, onlardan ayrılmak ister istemez üzüyor beni şu an. Ama kararım gitmekten yana...

Romantik hayallerin, nezahat dolu duyarlılıkların, zerafetin, güzel duyguların insanıydım ben. Kerime Nadir, Güzide Sabri, Cahit Uçuk, Muazzez Tahsin, Selim İleri, Murathan Mungan'ın kitaplarına sığınmıştım epeydir. Alaturkaya, tozlanmış 45'liklere... anılara. Tam ifade edemiyor olabilirim şimdi, içimde hep bir boşluk vardı. Ağdalı bir ıssızlık ya da.

Bu satırları okurken neler düşünceksin kimbilir?

"Gerçek şu ki dünyada hiçbir şey yok beni kararımdan vazgeçirecek. Yemin ederim daha fazla yaşamam olasız. Ruhum öylesine yaralı ki burnumu pencereden dışarı çıkarttığımda üstüme düşen gün

ışığı bile ıstırap veriyor," demiş Kleist. Benzer duygular içindeyim Yıldırım baba. Sanırım hiçbir nedenim kalmadı... Beni affet! Ne olur affet...

"Pırıl pırıl bir yaz günüydü
Aydınlıktı, güzeldi dünya
Bir adam düştü o gün Galata Kulesi'nden
Kendini bir anda bıraktı boşluğa
Ömrünün baharında
Bütün umutlarıyla birlikte
Paramparça oldu
Bir adam düştü Galata Kulesi'den
Bu adam benim oğlumdu
Gencecikti Vedat
Işıl ışıldı gözleri
İçi,
Bütün insanlara sevgi doluydu
Çıktı apansız o dönülmez yolculuğa
Kendini bir anda bıraktı boşluğa
Söndü güneş, karardı yeryüzü bütün
Zaman durdu
Bir adam düştü Galata Kulesi'nden
Bu adam benim oğlumdu
Açarken ufkunda güller alevden
Çıktı her günkü gibi gülerek evden
Kimseye belli etmedi içindeki yangını
Yürüdü kendinden emin sonsuzluğa doğru
Galata Kulesi'nde bekliyordu ecel
Bir fincan kahve, bir kadeh konyak
Ölüm yolcusunun son arzusu buydu.
Bu adam benim oğlumdu
Küçüktü bir zaman
Kucağıma alır ninniler söylerdim ona
Uyu oğlum, uyu oğlum ninni

Bir daha uyanmamak üzere uyudu Vedat
Galata Kulesi'nden bir adam attı kendini
Bu nankör insanlara
Bu kalleş dünyada inat
Şimdi yine bir ninni söylüyorum ona
Uyan oğlum uyan oğlum, uyan Vedat...

Ümit Yaşar Oğuzcan

"NEDEN KORKULUR HAYATTAN SÖYLEYİN BANA..."

Major deprasyon tanısı. Psikoterapi seansları... Prozac tedavisi... o gerginlikler, uykusuzluk, karamsarlık... herşey, herşey yaşandı ve bitti. Yıllar geçti üzerinden. Çok uzun yıllar

Biliyor musunuz, iyi ki de son mektubu zarfa koyarken telefon uzun uzun çalmıştı. Hani, "Aşk Filmlerinin Unutulmaz Yönetmeni"nde Şener Şen film rulolarını boynuna sarmış, tam da kibriti çakmak üzeredir. Telefon çalar birden. Duraksar... kararsızdır... ve eli usulca ahizeye doğru uzanır. İşte aynen öyle oldu. Dayanamadım. "Alo," dedim.

Yıdırım Öcek'ti. "Bana tek kişilik bir oyun yazsana," dedi. "Ama... ben yani..." diyecek oldum. "Yazacaksın," diye üsteledi. Bir sigara yaktım. Hayata tutunmanın zamanıydı.

Günün birinde, bütün yaşantımda belki en çok eksikliğini duyduğum tek şeyi: O içten, koşulsuz sevgi, güveni üç güzel insanda buluverdim. Hakan, Zeynep ve Seda. Eğer, o son kararımı verdiğim dakikalarda telefon çalmasaydı... şimdi sığınabildiğim bu üç yüreği bilmeden ıskalamış olacaktım. Hakan, Zeynep ve Seda sizlere ödenemez, gönül borçlarım var...

İntihar duygusuna gelince... en taşınamaz sanılan acıların bile inişe geçtiğini unutmayın, olmaz mı? Ken-

dinizi kötü, çıkışsız hissetiğinizde bir an durup, düşünün... 182 Umut Işığı Hattı'nı arayın hemen... bir psikiatrist, psikologdan yardım almaktan sakın çekinmeyin... Ve, hatırım için şu şarkıyı mırıldanın kendi kendinize: "Güneş her akşam batıp, her gün doğuyorsa / Çiçekler solup solup tekrar açıyorsa / En derin yaralar kapanıyorsa / En büyük acılar unutuluyorsa / Neden korkulur hayattan söyleyin bana / Ben neden aynı kalayım söyleyin bana / Elbette, bazen çiçek açıp, bazen solacağım / Elbette daldan dala konup, sonra uçacağım / Elbette bazen hızla dönüp, bazen duracağım / Elbette bazen söyleyip, bazen susacağım..."

Sevginin gücüne inanın olmaz mı? Dahası, burada kalmanın mücadelesini verin. Çünkü hayat sandığımızdan da kısa. ("İnanmadım, asla inanamam / Herşeyin bir sonu olduğuna / Elbette, bugün ağlıyorsam, yarın güleceğim / Elbette, önce çekip gidip, sonra döneceğim...")

Anılarımda artık intihara yer yok...

AŞKTAN DA ÜSTÜN O TEK DUYGU

İtiraf ediyorum, eğer candan firar etmiş olsaydım; hayran olduğum, çocukluğumun vazgeçilmez hayal arkadaşlarıyla, (Filiz Akın, Ediz Hun, Çolpan İlhan...) bir araya gelemeyecek, onlarla öykü tadında söyleşiler yapamayacaktım... Tıpkı, Zeynep, Hakan, Seda gibi, sevgili Lale Belkıs'ı da tanımamış olacaktım. İşte ne zaman hatırlasam, iyi ki çizginin bu tarafında kaldım diye sevindiğim söyleşilerden birini sizlerle paylaşmak istiyorum.

Madem intihar konusunda şimdiye kadar yazılmış en uçuk kaçık kitap bu, neden olmasın?

Yaşamın durduğu anlar vardır; işte o anlardan biriydi. Dışarda soğuk, puslu ve iyiden iyiye yağmurlu bir gece. Şan Tiyatrosu. Işıklar kararıyor usulca. Tek spotun aydınlattığı sahnede. Lale Belkıs şarkısına başlıyor: "Neler gördüm / Neler geçirdim / Çok sevildim... hem de çok sevdim / Kimine göre çılgınlar gibi çemberinden geçtim feleğin / sayılınca sayan, sevilince seven / çok yaşamış bir kadınım ben..."

Öylesine uzak bir gün batımı ve içimde bir başka hüzün prelüdü. Hep birileri oldu hayatımda, ama siz de hep vardınız, en gerçek düşümdünüz, diye mırıldanıyorum. Belki de dünya yaşamını seçerken, tüm bu özleyişlerden, kırıklıklardan geçmek, sınanmak adına ayrı düştüğüm 'öteki yarım'dınız. Sustum. Bir

süre sustuk. Önüme bakıyordum. Üşümüştüm... yağmur camları dövüyordu aralıksız. Başımı kaldırdım göz göze geldik. O denli güzel ve etkileyiciydi ki... Kirpiklerinde ürperişler... yanık ve ışıltılı teni... gözleri ıslak ıslaktı galiba. Dedim ya, gerçek olan tek hayalimdi o.

Kâh sisler arasında belirir, kâh bir şarkıyla altüst ederdi duygularımı... hayatıma bir fırtına gibi girdiğinde dokuz, on yaşlarındaydım sanırım. Yine Şan Sineması Filiz Akın'ın yüzünde patlayan bir tokat... uçuşan sarı saçlar. (Film bittiğinde, Lale Belkıs, benimle hatıralarımda yaşamaya devam edecekti.) Bir an hüzne karışmak, yalnızlığın sürüklediği yere kadar aldırışsızca yürümek... Güzelliği, içtenliği tutsak etmişti beni.

"Bazen aç kaldım / Susuz dolaştım / Meteliğe bile muhtaçtım/ Ama bir şey var yine de her zaman / Alnım açık, başım dik dolaştım/ Bazen ağlayan, bazen çok gülen / Acı ve tatlı anılarıyla çok yaşamış bir kadınım ben..."

İşte şarkının, tam bu yeri, fotoğrafımı asıyor hayata, saklayamam. Bir gece Şan Tiyatrosu'nda dinledim bu şarkıyı. Bir gecede büyük bir tutkuyu, hayranlığı yaşadım. Şarkıların benim için de var olabileceği gerçeğini ayrımsadım. Sanki yıldız ışıltıları dökülüyordu hiç durmadan. Kimbilir, belki de dünya standartlarında bir aktris ve yorumcunun, Lale Belkıs'ın portresini sözcüklerle çizme kararını ilk o gece verdim. Dolu dizgin sanata adanmış bir yaşamı anlatmak... sonunda Lale Belkıs'ın alıp götüren güzelliği ve sanatçı kimliğiyle bir iç yolculuğa çıktım. Başarıların, alkışların, renklerin, defilelerin, film karelerinin, tv. ve dublaj stüdyolarının, plakların, ödüllerin, repliklerin, chonson'ların, radyo

tiyatrolarının, mısraların, hatırlayışların dehlizlerinden bir bir geçerek.

Yıllar önceydi... Yüksek Olgunlaşma Enstitüsü'ne girip Türk Kostüm ve İşlemeleri, Stilistlik ve Mankenlik eğitim almış; Milliyet Gazetesi tarafından "Yılın Mankeni" seçilmişti. Basından özellikle Hakkı Devrim, Müşerref Hekimoğlu, İlhan Demirel, Erol Dernek, Mehmet Biber gibi gazeteciler kendisine destek vermişlerdi. Henüz çocuk yaşlardaydı. New York, Washington, Baltimore, Charleston, Miami, Havana, Paris, Brüksel, Roma, Münih, Stutgart, Franfurt, Bükreş, Las Palmas, Kazablanka'da en güzel, en şık giysileri taşıdı podyumda. O artık "Milli Manken"imizdi. Enstitünün simgesi olan 'Türk Lalesi", okul yöneticisinin isteğiyle adına eklendi ve o günden itibaren sanat yaşantısında Lale Belkıs ismini kullanmaya başladı. Bir dönem Christian Dior'da çalıştı. Türkiye'nin batıya açılan yüzlerinden biriydi. Şık, alımlı ve güzel.

Bir gala gecesinde karşılaşmıştık. Nedim Saban'ın yakasına yapışmıştım adeta, beni Lale Belkıs'la tanıştır diye. Siyah bir tuvalet giymişti. Elini sıkarken platonik aşkın doruğundaydım. Bir düş kadar büyüleyiciydi. Geçtiğimiz aylarda, 'Dr. Stress'de üvey anneleri tartışıyorduk. Sözü sinemamızın meşum üvey annelerine getirmiştim ki, Lale Belkıs telefonla bağlandı canlı yayına. Sesini sesimin yanında duymak...

"Ölüm Tarlası", "Feride", "Tarkan", "Kalbimin Efendisi"ni kaç kez izlemiştim sinemada. Her defasında hırçın, narsist, kıskanç, iddialı, ihtiraslarını yenilmiş, alkol bağımlısı bir 'öteki kadın', kimi zaman sevdiği

erkeğin çocuklarına bakmak zorunda kalan bir 'üvey anne'ydi. Her filmde terk edilirdi Lale Belkıs. Üçüncü şahıs olarak kalır, lanetlenir, hep gidici erkeklere bağlanır, bedel öder, acı çekerdi. Sinema tarihimizde canlandırdığı her rol üzerinde egemenlik kurabilmiş, çoktan unutulmazlar arasına girmiş bir karakter yıldızıydı o.

"Bir Demet Menekşe"yi hatırlıyorum... gözlerindeki o paramparça yeis, kırıklık ve terkedilişlikle makyaj masasına geçip saçlarını fırçaladığı sahneyi... Kuşkusuz, "Dağınık Yatak" da yaşar kıldığı Tiraje, bir aktrisin varabileceği sayılı hesaplaşma noktalarından biriydi. Zirvede bir oyunculuk sergilemişti yine. Mağrur bir edayla, insanlara tepeden bakan, kentsoylu Tiraje...

1960'lıların hemen başında Lale Oraloğlu, Erol Keskin ile "Evlilik Dolabı" adlı oyunla tiyatroya başlamıştı Belkıs. "Boing Boing", "Borusunu Öttüren", "Sevgilime Göz Kulak Ol", Becerikli Kadın", "Şen Sazın Bülbülleri", "Dikkat Kahvenizde Sonsuz Var", "Çardaş Fürstin", "Oscar", "İstanbul Masalı" ve "Nükte" ile devam etmişti tiyatro yaşamı.

1970 yılında Playboy klübünde sahneye adım atmıştı.

"Gazino dünyası bana ters gelmişti hep... çünkü dinlenmesi için söylerdim şarkılarımı, onlar eğlence olarak görürlerdi. Eğlendirici bir sanatçı olmadım ben..."

Derken plak çalışmaları... şarkı sözü yazdı, besteler yaptı bu arada. Dönemin ünlü ismi (henüz ne Süperstar, ne Diva olarak anılmıyordu) Ajda Pekkan'a rakip olarak gösterildi. Hayır, hiç değiştirmedi tarzını. Dudaklarında hep o güzelim chanson'lar... Ama gün oldu

'Çilli' diye bir plak yaptı. Şarkı hit olmuştu. Her yerde çalınıp söyleniyordu. Gelin görün ki, pek sevmemişti o şarkıyı. Hiç sevmemişti.

"Çizgilerimle, tiyatro ve sinemada canlandırdığım karakterlerle, yorumladğım ve yazdığım şarkılarla yollarımız sanatseverlerle kesişti. Çizgimde giderken bir başka akım uzaklaştırdı beni şarkılarımdan. Ne var ki, ilk söylediğim şarkılardan ve chanson'lardan vazgeçmedim hiç, vazgeçemiyorum da. Brecht tarzı, nasıl desem tiatral müziği seviyorum galiba..."

Islak bir bulut geçiyor gözlerinden

"Dolu dolu yaşadım. Her anımı yaşadım ben. Hüznü sevgiyi, güzelliği yaşadım. Çirkinliği de. Ama bilir misiniz, çirkinliği asla çirkinlik olarak görmedim... çirkinliğin bile güzel yanları vardı çünkü. Bazen bir müzik parçasına bırakırım kendimi... gün gelir yalnızlığa yenilirim. Zaman zaman içimdeki duyguları mırıldanırım... iyi ki de şarkılar var... onlar bizim yansımalarımız... tıpkı renkler, çizgiler gibi... seslendiremediğimiz haykırışlardır onlar gerçekte...

Yalnızlığı da severim ben. Yalnızlık dosttur kimi kez... en yakın dosttur."

"Haldun Dormen sizi, işini her daim ciddiye alan, en ufak bir ayrıntı üzerinde bile saatlerce çalışmaktan yılmayan bir oyuncu olarak tanımlar. Hele giysi konusunda, neredeyse olmayacak bir titizlik gösterir, bir tek kostümün detayı için eski sandıkları açıp binbir olasılık sergilermişsiniz yönetmenin, kostüm desinatörünün önüne..."

Gülümseyerek dinliyor: "Doğru, tüm ayrıntılara önem veririm... mesleğime olan saydımdan... asla geçiştiren, zevksizliğe, bayağılığa prim veren biri olmadım zaten..."

"Tiyatro izleyicisi nasıl şimdiler" diye soruyorum.

"Seyirci bölündü bana göre. Bir yanda ciddi, gerçek tiyatroyu izlemeye gelenler var... öte tarafta magazin tiyatrosunun peşinde olanlar..."

Yağmur dinmiş. Bulutlar çözülmüştü. İnce bir ışık süzülüyordu tüllerin arasından... sanatı, güzelliği doludizgin yaşamış bir kadındı O. Alaca bir şafağın hüznüne uzayıp gitmeliydi söyleşimiz... hiç bitmemeli... günlerce, gecelerce devam etmeliydi.

İçimdeki şarkıları tükettim, diyecektim... birden beyaz bir tuvaletle çıkıverdi sahneye. "Çalar laternalar sabaha kadar / Kızlar sepetlerde kamelya satar" Simler, pullar, payetler savruluyordu bir dönüşüyle. Anılarımda çoktan sonrasız bir hayata kavuşacaktı "Paris" şarkısı da tıpkı "Neşeli Günler", "Kafadar", "Çingene", "Ya Hep Ya Hiç", "Vazgeç" gibi...

Kendi ırmaklarımda boğulmak üzereyken O'na, şarkılarına sağınmıştım.

"Hep bir şeyler aramak, asla tamam, oldu demek... hayır, doyumsuzluk değil bu. Hiç değil. Kendini geliştirmek adına aramak... verici olmak... paylaşmak. Bencilce davranmamak kimseye... iyi bir örnek olmak her şeyden evvel. Böyle bir dünyanın insanıyım işte... yani beni, bu dünyamı pek fazla insan tanımaz, bilmez... Buğulu cama ne yazarsın, demiştiniz... nereden, nereye geldik, değil mi? Sır elbette güzeldir. Çekicidir. Ama insanın bir de kendisiyle başbaşa kaldığı, buğu içindeki dünyası vardır ya... buğu bir umut, bekleyiştir. Buğu silindiğinde belki de bekleyecek bir şeyimiz kalmayacak... Godot gibi... Godot gelmez... gelmemeli de... Buğulu cam... sürprizdir aynı zamanda. Tıpkı yer-

yüzüne gelişimiz gibi... buğunun üzerine 'sevgi' diye yazardım... ardından 'sanat' derdim mutlaka..."

"Sinemamızın bugünkü durumu..."

"Çok iyi yönetmenler ve oyuncularla, başarılı yapımlara imza atılıyor bana göre. Örneğin Eşkiya... Kahpe Bizans'ın hiciv yanını beğendiğimi söylemek isterim. Artık aile facialarının, şarkıcı kız filmlerinin modası geçti. Yenilikler, gerçek hayattan kesitler yer almalı perdede..."

Lale Belkıs bir ara sözü dizilerde, reklamlarda, sahnelerde devr-i daim eden (sevgilileri de dahil) beş altı isimden sıkıldığına getiriyor. Hep aynı yüzler, televole hayatlar diliyorum. Gülümsüyor. Gözlerinde belli belirsiz manolya küskünlüğü...

"Aşktan da Üstün"ün Selma'sı "Dağınık Yatak" filminin unutulmaz Tiraje'si, "Feride"nin Füruzan'ına dönüyorum bir an. Füruzan soğuk bakışlarla süzüyor beni... dudakları öfkeyle titriyor konuşurken. Selma donuk, hain, umursamaz bir üvey anne. Geçmişinin, çocukluk yıllarında yaşadığı yoksulluklarının acısını üvey kızından çıkartmaya kararlı. Cinsel sarsıntılar içinde... şakaklarında hep o günaha davet eden ürperişler... Tiraje derseniz, zaten iyi tanırım kendisini. Çok sık karşılaştık...

Tiraje - Ne o, yoksa benden korkuyor musun?

Meryem - Senin için bütün bir hayat Veli Efendi Hipodorumu. Kim, kimi geçecek? Hangi at önce gidiyor? Bense bütün yarışlardan çekildim artık.

Tiraje- Öyleyse hâlâ burada ne işin var? Yani bizlerin arasında... bu dünyada...

Meryem- Yeni bir dünya kolay kurulmuyor.

Tiraje - Sen sahiden aşıksın galiba. Bak bu çok kötü. Ayrıca şunu söyleyelim sana: Benden korkman için bir neden yok. Sen onu bırakmadan, o seni bırakmazmış.

Meryem - Ne demek oluyor şimdi bu?

Tiraje- Nasıl mutlu olmak istiyorsan öyle yorumla: İster sevgi de buna, istersen minnet borcu... (*)

"On sekiz kişisel sergi açtınız. Pek çok karma sergiye katıldınız. Resimden konuşsak biraz da...

"İlk resim derslerimi Hasan Kavruk'tan aldım. Bahattin Odabaşı'yla atölye çalışmaları yaptım. Daha sonra Burhan Uygur ve Türkan Torumtay ile çalışmalarımı sürdürdüm. Öğrencilik yıllarımda, iki hafta kadar Füreyya Koral'ın atölyesinde devam etmiştim... Bakın ben boş duramam hiç... tiyatro ve sinemanın olmadığı dönemlerde evde amaçsız oturamazdım. İşte resim o aralarda gündeme geldi. Eğer şu sıralar tiyatro yapmıyor olsaydım, inanın heykele başlayacaktım..."

"Beni alıp alıp size taşıyan neydi, biliyor musunuz; otuz yıl öncesinde kalmış o filmdeki sarı saçlı, uzun boylu genç kadının gölgelere boğulmuş bir aydınlıkta yanaklarına süzülen yaşlar. ("Karşılaşırsak bir gün bir yerde... ya elveda de, ya merhaba de...") Uçsuz bucaksız hüzünlerde, melodramlarda hep Lale Belkıs vardı zaten. Yazamadığım öykülerin, anıların filmini çekiyordum O'nunla. Sabah Yıldızı'mdı. Aşktan da Üstün tek sevgim, uzağında kalmak istemediğim aylamdı."

"Her şeyi yaşayarak öğrendim," demişti. "Ödün vermedim hiç. Yaptığıma inandım... yapmam gerekenleri yaptım çünkü. "Anılar ne olursa olsun, özlemleri çoğal-

(*) Dağınık Yatak: "Murathan Mungan"

tır yüreğimizde. Unutamadığımız ilkleri hatırlarız. Doğdumuz ev gibi..." İçini çekiyor ve 'Doğduğum Ev'i mırıldanmaya başlıyor: "...Şimdi herşey artık bir hikâye... hem de dönüşü olmayan bir yerde... dönmek mümkün olsaydı binbir güçlükle geriye... sevdiklerin, senelerin, doğduğun ev hani nerede?"

Maurice Chevalier, Petite Piaf'ı dinlediğinde, "Bu kız tepeden tırnağa şarkı" demiş. İnsan tepeden tırnağa nasıl bir şarkı ya da canlandırdığı karaktere dönüşür derseniz... yanıtım, Lale Belkıs olacaktır hemen. Sınır tanımadan sonuna dek hissedip yaşamıştır şarkılarını, rollerini. Duygularının resmini yapabilmiştir özgürce.

"Vefa diyorsunuz... mankenlikte vefa göstermediler bana... değil ki sinemadan. Bir estetik pedagogu olarak yol açtım kadınlarımıza... o yıllarda mankenliği saygın bir meslek olarak sundum... inanın çok mücadele verdim... doğru, öncüydüm kuşkusuz... Vefa diyorsunuz... geçmişlerini yadsıyan, kendi kendilerine unvanlar veren, uyduruluk başarıların, gelgeç olanın izini sürenlerden vefa beklenir mi acaba? Gönül çirkini bir düzen bu, ne yazık ki... koşullu ilişkiler... pırıltılara bulanmış kof imajlar... Vefa mı? Sevgili Zeki Müren'in bir şarkısı vardı hani; "vefa arıyorum" diye devam eden..."

Gülümsüyor. Bakışları bulanıyor bir an.

"Bu sezon turne yaptık. 'Nükte' ile... çok iyi bir oyundu. Yıldız Hanım'la aynı sahneyi paylaşmak, izleyicinin ilgisi... nasıl desem, hayatımın en mutlu yılını yaşadım 'Nükte'de..."

Sokağa çıktığımda hava iyice soğumuştu.. Ayazı iliklerimde hissettim. Kalbimde bir sevinç vardı... bir burukluk... bir hüzün... bir mutluluk vardı. Duygu sağnağı

altındaydım. (Yıllar sonra rastladım çocukluk sevgilime... o aşina bakışlar içimi deldi yine...) Bir ara dönüp geriye bakmak istedim. Sanki bir şey dürtmüştü beni. Lale Belkıs balkonda el sallıyordu. Uçuşan sarı saçlar. (Bir bakış ki, o kadar yaşadım mazim kadar...)

Yazar olarak en büyük heyecanı, coşkuyu O'nun yanındayken, O'nu dinlerken ve O'nu anlatırken duyumsadığımı itiraf ediyorum şimdi. Yazdıklarımın havaya uçmadığına, en azından birşeyleri yanıtladığıma beni inandıran en çok o oldu sanırım.

Gülümseyişini düşünüyorum. Özlem bir damar gibi atıyor bileğimde farkındayım. Yalnızlıkla, sevgi arasındaki o ince çizgiye doğru yürüyorum. Aktı akacak gözyaşlarımın serinliği içinden bakıyorum, göz ucuyla. Gülümsüyor. Yüzümü sıyırıp geçiyor o an hüzün. Tülümsü gölgeler düşüyor duvarlara. Selma, Füruzan, Tiraje ve Marlene Dietrich'in yüreğimdeki öykülerini anlatmaya başlıyorum ona. Gülümseyerek dinliyor. (Benim miydin yoksa, bir başkasının mı... sende karıştırdın bu aşk yarışını... ya hep, ya hiç olsun bu aşk oyunu... hepler sevgi, hiçlerse ayrılık yolu... kimler geçti kimler, hayatımdan kimler...)

Gözlerim yağmur öncesiymiş... kırıklıkları, kendinden vazgeçişleri, ille ayrılıkları dolamışım kalemime... varsın olsun, iyi yapmışım!

Günün birinde Lale Belkıs ile 'Lale Belkıs'ı yazarız belki... O anılarını, yaşamışlığını, güzellikleri katar; ben duygularımı, sevgimi, hayranlığımı... kimbilir... şarkılar şarkılara, yıllar yılla karışır.

Umut hep var, ne dersiniz?

29 Mayıs 2000, İstanbul.

KAYNAKÇA

Altan A.: Gece Yarısı Şarkıları. Can Yay. İst. 1995.

Alvarez A.: İntihar- Kan Dökücü Tanrı. Öteki Yay. İst. 1999

Arkun N.: İntiharın Psiko-Dinamikleri. İst. Üniv. Ede. Fak. Yay. No 2508 İst. (1978)

Çekirge P.: İntiharıma İki Saat Kala. Cep Yayınları A. Ş. İst. (1993)

Çekirge P.: Marazi Aşklar. Cep Yayınları A.Ş. İst. (1992)

Güçlü F.: İntihar. Karşı Yayınlar. Ankara. (1992)

Köknel Ö.: Kişilik. Altın Kitaplar. İst. (1982)

Köknel Ö.: Alkolden-Eroine Kişilikten Kaçış. Altın Kitaplar. İst. (1983)

Köknel Ö: Depresyon. Altın Kitaplar. İst. (1993)

Meerloo J.: Suicede and Mass Suicide. Grune and Stratton London (1962)

Menninger A.: Man Against Himself. Brace Co. New York (1938)

Nadir K.: Romancının Dünyası. İnkilap ve Aka. İst. (1981)

Oktay A.: Yol Üstündeki Semender. Ada Yay. İst. (1995)

Tabachnick N.D.: Interpersonal Relations in Suicide Attempts. Arch. Of Gen. Psy. (1961) 3, 16-21

"İnsanoğlu umutsuzluktan umut yaratandır." Y. Kemal

"Bir de intihara aday olanlar. Bu listeye, iznini aldığım ve bir kez kararını erteletmeği başardığım için, Pınar Çekirge'yi koyabilirim. Bir de kendimi! Jean Gabriel beni, Afrika'daki büyücü ayinine davet eder belki. Bu nedenle erteliyorum ihtiharımı."

Füsun Erbulak

Ne demek "intihar"? Hayır, sözlük anlamını sormuyorum.Öyle bir gereklilik duyulduğunda açarsınız bir sözlüğü,"intihar" maddesini bulur, okur, öğrenirsiniz. İnsanın, nedeni ne olursa olsun, kendi canına yine kendi elleriyle son vermesi, bence, çok yadırgatıcı. Ama, oluyor işte. Görüyor, duyuyor, okuyoruz. Nasıl bir kararlılıktır o neye dayandırılır da ansızın dünyadan çekip gitme kararı verilir ve... uygulanır? hiçbir neden (hiç ama hiçbir neden) sizin ya da onun bu dünyayı bırakmasına, bırakıp başına buyruk çekip gitmesine inandırıcı bir özür sayılamaz. Derler ki; canına kıyan çok gözüpek, çok cesur, çok yürekli bir kişidir. Hayır, doğru değil bu, yanlış! Yanlış, çünkü yaşamaktan kaçmak, yaşamak için savaşı göze almamaktır. üstelik, yaşama korkaklığıdır. Toplum kaçakçılığı ve insan olarak kendine sayğı duymazlıktır. Yazar Pınar Çekirge kimi konuları özgün bir biçimde ele alıp inceleyen, o konularda gücünü okuruna kabul ettirmiş bir yazar. kitabında bu kez ana konu, insanın canına kıyması; yani, intihar. İnsanın yaşarken bu noktaya nasıl ve niçin gelişinin irdelenmesi. Ama (belki yanılıyorum) gizliden gizliye haksız (bana göre, tabii) bir haklılığın savunusunu da yapıyor. Bunun için elinde sağlam örnekler, bir o kadar da ilk bakışta tartışılmamış gibi görünen (ya da öyle sanılan) kanıtlar var. Belli, konuyu yakından biliyor ve...dersine çok iyi çalışmış.

Tarık DursunK.

Umut, Güneş gibi her sabah yeniden doğar.

ISBN 975-8152-24-6